

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK HUKUKUNDA KİŞİLİK HAKKININ KORUNMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Serdar PINARBAŞI

Özel Hukuk Anabilim Dalı
Özel Hukuk Programı

OCAK 2021

T.C.

**İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TÜRK HUKUKUNDA KİŞİLİK HAKKININ KORUNMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Serdar PINARBAŞI
(Y1712.222004)**

**Özel Hukuk Anabilim Dalı
Özel Hukuk Programı**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ebru CEYLAN

OCAK 2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Türk Hukukunda Kişilik Hakkının Korunması” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (21/01/2021)

Serdar PINARBAŞI

ÖNSÖZ

Tez yazım sürecinde, tez danışmanlığımı üstlenerek tez konumu belirlememde yardımcı olan, değerli vakitlerini ayırarak her türlü yardımı, bilgiyi ve desteği benden esirgemeyen saygıdeğer hocam sayın Prof. Dr. Ebru CEYLAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ocak 2021

Serdar PINARBASI

İÇİNDEKİLER

Sayfa

YEMİN METNİ	i
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vi
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.i
1. GİRİŞ	1
2. KİŞİLİK HAKKI KAVRAMI	3
2.1. Kavramı	3
2.2. Tanımı	6
2.3. Hukuki Niteliği.....	8
2.3.1. Genel olarak	8
2.3.2. Kişiyeye sıkı sıkıya bağlı hak olması	8
2.3.3. Mutlak hak olması.....	10
2.3.4. Üzerinde tasarrufta bulunulamaması ve şahısvarlığı hakkı olması....	10
2.4. Sınıflandırılması	11
2.5. Kapsamı.....	12
2.5.1. Maddi değerler	12
2.5.1.1. Yaşam hakkı.....	12
2.5.1.2. Sağlık hakkı.....	14
2.5.1.3. Beden bütünlüğü hakkı	14
2.5.2. Manevi değerler	18
2.5.2.1. İsim hakkı.....	18
2.5.2.2. Şeref ve haysiyet hakkı	19
2.5.2.3. Özel hayata sahip olma hakkı	21
2.5.3. Sır çevresi ve gizlilik alanı üzerindeki haklar.....	25
2.5.4. İktisadi değerler	31
2.5.5. Sosyal mecradaki belirli kavramların kişilik hakkı ile bağlantısı.....	32
3. KİŞİLİK HAKKINI KORUMA	37
3.1. Kişilik Hakkının Korunmasında Tarihsel Süreç	37
3.2. Hukuki İşlemlere Karşı Koruma	41
3.2.1. Genel olarak	41
3.2.2. Maddi bütünlük.....	46
3.2.3. Manevi bütünlük	48
3.2.4. İktisadi bütünlük	51
3.3. Hukuka Aykırı İşlemlere Karşı Koruma	53
3.3.1. Hukuka aykırı işlem.....	53
3.3.2. Hukuka aykırılığı ortadan kaldıran haller	56
3.3.2.1. Mağdurun rızası	56
3.3.2.2. Üstün yararın varlığı	59

3.3.2.2.1 Kişinin üstün yararı hali	60
3.3.2.2.2 Saldırıda bulunan kişinin üstün yararı hali	61
3.3.2.2.3 Üçüncü kişinin üstün yararı hali	62
3.3.2.2.4 Kamunun üstün yararı hali	62
3.3.2.2.5 Kanundan kaynaklanan yetki.....	64
3.4. Kişilik Hakkının Korunması Bağlamında Sosyal Medya Sütjeleri	65
3.4.1. Sosyal medya yer sağlayıcı	65
3.4.1.1. Kavramı	65
3.4.1.2. Özel yükümlülükleri.....	66
3.4.1.2.1 Hukuka uygunluk denetimi	66
3.4.1.2.2 İçeriğin uyarı yöntemi ile yayından kaldırılması.....	67
3.4.1.2.3 İçeriğin çıkarılmasına veya erişime engellenmesine katlanma yükümlülüğü	67
3.4.1.2.4 Aleniyet yükümlülüğü	70
3.4.1.2.5 Trafik bilgilerinin saklama yükümlülüğü	70
4. KİŞİLİK HAKKINI KORUYAN DAVALAR VE DİĞER YOLLAR	71
4.1. Kişilik Hakkının Korunması Davalarında Taraflar	71
4.1.1. Davacı	71
4.1.2. Davalı	76
4.2. Kişilik Hakkının Korunma Yolları	77
4.2.1. Koruyucu davalar	78
4.2.1.1. Saldırının önlenmesi davası	79
4.2.1.2. Saldırının durdurulması davası.....	80
4.2.1.3. Hukuka aykırılığın tespiti davası.....	85
4.2.1.4. İhlalin üçüncü kişilere bildirilmesi veya duyurulması	87
4.2.2. Tazminat davaları.....	88
4.2.2.1. Maddi tazminat davası	89
4.2.2.2. Manevi tazminat davası.....	92
4.2.3. Kazancın geri verilmesi davaları.....	98
4.2.3.1. Sebepsiz zenginleşme davası	98
4.2.3.2. Vekaletsiz iş görme davası	100
4.2.4. Düzeltme ve cevap hakkı	102
4.2.4.1. Yazılı medya araçlarında yapılan yayınlara karşı düzeltme ve cevap hakkı.....	106
4.2.4.2. İşitsel medya araçlarında yapılan yayınlara karşı düzeltme ve cevap hakkı.....	107
4.2.4.3. İnternet ortamında yapılan yayınlara karşı düzeltme ve cevap hakkı.....	108
5. SONUÇ.....	111
KAYNAKÇA	117
ÖZGEÇMİŞ.....	123

KISALTMALAR

AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AÜHFĐ	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜSBFD	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
CD.	: Ceza Dairesi
CGK.	: Ceza Genel Kurulu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
çev.	: çeviren
E.	: Esas
FSEK	: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
HHY	: Hasta Hakları Yönetmeliği
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBBK	: İctihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu
İÜHFĐ	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İYDHK	: İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun
K.	: Karar
m.	: madde
S.	: Sayı
s.	: sayfa
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu

Y : Yargıtay
YHGK : Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBBGK : Yargıtay İctihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu
YKD : Yargıtay Kararları Dergisi

TÜRK HUKUKUNDA KİŞİLİK HAKKININ KORUNMASI

ÖZET

Kişi, belirli hakları ve borçları olabilen varlıkları tanımlamakta kullanılan bir terimdir ve hukuk bağlamında kişiler gerçek ve tüzel kişiler olmak üzere ikiye ayrılır. Kişilik kavramı da kişinin maddi ve manevi varlıklarının, hak ve fiil ehliyetlerinin ve kişisel durumlarının bütünüdür. Bu tanımlamalara karşın kanunlarımızda, öğretide ve Yargıtay kararlarında üzerinde uzlaşmış bir kişilik hakkı tanımı yoktur. Bunun nedeni dünyadaki değişim hızının çok fazla olması ve bu değişimden dolayı çok sık aralıklarla yeni kişilik hakkı türemesidir. Gelişen teknoloji ve sosyal medya araçlarının hayatımıza girmesiyle birlikte kişilik hakkı kavramının tanımı ve kapsamı yeniden ele alınmaya başlanmıştır. Kişilik hakkının korunması ve kanun koyucu tarafından getirilmiş olan düzenlemeler kapsamlı şekilde ele alınmış ve detaylıca incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *kişilik, şeref, onur, hakkın korunması, manevi tazminat, maddi tazminat.*

PROTECTION OF PERSONAL RIGHTS IN TURKISH LAW

ABSTRACT

A person is a term used to describe assets that may have certain rights and obligations, and in the legal context, persons are divided into two as real persons and legal persons. The concept of personality is the totality of a person's material and spiritual assets, rights and acts, abilities and personal situations. Despite these definitions, there isn't agreed definition of personality rights in our laws, doctrine and Supreme Court decisions. The reason for this is that the rate of change in the world is too high. Because of this change, new personality rights emerge very frequently. With the introduction of developing technology and social media tools into our lives, the definition and scope of the concept of personality right has begun to be reconsidered. The protection of personal rights and the regulations introduced by the lawmaker have been comprehensively discussed and put forward to the finest detail.

Key words: *personality, honor, pride, protection of right, compensation, financial compensation.*

1. GİRİŞ

Hukuksal açıdan en önemli varlık kişi olduğundan hukuk düzenlerinin hiç kuşkusuz en çok koruma sağladığı kavram da kişiliktir. Bu kişilik gerçek veya tüzel kişilerden ya da herhangi bir hukuksal kişiliği olmayan topluluklardan, hatta devletten bile zarar görebilir. Bunun yanında kişinin kendisinden dahi zarar görmesi mümkün olduğundan, kendisine karşı da korunması gerekebilir.

Kişi, belirli haklara sahip olabilen ve borçlar edinebilen varlıkları tanımlamakta kullanılan bir terimdir ve hukuk bağlamında kişiler, gerçek ve tüzel kişiler olmak üzere ikiye ayrılır. Kişilik kavramı da kişinin maddi ve manevi varlıklarının, hak ve fiil ehliyetlerinin ve kişisel durumlarının bütünüdür. Bu tanımlamalara karşın kanunlarımızda, öğretide ve Yargıtay kararlarında üzerinde uzlaşmış bir kişilik hakkı tanımı yoktur. Bunun nedeni dünyadaki değişim hızının çok fazla olması ve bu değişimden dolayı çok sık aralıklarla yeni kişilik hakkı türemesidir. Bu sebeple de kanun düzenleyici, kişilik hakkının neler olduğu konusunu öğretiye ve içtihat kararlarına bırakmaktadır.

Kişilik hakkı, insan hak ve hürriyetlerinin gelişimiyle paralel olarak daha çok önem kazanmış, ulusal ve uluslararası hukuk düzeni tarafından daha çok korunur hale gelmiştir. Bu durum, teknoloji alanındaki ilerlemeler karşısında çeşitlilik kazanan hak ihlalleri dikkate alındığında, zorunluluk halini almıştır.

Kişilik hakkının ihlâlinin etkili şekilde önlenmesi veya durdurulması isteniyorsa ilk önce ihlâl edildiği iddia edilen söz konusu değer bir kişilik değeri olup olmadığı ortaya konulmalı; ardından kişiliğe karşı gerçekleştirilen eylemin ihlâl niteliği taşıyıp taşımadığı belirlenmeli, son olarak da kişilik hakkı ihlâli niteliği taşıyan eylemin bertaraf edilmesi, ortadan kaldırılması, etkilerinin azaltılması, mağduriyetin giderilmesi için başvurulabilecek yol ve yöntemler tespit edilmelidir.

Çalışmamız üç bölümden oluşmakta olup her bölümde ele alınan konularla ilgili öğreti görüşleri, kanuni düzenlemeler ve ilgili yargı kararları incelenmeye çalışılacak; yeri geldikçe şahsi düşüncelerimiz de belirtilecektir.

İlk bölümde öncelikle tez konumuzun odak noktası olan kişi, kişilik ve kişilik hakkı kavramlarının tanımları yapılacaktır. Daha sonra kişilik hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı olma, mutlak olma, üzerinde tasarruf edilememe şeklindeki hukuki nitelikleri üzerinde durulacaktır. Son olarak ise kişilik hakkının kapsamı ele alınarak, bu kapsama dahil olan maddi değerler, manevi değerler, iktisadi değerler ile sır çevresi ve gizlilik alanı incelenecektir. Yaşam hakkı, sağlık hakkı ve beden bütünlüğü hakkı maddi değerler; isim hakkı, şeref ve haysiyet hakkı, özel hayata sahip olma hakkı manevi değerler; ses ve resim hakkı ise sır çevresi ve gizlilik alanı başlıkları altında ele alınacaktır.

İkinci bölümde ilk olarak kişilik hakkının korunmasında tarihsel süreçten bahsedilecek, bu korumaya hizmet eden uluslararası sözleşmelere değinilerek hukukumuzdaki düzenlemelere yer verilecektir. Sonrasında kişilik hakkının hukukî işlemlere karşı korunması ele alınarak, kişinin maddi, manevi ve iktisadi bütünlüğünün korunması konuları irdelenecektir. Devamla kişilik hakkının hukuka aykırı işlemlere karşı korunması üzerinde durularak kişilik hakkı ihlallerinde hukuka uygunluk nedenleri açıklanacaktır. Bölüm sonunda ise günümüz koşullarında kişilik hakkı ihlallerinin sıklıkla karşılaşıldığı sosyal medyanın konumuzla ilgisi, sosyal medya sījeleri ve özel yükümlölükler alt başlıkları altında incelenecektir.

Üçüncü bölümde kişilik hakkını koruyan davalar ve yollar anlatılacaktır. Bu bağlamda öncelikle bu dava ve yollara başvuru halinde davacı ve davalı sıfatını hâiz olabilecekler üzerinde durulacaktır. Akabinde kişilik hakkını koruma yolları ele alınacak; koruyucu davalar, tazminat davaları, düzeltme ve cevap hakkı incelenecektir. Koruyucu davalar kapsamında saldırının önlenmesi, saldırının durdurulması ve hukuka aykırılığın tespiti davaları ile ihlâlin üçüncü kişilere bildirilmesi ve duyurulması konusu ele alınacak; tazminat davaları kısmında maddi ve manevi tazminat davaları incelenecek; düzeltme ve cevap hakkı ise yazılı medya ve işitsel medya ile internet ortamında yapılan yayınlar bağlamında irdelenecektir.

Kişilik hakkı ihlallerinde başvurulabilecek dava ve yolların anlatıldığı son bölümde tüzel kişilerin kişilik hakkının ihlâl edilip edilemeyeceğine ve kişilik hakkı ihlallerinde açılacak davalardan hangisine başvurabileceklerine, davacı sıfatı taşıyıp taşıyamayacaklarına dair görüşlere ve yargı kararlarına yer verilmeye çalışılacaktır.

2. KİŞİLİK HAKKI KAVRAMI

2.1 Kavramı

Kişi, belirli hakları ve borçları olabilen varlıkları tanımlamakta kullanılan bir terimdir¹ ve hukuk bağlamında kişiler gerçek ve tüzel kişiler olmak üzere ikiye ayrılır². Dernek, şirket ve vakıf gibi belirli bir amaç doğrultusunda bir araya gelen insan toplulukları ve belirli amaca kanalize olmuş mal topluluklarına tüzel kişi veya başka bir deyişle hükmi şahıslar denir³. İnsan ise gerçek kişi veya hakiki şahıs olarak adlandırılır. Bu iki tanım dışında kalanlar ise hukuk bağlamında kişi olarak değerlendirilmezler.

Gerçek kişiler açısından kişilik, doğumla başlar ve ölümle veya gaiplikle sona erer⁴. Tüzel kişiler açısından kişiliğin başlangıcı ve sona ermesi kanunlarda farklı farklı düzenlenmiştir.

Kişilik kavramı da kişinin maddi ve manevi varlıklarının, hak ve fiil ehliyetlerinin ve kişisel durumlarının bütünüdür⁵. Tüm kişilerin, gerçek veya tüzel kişi olduğuna bakılmaksızın her türlü kişilik hakkı kanunlarla güvence altına alınmıştır. Ünvanı ve markası haksız olarak kullanılan bir ticaret şirketi veya ismi müsaadesiz kullanılan bir gerçek kişi bu ihlallere karşı mahkemelerden hakkının korunmasını talep edebilir.

---

¹ Jale G Akipek, Turgut Akıntürk, Derya Ateş, **Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku**, Yenilenmiş 15. Basım, İstanbul, Beta Yayınları, 2020, s. 229; Serap Helvacı, **Gerçek Kişiler**, 7.Basım, İstanbul, Legal Yayınları, 2017, s. 19; Zafer Zeytin, Ömer Ergün, **Türk Medeni Hukuku**, 4. Basım, Ankara, Seçkin Yayınları, 2018, s. 71; Dilara Yüzer, **1982 Anayasası'nda Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2013, s. 93.

² Helvacı, a.g.e., s. 19; Zeytin, Ergün, a.g.e., s. 71; Yüzer, a.g.e., s. 94.

³ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 231; Helvacı, a.g.e., s. 21; Yüzer, a.g.e., s. 94.

⁴ Helvacı, a.g.e., s. 25.

⁵ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 233; Helvacı, a.g.e., s. 99; Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku**, 18. Basım, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2019, s. 153; Zeytin, Ergün, a.g.e., s. 79; Hasan Erman, **Hekimin Hukuki Sorumluluğu**, Bülent Davran'a Armağan, İstanbul, Beta Yayınları, 1998, s:143-154, s. 145.

Kişilik hakkı ve kişilik hakkı ihlâli hakkında müracaat edilecek kanuni yollar 1982 Anayasasının insan hak ve özgürlüklerini konu edinen maddeleri⁶, TMK m. 23,24 ve TBK m. 49, kişilik hakkını dolaylı olarak konu edinen Ceza Kanunlarıdır⁷. Anayasamızın 12. maddesinde kişilik hakkının niteliklerine şöyle diyerek değinmiştir: “Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.”

Yargıtay bir kararında⁸, Anayasa’nın 12, 17 ve 20. maddeleri kapsamında şahsa sırf insan olmasından dolayı tanınan ve tam manasıyla özgür olmasını hedefleyen kişinin maddi-manevi varlığını koruma-geliştirme hakkının yapılacak basamaklandırmada insan hakları arasında en üst basamakta olduğunu belirtmiştir.

Kanunlarımızda kişilik hakkının neler olduğu konusunda bir sınırlama çizilmemiş ve bununla beraber kişilik hakkı genel olarak ele alınmıştır⁹. Bunun nedeni kişilik hakkının nesnel ve sabit olamamasıdır. Gerçekleşen teknik gelişmelerle kişilik hakkına yenileri eklenebilmektedir¹⁰. Örneğin; çocuğu üzerinde velayet sahibi olmayan anne veya babanın çocuğuyla iletişim kurması kişilik hakkı olarak kabul edilmektedir¹¹. Buna ek olarak genetik alanda yapılan çalışmalarda genetik verilerin sahip olunan kişisel değer olarak kabul edilip edilmeyeceği tartışılmaktadır¹². Bu saydığımız nedenlerden ötürü kanun koyucunun kişisel varlıkların ve kişisel değerlerin neler olduğunu sıralaması hemen hemen imkânsızdır. Bu saydığım nedenlerden ötürü Türk Medeni Kanunu, Alman Medeni Kanunu ve Fransız Medeni Kanunu’nun aksine İsviçre Medeni Kanunu gibi kişisel varlıkları sayma yoluna

---

⁶ Rona Serozan, “Kişilik Haklarının Korunmasıyla ilgili Bazı Düşünceler”, **İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.11, S.14, 1977, s. 93-112, s. 95.

⁷ Zahit İmre, **Şahsiyet Hakkının Korunmasına İlişkin Genel Esaslar: Özellikle İsim hakkı ve İsim Hakkının Korunması**, A. Recai Seçkin Armağanı, 1974,s. 800.

⁸ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi’nin 17.06.2020 tarihli, 2020/1728 Esas, 2020/1961 Karar sayılı kararı, www.karararama.yargitay.gov.tr, E.T.: 12.10.2020.

⁹ Ahmet M Kılıçoğlu, **Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Yapılan Saldırılarından Hukuksal Sorumluluk**, 5.Basım, Ankara, Turhan Kitabevi, 2016,s. 4; O. Gökhan Antalya, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 2. Basım, İstanbul, Beta Yayınları, 2019, s. 499; Ömer Faruk Tüfek, **Basın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlâli ve bu İhlâle Karşı Özel Hukuk Ceza Hukuku ve İ.H.A.S. Koruması**, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2007, s. 12; Sinem Karasu, **Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 5.

¹⁰ Oğuz Şimşek, **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, Beta Yayınları, 2008, s. 132.

¹¹ Mustafa Dural, Tufan Öğüz, Mustafa Alper Gümüş, **Türk Özel Hukuku-Cilt III Aile Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2016, s. 334.

¹² Şimşek, a.g.e., s. 133.

gitmemiştir¹³. Bundan ötürü bugün Almanya ve Fransa’da kişilik hakkına karşı yapılan tacizlere karşı başvuru yapılabiliyorken, Türkiye’de ise kişilik hakkı korunmasından faydalanmak için de başvuru yapılabilmektedir.

Her kişilik hakkı ihlâli olayında varlığın bir kişilik hakkı korunmasından faydalandırılıp faydalandırılmayacağı içtihatlarla saptanmaktadır¹⁴. Toplumun herhangi bir bireyi TMK m. 23,24 veya TBK m.49’dan istifade ederek kişilik hakkı ihlâli davası açarsa, hâkim, bahse konu hakkın hukuken korumaya değer olup olmadığına hüküm vermeli ve bunu yaparken ilgili mevzuata uygun olarak karar vermelidir¹⁵. Bu bağlamda kanun koyucu, hâkimi geniş yetkilerle donatmıştır. Hâkim bu gibi davalarda karar verirken önce yazılı ve yazılı olmayan hukuk kurallarını incelemeli, eğer bu konuda herhangi bir düzenleme veya içtihat bulamadığı takdirde hukuk düzenleme yoluna gitmelidir¹⁶. Söz konusu olan hakkın kişisel varlık olduğunu saptadıktan sonra onun korunup korunmayacağına ilişkin karar vermelidir.

Bazı münferit kişilik hakkı kanunlarımızda doğrudan korumaya değer kişilik hakkı olarak düzenlenmiştir. Mesela; TMK m. 26’da isim, korumaya değer kişilik hakkı olarak düzenlenmiştir. Buna ek olarak da Türk Ticaret Kanunu’nun 50 ve 51.maddeleri ile Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 14 ila 17.maddeleriyle 71.maddesi kişilik hakkını tanıyan, koruyan ve ihlâli halinde cezai müeyyideler öngören hükümler içermektedir. Genel düzenlemelerle birlikte münferit düzenlemelerin de olmasının sebebi kişilik hakkının standart olarak maruz kalınan kişilik hakkı tacizlerine karşı tam, etkili ve caydırıcı olarak korunmak istenmesidir¹⁷.

---

¹³ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 4; August Simonus, “Şahsiyet Hakları”, (Çev: Kemal Fikret Arık), **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Ankara, C.10, S. 1, 1955, ss. 186-198, s. 189; Ümit Yaşar Aras, “İnsan Hakları Temelinde Özel Hayat Hakkının Ulusal ve Uluslararası Alanda Uygulanmaları”, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, 2010, s. 20.

¹⁴ Mustafa Dural, Tufan Ögüz, **Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku**, 20. Basım, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2019, s. 101, Antalya, s. 499.

¹⁵ Haluk Tandoğan, “Şahsiyetin Akit Dışı İhlallere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı ve Basın Yoluyla Olan İhlallere Karşı Özel Hayatın Korunması”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.XX, S. 1-4, S. 1-36, 1963, s. 15; Yüzer, a.g.e., s. 99.

¹⁶ Tandoğan, a.g.m, s. 17.

¹⁷ Tüfek, a.g.e., s. 12.

2.2 Tanımı

Kişilik hakkı daha önce belirttiğimiz düzenlemelerle yasal zemine oturtulsa da kanunlarda spesifik bir kişilik hakkı tanımı yapılmamıştır. Yargıtay aldığı bir kararda kişilik hakkını bireyin sağlığı, hayatı, ruhsal ve bedensel bütünlüğünün fikri ve manevi varlığı üstündeki hakları olarak belirtmiştir¹⁸. Bununla birlikte öğretide¹⁹ kişilik hakkı şöyle tanımlanmıştır; kişilik hakkı, bireylerin kendilerinden ayrılmaz yaşam, özgürlükler, sağlık, şeref ve haysiyet, resim ve isim gibi kişisel varlıkları üzerindeki haklarıdır. Diğer bir deyişle kişilik hakkı, gerçek kişilerin doğumla ölüm arası geçen sürede, tüzel kişilerde ise hak ehliyetlerini kazandıkları ve son ermesiyle arada geçen sürede vazgeçilmez ve devredilmez bir şekilde sahip oldukları ve hukuken korunan varlıklar bütünüdür²⁰. Başka bir tanıma göre²¹, kişilik hakkı, kişinin yaşamı, sağlığı, beden bütünlüğü, onur ve saygınlığı, mesleki ve bilimsel kimliği, hürriyeti, adı, sıraları, resmi vb.manevi varlıklarını içine alan kişi varlığı haklarından. Kanımızca kişilik hakkını, bireyin sahip olduğu değerler üzerindeki hakları olarak tanımlayabiliriz.

Kanunlarımızda kişilik hakkının spesifik olarak neler olduğu konusunda kesin bir sıralama bulunmamaktadır²². Bu nedenle kişilik hakkı toplumun zamana ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak değişebilen kültürel, ekonomik ve ahlâki varlıkları olarak kabul edilen bir kavramdır²³. Bundan dolayı kanun koyucu zamana göre sürekli değişebilen durumlara göre yeni düzenleme yapmak yerine kişilik hakkının genel bir tanımlamasını yapmış ve kişilik hakkının neler olduğuna karar vermeyi de hâkimin takdirine ve öğretiye bırakmıştır. Hâkim özellikle şeref, haysiyet gibi manevi olan değerlerin kişilik hakkı sınırlamasını yazılı olmayan hukuk

---

¹⁸ Y.4. HD.'nin 29.11.1977 T., 1976/12714 E., 1977/11212 K. sayılı kararı, **Yargıtay Kararları Dergisi**, C.5, S.3, Ankara, 1979, s.341-343.

¹⁹ Nuşin Ayiter, “Şahsiyet Hakları Açısından Organ Nakli”, **AÜHFD**, C. 25, S. 1-2, 1968, s. 137-144, s. 138; Alim Taşkın, “Tüzel Kişilerin Kişilik Haklarının Korunması”, **AÜHFD**, C. 42, 1991-1992, s. 201-243, s. 212; Öztan, Bilge, **Şahsın Hukuku Hakiki Şahıslar**, 10. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2001, s. 111.

²⁰ Serap Helvacı, **Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar**, İstanbul, Beta Yayınları, 2001, s. 45

²¹ Kemal Oğuzman, Nami Barlas, **Medeni Hukuk**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019, s.162.

²² Erkan Küçükgüngör, “Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşamın Medya Araçlarıyla İhlali Halinde Hükmedilen Manevi Tazminat Miktarının Değerlendirilmesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 2, 1998, ss. 67-74, s.67.

²³ Y.4.HD.'nin 17.03.2005 T., 2004/8628 E., 2005/2700 K.sayılı kararı; YHGK'nın 26.03.2003 T., 2003/4-161 E., 2003/201 K.sayılı kararı, www.kazanci.com.tr, E.T.: 12.10.2020.

kurallarına göre çizmelidir²⁴. TMK m.23,24,25,26,27 ile kişilik hakkının korunması sınırlamasını çizerek ve buna paralel olarak TBK m.58 ile buna benzer bir düzenleme yaparak kişilik hakkı zedelenen kişiye hakim, manevi tazminat adı altında para ödenmesine karar verebilir²⁵.

Kişilik hakkı kapsamına dahil olan ögeler tahdidi olarak sayılmadığından kişilik hakkı kapsamında olan ekonomik özgürlüğün ortadan kaldırılmasına yönelik hareketler, kişilik hakkı ihlâli mahiyetindedir²⁶.

Öğretide kimi yazarlar, kişilik hakkını, bazı başlıklar altında sıralamıştır. Örneğin; Egger bireyin sahibi olduğu kişilik hakkını oluşturan varlıklarını “*iç şahsi varlıklar*” ve “*dış şahsi varlıklar*” olarak iki başlık altında sıralamıştır²⁷. Kişinin insan olması hasebiyle sahip olduğu sağlığı ve vücut bütünlüğü gibi bedeni varlıkları ile ruhi varlıkları iç şahsi varlıkları, kişinin ismi ve iktisadi bütünlüğü gibi değerleri de dış şahsi varlıkları oluşturmaktadır.

Velidedeoğlu ise, “*medeni haklara sahip olan kimse*” diyerek kişiyi, “*insanın kendi mevcudiyetine bağlı fizik, maddi ve manevi hukuki varlıkların tümü*” diyerek de kişiliği tanımlamıştır²⁸.Kimi yazarlar ise kişilik hakkını maddi bütünlük, manevi bütünlük, sır çevresi ve gizlilik alanı üzerindeki değerler ve iktisadi değerler olmak üzere dört başlık altında sıralamıştır²⁹.

Kişilik hakkı yalnızca gerçek kişilere özgü değildir. Tüzel kişiler de bu haklardan aynı şekilde yararlanabilmektedir. Tüzel kişiler de taciz edilen manevi değerlerinden dolayı manevi tazminat davası açabilirler³⁰. Şu an ülkemizde geçerli mevzuatlarımız tüzel kişilerle gerçek kişilere her ne kadar eşit haklar vermiş olursa olsun, tüzel

---

²⁴ Haluk Tandoğan, **Türk Mesuliyet Hukuku**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 21.

²⁵ Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu, Atilla Altop, **Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7.Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1993, s.887-888.

²⁶ Ebru Ceylan, “Tekelleşmenin Rekabet Düzenine Etkisi ve Hukuki Durumu”, Prof.Dr.Aydın Aybay’a Armağan, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Maltepe Üniversitesi Yayınları, S.2, 2007, ss.345-370, s.369.

²⁷ August Egger (Çeviren Volf Çernis), **İsviçre Medeni Kanunu Şerh Giriş Ve Kişinin Hukuku**, Ankara, 1947, s. 278 vd.; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 6.

²⁸ Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, **Türk Medeni Hukuku Cilt 1 Başlangıç ve Şahsın Hukuku**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1965, s. 59.

²⁹ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 383.

³⁰ M. Murat İnceoğlu, “Yargıtay Kararları Işığında Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat Talepleri”, **Banka ve Ticaret Dergisi**, C. 24, S. 4, Aralık 2008, SS. 77-121, s. 86.

kişilerin, gerçek kişilerin sahip olduğu bazı özelliklere sahip olmadığından dolayı bazı kişilik hakkı korumalarından mahrum kalmaları söz konusudur³¹.

2.3 Hukuki Niteliği

2.3.1 Genel olarak

Anayasamızın “Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.” olan 12. maddesinden ve öğretide yapılan tanımlamalardan yola çıkarak kişilik hakkının dört temel hukuki niteliği olduğunu söyleyebiliriz. Bunlar; kişilik hakkının şahsa sıkı sıkıya bağlı olması, mutlak hak olması, üzerinde tasarrufta bulunulamaması ve şahısmasıdır.

2.3.2 Kişiyeye sıkı sıkıya bağlı hak olması

Kişilik hakkı doğum ile başlayan, kazanılması için herhangi bir sebebe ihtiyaç duyulmayan yani kişiyeye insan olması hasebiyle verilen ve kişiyeye sıkı sıkıya bağlı haktır. Kişiyeye sıkı sıkıya bağlı olan haklar, hak sahibi olan bireyin kişiliği ile yakından ilgili olduğundan yasal temsilcisinin muvafakatine gereksinim duyulmadan sadece kendisi tarafından kullanılabilen haklardır³². Toplumda yaşayan herhangi bir bireyin kişilik hakkını elde edebilmek için herhangi bir çaba sarf etmesine gerek yoktur; çünkü kişilik hakkı insana insan olması nedeniyle verilen haklardır³³. Kişilik hakkı, kişiyeye sıkı sıkıya bağlı olduğundan dolayı birey ister ergin olsun ister olmasın kişilik hakkından dolayı koruma talep edebilmekte ve bu haklarını kullanabilmektedir³⁴. Kişilik hakkı ölümle veya gaiplikle birlikte sona erer ve sona ermesinden sonra herhangi bir kişilik hakkı ihlâlinden bahsetmek söz konusu olmaz; ama belirli şartlar oluşmuşsa kişilik hakkı sona erenin yakınlarının kişilik hakkı değerlerine taciz durumu olabilir³⁵. Kişilik hakkının kişiyeye bağlılığı nispi nitelikte

---

³¹ Oral Tuğçe, “Tüzel Kişilerin Manevi Zararının Tazmini”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2018, s. 5.

³² Ekrem Kurt, "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar ve Hukuki Sonuçları", **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. M. İlhan Ulusan'a Armağan, C. 15, S.2-2, Ankara, 2016, ss. 121-187, s. 125.

³³ Öztan, a.g.e., s. 116.

³⁴ Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 47.

³⁵ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 347; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 157; Öztan, a.g.e., s. 116.

olup bunu ayırt etme gücü olmayan kişiler dava ve talep hakları kanuni temsilcileri aracılığıyla kullanabilmektedir³⁶.

Kişiyeye sıkı sıkıya bağlı olan haklar açısından temsil düşmanlığı prensibi temel prensip olarak kabul edilmektedir. Bunun katı bir kural olarak tatbiki, kimi zaman olumsuz neticelere sebep olup kişiliği himaye edilmek istenen bireyin zarar görmesine yol açabilir. Bu yüzden kişiyeye sıkı sıkıya bağlı olan bazı hakların kullanımını sınırlı ehliyetsizler açısından yasal temsilcinin rızası şartına bağlanmış; tam ehliyetsizler açısından ise bazı hakların yalnızca yasal temsilci tarafından kullanılabilmesi kabul edilmiştir³⁷.

Kural olarak, TMK'nın 16.maddesine göre, sınırlı ehliyetsiz olanlar, kişiyeye sıkı sıkıya bağlı hakları yasal temsilci muvafakatine gereksinim olmadan kullanabilirler. TMK'nın 26.maddesindeki adı koruyan davaların açılabilmesi için yasal temsilcinin muvafakatine gerek olmaması bunun örneklerindedir. Fakat yasa koyucu bazı durumlarda alakalı hususi düzenleme yapmış, kısıtlı ve küçüğü himaye etmek maksadıyla, kişiyeye sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımını yasal temsilci rızasına bağlamıştır³⁸. TMK'nın 295/2 maddesinde tanıma beyanının kısıtlı ya da küçük tarafından yapılması halinde veli ya da vasinin muvafakatinin gerekli olduğuna dair düzenleme bunun örneklerindedir.

TMK'nın 15.maddesine göre tam ehliyetsizler fiil ehliyetleri olmadığı için eylemleri hukuki netice doğurmadığından bu kişiler şahsa sıkı sıkıya bağlı olan hakları kendileri kullanamazlar. Öğretide, bu şahıslar adına, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların bazılarını yasal temsilcinin kullanabileceği kabul edilir³⁹. Aksinin kabulü halinde tam ehliyetsizlerin ilgili haklardan bütünüyle mahrum olması ve bu nedenle himayeleri bakımından olumsuz neticelerle karşılaşılması söz konusu olacaktır⁴⁰.

---

³⁶ Serozan, a.g.m., s. 94.

³⁷ Ozan Ali Yıldız, "Kişi Adlarının Marka Olarak Tescili", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Prof. Dr. Bülent Tahiroğlu'na Armağan, s.725-747'den s. 729.

³⁸ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s.325; Serap Helvacı, "Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)", Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1993, s. 80.

³⁹ Dural, Ögüz, a.g.e., s. 80; Kurt, a.g.m., s. 132.

⁴⁰ Kurt, a.g.m., s. 132; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 87.

2.3.3 Mutlak hak olması

Kişilik hakkı herkese karşı ileri sürülebilen mutlak haklardandır⁴¹. Bir diğer deyişle kişilik hakkı kapsamının tam olarak belli olmaması kişilik hakkının mutlak hak olmasına mâni değildir. Mutlak hak olmasının neticesi olarak herkese karşı ileri sürülebilen, herkesin uymak ve ihlâlinden kaçınmak zorunda olduğu, herkes tarafından ihlal edilebilecek nitelikte haklardır⁴². Kişilik hakkı mutlak olması nedeniyle iflas masasına yazdırılmaz, rehin edilemez, herhangi bir zamanaşımına da bağlı değildir⁴³. Bu hakların kaybı veya kazanımı konusunda zamanaşımı süresi işlemese de kişilik hakkı ihlâllerine karşı açılacak davalarda zamanaşımı süresi işlemektedir⁴⁴.

2.3.4 Üzerinde tasarrufta bulunulamaması ve şahısvarlığı hakkı olması

Kişilik hakkı kişilerin üzerinde tasarrufta bulunamadığı haklardandır. Bir diğer deyişle kişi bu haklarından vazgeçemez ve bu haklarını başkasına devredemez. Şahısvarlığı hakkı malvarlığı haricindeki kişinin daha çok değeri para ile ölçülemeyen yaşam, beden bütünlüğü, şeref ve haysiyet gibi haklardır⁴⁵. TMK m. 23'te "*Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez. Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz*" diyerek kişiyi kendi rızası ile de olsa oluşabilecek kişilik hakkı tecavüzlerine karşı korumaktadır. Kişilik hakkının bizzat kendisi devredilmez, ancak kişilik hakkının kullanımı başkasına devredilebilir⁴⁶. Kişilik hakkı miras yoluyla başkasına devredilemez, ancak kişinin kendisi tarafından açılmış olan davalar mirasçılar tarafından devam ettirilebilir⁴⁷. Mirasçının dava açabilmesi için dolaylı yoldan kişilik hakkı ihlâli söz konusu olmalıdır.

---

⁴¹ İmre, a.g.e., s. 802; Serozan, a.g.m, s. 93; Hüseyin Hatemi, Burcu Kalkan Oğuztürk, **Kişiler Hukuku**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s.57; Oğuzman, Barlas, a.g.e., s. 163; Öztan, a.g.e., s. 117; Tüfek, a.g.e., s. 15; Karasu, a.g.e., s. 6.

⁴² Oğuzman, Barlas, a.g.e., s. 162.

⁴³ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 8; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 157; Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 48; Öztan, a.g.e., s. 117; Zeytin, Ergün, a.g.e., s. 81

⁴⁴ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 7; Serozan, a.g.m., s. 94; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 157; Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 48

⁴⁵ Oğuzman, Barlas, a.g.e., s. 162.

⁴⁶ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 156.

⁴⁷ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 156.

Kişilik hakkı hak sınıflandırmasında maddi hak olarak değil de manevi hak olarak değerlendirilmektedir⁴⁸. Ancak bu demek olmuyor ki kişilik hakkına saldırı halinde sadece manevi zarar oluşsun⁴⁹. TMK m. 24 ve devamı maddelerde kişilik hakkına karşı saldırı durumunda maddi tazminat talep edilebileceği ve kişilik hakkının oluşabilecek tecavüzlere karşı korunması ele alınmaktadır. Örneğin; bir ticari işletme hakkında yapılan karalama kampanyası sonucu ticari işletmenin satışları düşebilir. Bu durumda ticari işletme maddi zarar maruz kalır. Bu maddi zararı hakkında yalan haber yapanlardan bağımsız mahkemeler yoluyla talep edebilir.

2.4 Sınıflandırılması

Kişilik hakkı, şahısların kişisel varlıkları üzerindeki haklarıdır⁵⁰. Bu hakların neler olduğu konusunda mevzuatımızda herhangi bir sıralama yoktur. Bu hakların kapsamı teknolojik vb. gelişmelerden dolayı zaman içinde genişleyebilir. Doktrinde⁵¹ nelerin kişisel haklar olduğu ve olmadığı konusunda yapılacak değerlendirmede hüküm vericiye yardımcı olmak için kişisel değerler sınıflandırılmıştır.

İlk başta kişilik değerleri, maddi ve manevi değerler olarak ikiye ayrılırlar. Yapılan bu sınıflandırmada kişinin vücut tamlığı, hayatı ve sağlığı maddi bedensel değerler olarak örneklendirilirken kişinin haysiyeti, resmi, şerefi, özgürlüğü gibi varlıkları da manevi değerler olarak örneklendirilmiştir⁵². İlk başta yapılan bu iki sınıflandırmaya ek olarak da iktisadi değerler vardır⁵³.

İkinci çeşit bir sınıflandırmada ise kişinin sahibi olduğu varlıklar üç başlık altında toplanmıştır. Bunlar kişinin sosyal alanı, psişik alanı ve fiziksel alanıdır. Kişinin toplum içinde kendisini tanımlanmasına yarayan isim, marka, unvan ve resim gibi değerleri sosyal alanını oluşturmaktadır. Duygu yaşamı, zihin ve irade yaşamının

---

⁴⁸ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, s. 155; Helvacı, Koruyucu Davalar, s.46; Öztan, a.g.e., s. 116; Tüfek, a.g.e., s. 17.

⁴⁹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 8; İmre, a.g.e., s. 802.

⁵⁰ Kılıçoğlu, a.g.e., s.3.

⁵¹ Kılıçoğlu, a.g.e., s.4.

⁵² Kılıçoğlu, a.g.e., s. 5; Şimşek, a.g.e., s. 133.

⁵³ Yüzer, a.g.e., s. 100.

dokunulmazlığı kişinin psişik alanını oluşturmaktadır. Kişinin bedeni ve vücut dokunulmazlığı ise fiziksel alanını oluşturmaktadır⁵⁴.

Bu sınıflandırmalara ek olarak kişinin kişisel varlıkları dış ve iç kişisel varlıklar olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu sınıflandırmadaki iç kişisel varlıklar kişinin doğumla başlayan, kazanılması için herhangi bir şeye ihtiyaç duyulmayan, kişinin insan olması hasebiyle edindiği kişisel varlıklardır. Yaşam, faaliyet özgürlüğü, vücut, sıhhat gibi değerler bu iç kişisel varlıklara örnektir. Bireyin toplum içinde yaşaması hasebiyle sahip olduğu varlıkları ise dış kişisel varlıklardır. Haysiyet, resim, meslek unvanı, şeref, isim gibi değerler bu dış kişisel varlıklara örnektir⁵⁵.

2.5 Kapsamı

Kişilik hakkı, her ne kadar farklı farklı sınıflandırmalara tâbi tutulsa da bir bütündür. Bazı mahkeme kararlarında ve doktrince kabul edilmiş belli başlı kişilik hakkı vardır. Bu kişilik hakkı genel geçer olarak kabul edilmiştir. Toplum içinde bireyler genel olarak da bu hakların korunmasını talep eder.

2.5.1 Maddi değerler

Bireyin içinde yaşadığı bedene ve bu bedende yaşamını devam ettirmesine yönelik değerlerdir. Bunlar da aşağıda açıklayacağımız sıraya göre yaşam, sağlık hakkı ve beden bütünlüğüdür.

2.5.1.1 Yaşam hakkı

Yaşam hakkı, kişinin ruhsal ve bedensel bütünlüğünü idame ettirmesi ve bunların bozulmasına mâni olabilmesidir⁵⁶. Kişinin maddi bedensel değerleri içerisinde en önemli hakkı yaşam hakkıdır. Daha önce açıkladığımız gibi kişilik hakkından söz edebilmek için önce ortada bir kişinin olması gerekir⁵⁷. Kişilik de doğumla başlar ve ölümle sona erer. Bu demek oluyor ki kişinin yaşam hakkına yapılan her saldırı doğrudan diğer bütün kişilik varlıklarına yapılmış saldırı gibidir. Yaşam hakkına

---

⁵⁴ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 6.

⁵⁵ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 6

⁵⁶ Helvacı, a.g.e., s. 105; Yüzer, a.g.e., s. 102.

⁵⁷ Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 50; Öztan, a.g.e., s. 119; Tüfek, a.g.e., s. 20; Yüzer, a.g.e., s. 102; Karasu, a.g.e., s. 7.

verilen bu önemden dolayı hiç kimse toplum içindeki herhangi bir bireyin yaşamına son verme hakkına sahip değildir, hatta bireyin kendisi bile bu hakkından vazgeçemez ve bu hakkının ihlâl edilmesine razı olamaz⁵⁸. Bundan dolayıdır ki mevzuatımız ötenaziye izin vermemektedir⁵⁹.

Hatta yaşam hakkı o kadar önemlidir ki Anayasamız 17. maddesinde “*Herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir...*” demiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi de 2. maddesinde “*Herkesin yaşama hakkı yasayla korunur.*” diyerek yaşam hakkına önem verildiğini göstermiştir.

Anayasa ve sair mevzuat ile koruma altına alınmış olan yaşam hakkı vazgeçilemez mahiyette mutlak bir haktır⁶⁰

Yaşam hakkı TBK m. 58, TMK m. 23-27 ve TCK’nın adam öldürme ve öldürmeye teşebbüs suçlarını düzenleyen 81-85 maddelerince korunma altına alınmıştır. TMK m. 24’te “Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.” diyerek kanun koyucu yaşam hakkını koruma altına almıştır. Hatta TMK m. 23’te “Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez.” diyerek kişinin kendisine bile yaşam hakkından vazgeçme yetkisini tanımamıştır. Yaşam hakkı kişinin istediği zaman vazgeçebileceği, istediği gibi tasarruf edebileceği haklardan değildir⁶¹. Yaşam hakkı, kişiye kendisini başka birine öldürtme hakkı vermeyeceğinden buna dair rıza tıbbi müdahaleyi hukuka aykırı olmaktan çıkarmaz⁶².

TCK m. 81’de düzenlenen kasten adam öldürme suçu ve bu suça teşebbüs eyleminin cezalandırılmasını sağlayan TCK m. 35’teki teşebbüs hükümleri de yaşam hakkına herhangi bir saldırma eylemini caydırıcı kılması sebebiyle yine yaşam hakkını

---

⁵⁸ Aydın Zevkliler; **Medeni Hukuk Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku**, İstanbul, Savaş Yayınları, 1992. s. 4; Zeytin, Ergün, a.g.e., s. 81.

⁵⁹ Erman, a.g.e., s. 145.

⁶⁰ Özlem Yenerer Çakmut, **Tıbbi Müdahaleye Rızanın Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi**, Legal Yayıncılık, 2003, s. 138.

⁶¹ Mahmut Koca, İlhan Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 259.

⁶² Meral Ekici Şahin, **Ceza Hukukunda Rıza**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2012, s.355.

koruma altına almış olup, bu maddeler kişilik hakkını himaye eden hükümlerdendir⁶³.

2.5.1.2 Sağlık hakkı

Sağlık, hem vücudun hem de ruhun iyi ya da kötü olması durumunu anlatan bir kavramdır⁶⁴. Yaşam hakkıyla bağlantılı olarak görülse de bazı durumlarda yaşam hakkından ayrı bir biçimde olan ve korunan bir haktır. Sağlık hakkı, devletin bireyine karşı sağlıklı yaşam sağlama sorumluluğundan ortaya çıkan bir haktır⁶⁵. Sağlık hakkı en başta yapılan tanımlamadan anlaşılacağı üzere beden sağlığının yanında ruh sağlığını da kapsamaktadır⁶⁶. Kişinin sağlığına herhangi bir tehdit oluşturacak bir faaliyette bulunulamaz. Mesela; herhangi bir kişinin ilaçlarını kullanmasına engel olunamaz veya kişinin besin ihtiyacını karşılamasına engel olunamaz. Buna ek olarak kişinin psikolojik dengesini bozacak faaliyetlerde bulunulması sağlık hakkı ihlâlidir. Sağlık hakkı, kendi içinde üçe ayrılmıştır. Bunlar, tedavi edici sağlık hakkı, koruyucu sağlık hakkı, rehabilitasyon sağlık hakkıdır⁶⁷.

2.5.1.3 Beden bütünlüğü hakkı

Kişinin vücudunu oluşturan her bir doku, organ veya uzvu üzerinde kişilik hakkı vardır⁶⁸. Kişinin yaşamını ister tehlikeye soksun isterse sokmasın, kişinin herhangi bir uzvuna yapılacak olan saldırı, kişilik hakkı ihlâlidir. Bu açıdan değerlendirildiğinde beden bütünlüğü hakkı yaşam hakkının devamı niteliğindedir⁶⁹.

Beden bütünlüğü ile ilgili kişilik hakkı ihlâlleri genel olarak tıbbi müdahalelerde vuku bulan bir ihlâldir. Bu sebepten ötürü yapılan tıbbi müdahalelerin hukuka aykırı olmaması için, bahse konu müdahalenin ilgili ahlak ve etik kurallarına aykırı olmaması gereklidir⁷⁰. İki durumda kişilik hakkı ihlâli durumu ortadan kalkar.

---

⁶³ Kılıçoğlu, a.g.e., s.16.; Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 29.

⁶⁴ Karasu, a.g.e., s. 8.

⁶⁵ Karasu, a.g.e., s. 9.

⁶⁶ Mine Kaya, "Telekomünikasyon Alanında Kişilik Haklarının Korunması", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl:68, S. 2010/4, s. 279-334, s. 282.

⁶⁷ Cahit Doğan, "Gen Analizleri ve Şahsiyet Haklarının Korunması", **İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Hukuku Dergisi**, Genetik Teşhisler ve Hukuki Sorunlar Özel Sayısı, C.2, S.4, Legal Yayınları, 2013, s.111-160, s. 119.

⁶⁸ Zevkliler, a.g.e., s. 4.

⁶⁹ Helvacı, a.g.e., s. 107.

⁷⁰ Doğan, a.g.m., s. 120.

Bunlar; hak kaybına uğrayan kişinin rızası ve üstün kamu yararadır. Anayasa madde 17’de “*Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz, rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.*” diyerek kişinin rızası olmadan vücut bütünlüğüne dokunulamayacağını ilan etmektedir.

Kişilik hakkını koruyan TMK m. 23 ve devamı maddeler beden bütünlüğünü koruyan kanun maddeleridir. TMK m. 24’te “*Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.*” diyerek bu hakkın nasıl korunacağını açıklamıştır.

TBK’nun kişilik hakkı ihlâlinde tazminat davası açılabileceğine yönelik hükümleri ve TCK’da düzenlenen adam yaralama ve adam yaralamaya teşebbüs suçları beden bütünlüğünü caydırıcı nitelikte korumaya alan hükümleridir.

Ne kadar faydalı olursa olsun rızası alınmadan hiç kimseye beden bütünlüğü ile ilgili bir işlem yapılamaz. Bilincinin açık olması şartıyla kişi tedaviyi reddediyorsa, hekimler kişiye o tedaviyi uygulayamazlar. Beden bütünlüğü bu bakımdan değerlendirildiğinde yaşam hakkından farklı olarak belli durumlarda kişiye kendi beden bütünlüğünden vazgeçebilme adına takdir yetkisi verilmiştir⁷¹. Bu demek olmuyor ki kişi, kendi beden bütünlüğüne zarar verecek veya ölümle sonuçlanacak bir eyleme rıza gösterebilir. TBK m. 27’de “*Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.*” diyerek kişilik hakkına saldırı niteliğinde olan sözleşme maddelerinin hükümsüz olduğunu vurgulamıştır. Tüm bu anlatılanlardan yola çıkarak kişiye rızası olmadan faydalı bir tedavi bile uygulanamaz, bununla beraber kişi beden bütünlüğüne zarar verici bir eyleme rıza gösteremez⁷².

Beden bütünlüğüne saldırı durumunun daha iyi anlaşılması için öncelikle hangi hallerde nelerin beden bütünlüğü içinde sayılıp sayılamayacağına karar verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda vücuda sürekli takılmış olan bir diş dolgusu, protez, kola veya bacağa takılan platin de vücut bütünlüğü içinde yer almaktadır⁷³. Daha

---

⁷¹ Kaya, a.g.e., s. 282.

⁷² Helvacı, a.g.e., s. 108.

⁷³ Zevkililer, a.g.e., s. 6.

önce kişiliğin doğumla başlayıp ölümle veya gaiplikle sona erdiğinden bahsetmiştik. Bu bağlamda ölen bir kişinin naaşı üzerinde yapılacak olan eylemler beden bütünlüğüne saldırı durumunu oluşturmaz, ancak bu durumda ölen kişinin yakınlarının hak ihlâline uğraması söz konusudur⁷⁴.

Beden tamlığına yönelik tıbbi müdahaleler sadece rızanın bulunması halinde hukuki olarak kabul edilse de istisnai bazı hallerde bir takım tıbbi işlemler hukuka uygun olacaktır⁷⁵. Örneğin, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 67, 73 ve 90.maddeleri gereğince genel sağlığın korunmasının gerektiği durumlarda, salgınlar ve bulaşıcı hastalıklar için aşı yaptırma yükümlülüğü bulunmakta olduğundan yapılan işlemler hukuka uygun olacaktır⁷⁶. Hasta Hakları Yönetmeliği'nin 24/7.maddesi ile Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 70.maddesi gereğince, bireyin rızasının alınamayacak durumda olduğu hallerde, sağlığına kavuşmasını sağlamak amacıyla, kendisi ya da kanuni temsilcisinin muvafakati koşulu aranmadan tıbbi müdahale yapılabilecektir⁷⁷. Bunun haricinde kendisi ya da kanuni temsilcisinin onayı gerekecektir⁷⁸.

TMK'nın 23/3.maddesinde, temyiz kudretini haiz ve reşit olan kişilerin biyolojik örnek verme borçlusu olabileceği belirtilmiştir. Fakat, bununla alakalı akte dayanarak bireyi ifaya zorlama, cayması durumunda maddi-manevi tazminat isteme imkanı yasada tanınmamıştır⁷⁹.

Bireyin beden tamlığını ortadan kaldırmaya yönelik akitler geçersizdir. Fakat, kişinin hayatını tehlikeye atmamak şartıyla rızasının bulunduğu, üstün yarar gözetilen fiil ve işlemler beden tamlığına saldırı niteliğinde olmayacaktır⁸⁰.

Birey, vücudundan biyolojik madde alınmasına, aşılmasına ve nakledilmesine izin verebilir. TMK ile 2238 nolu Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun'da öngörülen sınırlamalar dahilinde bireyin vücut tamlığına yapılan müdahalelere onay vermesi düzenlenmiştir. TMK'nın 23/3 maddesine göre

---

⁷⁴ Zevkliler, a.g.e., s. 6 vd.; Ayiter, a.g.m., s.143; Tüfek, a.g.e., s. 23.

⁷⁵ Dural, Ögüz, a.g.e., s.105-107.

⁷⁶ Dural, Ögüz, a.g.e., s.106.

⁷⁷ Akıntürk, Akipek, Ateş, a.g.e., s. 365.

⁷⁸ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 175; Dural, Ögüz, a.g.e., s.106.

⁷⁹ Akıntürk, Akipek, Ateş, a.g.e., s.364.

⁸⁰ Akıntürk, Akipek, Ateş, a.g.e., s.362-363.

bunun için yazılı rıza şartı aranmaktadır. Rıza olsa dahi müdahalenin bireye ciddi bir zarar vermemesi gerekir. Aksi halde rızaya rağmen işlem saldırı niteliğinde olacaktır⁸¹.

Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun'un 5.maddesine göre, yaşayan bir kişiden organ alınabilmesi, reşit ve mümeyyiz olmasına bağlıdır. Ayrıca aynı Kanun'un 6.maddesi gereğince verici minimum iki şahit önünde bilinci açık ve etkiden uzak bir şekilde önceden yazılı ve imzası bulunan bir beyanda bulunmalı; bu beyan minimum iki şahit huzurunda sözlü şekilde açıklanıp imzalanmalı; imzalı tutanak bir hekimce onaylanmalıdır. Bu koşulların varlığı halinde üstün fayda nedeniyle eylem hukuka uygun olacaktır⁸².

Aynı Kanun'un 14.maddesinde ölü bedenden organ alınması düzenlenmiştir. Bunun için de bireyin, hayattayken düzenlediği resmi vasiyetnamenin olması, vasiyet yoksa öldüğü sırada yakınlarının onay vermesi, bu da mümkün değilse tedavi maksadıyla acil organ nakli gereken hallerde hekimler heyetinin ölümün organlardan kaynaklanmayacağına dair tespitte bulunması gerekecektir.

Kısırlaştırma işlemleri sadece rıza ile yapılabilir⁸³. Bu da sağlık ve aile planlaması sebepleriyle mümkündür. Öğretide, kürtaj için vesayet altında ve küçük de olsa kadının rızasının kendisine ait olan üreme hakkı kapsamında geçerli olması gerektiği savunulmaktadır⁸⁴. Cinsiyet değiştirme TMK'nın 40.maddesine göre belirli şartların varlığı halinde mahkeme kararıyla mümkün olacaktır.

Kişinin vücudundan parça alınıp başkasına verilmesiyle ilgili akitler sadece başkalarının sağlığını kazandırmak maksadıyla yapılabilir⁸⁵. Rızanın olması, kişinin yaşamını riske atmaması şartlarının yanında aynı zamanda TMK'nın 24/2.maddesi gereğince tıbbi işlemin kamusal ve üstün fayda maksadı taşıması gerekir. Bu yüzden

---

⁸¹ Akıntürk, Akipek, Ateş, a.g.e., s.362.

⁸² Dural, Ögüz, a.g.e., s.141.

⁸³ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s.181.

⁸⁴ Veli Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12.Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2017, s.300.

⁸⁵ Ergun Özsunay, **Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 1979, s.101.

kan bağışı hukuki olmakla birlikte ticari amaçla kan bağışı öngören akitler geçersiz olacaktır⁸⁶.

2.5.2 Manevi değerler

2.5.2.1 İsim hakkı

İsim, bir bireyi toplum içinde diğer bireylerden ayıran bir tanıtım yöntemidir⁸⁷. Soyad ise kişinin ailesini tanımlayan bir terimdir⁸⁸. İsim hakkı da aynı diğer kişilik hakları gibi TMK m. 24 ve 25 ve TBK m. 49 kapsamında korunmaktadır. Diğer maddi değerlerden farklı olarak bu korunmadan tüzel kişiler de faydalanmaktadır. Tüzel kişilerin isimlerinin itibar düşürücü veya küçük düşürücü şekilde kullanılması isim hakkı ihlâlidir⁸⁹. Hatta bu isimlerin hak sahibinin rızası olmaksızın kullanması da isim hakkı ihlâlidir.

Örneğin bir tacir şirketini tanımlarken kullandığı ticaret unvanı da Ticaret Kanunu çerçevesinde isim hakkı olarak korunmaktadır. TMK'nın kişilik hakkını koruyan maddeleri diğer bütün kişilik hakkını koruduğu gibi isim hakkını da aynı şekilde korumaktadır⁹⁰.

Son zamanlarda isim hakkı ihlâli durumları genellikle internet ortamında meydana gelmektedir. Bir şahıs diğer şahıslardan birinin adını “alan adı” olarak kullanması durumunda isim hakkı ihlâli durumunun ortaya çıktığını söyleyebiliriz. İnternet ortamında genel olarak ünlülerin adı alan adı olarak kullanılmaktadır.

Toplum içinde bir kişiyi diğerlerinden ayıran işaret, lakap vb. şeyler de isim hakkı kapsamına girmektedir. Bu sebepten ötürü kişiyi diğerlerinden ayırt etmeye yarayan arma, ün ve rozetler de kişilik hakkı olarak korunur⁹¹. Aynı şekilde internet ortamında bir sunucuyu diğer sunuculardan ayıran isimler ve kişinin mesleki faaliyet icra etmek için kullandığı takma ad ve lakaplarda bu korumadan faydalanır⁹².

---

⁸⁶ Akıntürk, Akipek, Ateş, a.g.e., s. 363.

⁸⁷ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 418; Zeytin, Ergün, a.g.e., s. 82.

⁸⁸ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 419.

⁸⁹ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 420.

⁹⁰ İmre, a.g.e., s. 830.

⁹¹ Tüfek, a.g.e., s. 45.

⁹² Helvacı, a.g.e., s. 133; Tüfek, a.g.e., s. 45.

İsim hakkı da diğer kişilik hakları gibi TMK m. 23'e tâbi olarak kişi bu hakkı kullanmaktan vazgeçemez ve başkasına devredemez. Fakat başkalarının kullanımına izin verebilir⁹³.

Tüm söylenenlere ek olarak kişilere belirli şartların varlığı durumunda kişiye ismini değiştirme imkânı tanımıştır. Toplum içinde insanı gülünç duruma düşürdüğünden, telaffuzunun zor olmasından ve olumsuz manada kullanılabileceğinden dolayı bir kişi ismini değiştirebilir.

2.5.2.2 Şeref ve haysiyet hakkı

Şeref ve haysiyet, kişinin sırf insan olmasından dolayı kazandığı haklardan değildir. Şeref ve haysiyet kişilerin zamanla toplum içindeki kazandıkları değerlerdir⁹⁴. Daha açık bir ifadeyle şeref ve haysiyet, kişilerin sahip oldukları belli özelliklere göre onlara toplum içinde verilen değerlerdir⁹⁵. Aynı zamanda toplum içinde bireylerin sahip oldukları en önemli ahlâki değerlerdir⁹⁶. Alman Anayasası birinci maddesinde “*İnsan onur ve haysiyeti dokunulmazdır. Tüm devlet erki ona saygı göstermek ve onu korumakla yükümlüdür.*” diyerek şeref ve haysiyete ne kadar önem verdiğini açıklamıştır⁹⁷. İnsan Hakları Biyotıp Sözleşmesi de birinci maddesinde “*Bu sözleşmenin tarafları, tüm insanların haysiyetini ve kimliğini koruyacak ve biyoloji ve tıbbın uygulanmasında ayırım yapmadan herkesin bütünlüğüne ve diğer hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesini güvence altına alacaktır.*” ve ikinci maddesinde “*İnsanın menfaatleri ve refahı, bilim veya toplumun menfaatlerinin üstünde tutulacaktır.*” diyerek insan onurunun en önemli değer olduğundan bahsetmektedir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin başlangıç bölümünde “*İnsanlık ailesinin tüm üyelerinin sahip olduğu onurun eşit ve devredilmez haklarının tanınması...*” vurgularıyla yine şeref ve haysiyetin ne derece önemli olduğunu ifade etmiştir. Mevcut 1982 Anayasası da 17. maddesi üçüncü fıkrasında “*Kimseye işkence ve*

---

⁹³ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 434.

⁹⁴ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 83.

⁹⁵ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 385; Ahmet M. Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 19. Baskı, Ankara, Turhan Kitapevi, 2015, s. 452.

⁹⁶ Yaşar Karayalçın, “Türk Hukukunda Şeref ve Haysiyetin Korunması”, **AÜHFD**, C. 19, S.1-4, 1962, s. 251-275, s. 253.

⁹⁷ Rumpf, Christian, Schüller, Gökçe Uzar, Federal Alman Cumhuriyeti Anayasa Çevirisi <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80207000.pdf>, Erişim Tarihi: 06.10.2020.

eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.” diyerek şeref ve haysiyete vurgu yapmıştır. Yargıtay bir kararında şeref ve haysiyeti bireylerin toplum içindeki yaşayış ve davranış şekillerine, hak ve davranışlarına göre toplum tarafından kendilerine verilen değer olarak tanımlamış⁹⁸; başka bir kararında ise kişinin mesleği gereği olması gereken donanımına sahip olmadığı ya da mesleği icabı var olan yükümlülüklerle aykırı hareket ettiğine dair iddiaların da şeref ve haysiyete karşı saldırı mahiyetinde olduğunu vurgulamıştır⁹⁹.

Bireylerin ayriyeten toplum içinde sahip oldukları sosyal statüden dolayı sahip oldukları bir şeref ve haysiyet de vardır. Bu sosyal statü, kişinin icra ettiği mesleğe, meslekteki konuma göre değişebilir¹⁰⁰. Bu sebepten ötürü bir bireyin mesleğin gerektirdiği bilgi birikimine sahip olmadığına yönelik karalayıcı yakıştırmalar şeref ve haysiyet hakkına saldırı niteliğindedir.

Diğer kişilik haklarının korunduğu gibi şeref ve haysiyet hakkı da TMK m. 24 kapsamında korunan haklardandır. Toplum içinde yaşayan bireyler şeref ve haysiyetine saldırı olması ihtimâli ortaya çıktığı zaman daha saldırı gerçekleşmeden bu hakkın korunmasını hâkimden isteyebilir.

TMK'nın yanında TCK da kişilerin toplum içinde sahip olduğu şeref ve haysiyeti korumaktadır. Ancak TCK'nda şeref ve haysiyet aktif olarak korunmamaktadır. Oluşabilecek saldırılara karşı cezai müeyyide uygulamasıyla caydırıcı niteliğinde koruma sağlanmaktadır. TCK m. 125-131 şeref ve haysiyete ilişkin suçlar içeriğinde yazılı olan suçlar ile kişilik hakkını korumaktadır.

Ayriyeten 1982 Anayasası'nın 26. maddesi kişinin şerefini ve haysiyetini düşürücü saldırıları önlemek için basın haklarının kısıtlanabileceğine cevaz vermiş ve bu icazet Basın Kanunu m. 14'te de geçmektedir¹⁰¹.

Şeref ve haysiyete ilişkin tecavüzler birey hakkında gerçekte bağdaşmayan ithamlar dizerek iftira, hakaret ve suç isnatlarında bulunarak veya bireyin toplumun genel etik

---

⁹⁸ Y.4.HD., 27.06.1980 T, 1980/7842 E., 1980/8497 K. sayılı kararı, Ankara Barosu Dergisi, S. 5, 1980, s. 609.

⁹⁹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 02.07.1980 T., 1978/4-187 E., 1980/2107 K. sayılı kararı, YKD, S. 11, 1980, s. 1455 vd.

¹⁰⁰ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 92; Öztan, a.g.e., s. 129.

¹⁰¹ Yüzer, a.g.e., s. 106.

kurallarına uymadığı ithamlarıyla olabilir¹⁰². Yargıtay açıklamış olduğu bir içtihadında herhangi bir kişinin topluma, zimmetine para geçiren bir kişi olarak tanıtılmasını şeref ve haysiyete saldırı niteliğinde olduğuna karar kılmıştır¹⁰³. Bu itibar suikastı her türlü yazılı, görsel veya işitsel medya aracılığıyla gerçekleştirilebilir¹⁰⁴. Bu kişilik hakkı ihlâlinde saldırıya maruz kalan kişinin ismi doğrudan belirtilmemiş olabilir; ancak bu ihlâlin hedef kişiye yapıldığına dair şüpheye yer bırakmayacak şekilde tespit edilebilir olması kafidir¹⁰⁵.

Şeref ve haysiyete saldırı durumunun olup olmadığına karar verme sürecine başlamadan önce şeref ve haysiyetin toplum tarafından, toplumun ferdine verilen değer olduğu unutulmamalıdır. Şeref ve haysiyet ferdin kendine verdiği değer değil ferdin toplum gözündeki değeri olduğu dikkate alınmalıdır¹⁰⁶. Daha açıklayıcı bir ifadeyle belirtmek gerekirse toplumun her bireye verdiği değer farklıdır ve bu bireyin toplum içindeki sosyal statüsüne göre değişmektedir¹⁰⁷.

Örneğin; bir gıda firmasında veya sağlık kuruluşunda çalışan bir bireyin hakkında o kişinin iş ortamında temiz olmadığına yönelik ithamlar şeref ve haysiyete saldırı iken, çalışma koşulları gıda firmasına veya sağlık kuruluşlarına nispeten daha pis konumda olan bir yerde çalışan bir kişi hakkında çalışma ortamında temiz olmadığına yönelik ithamlar şeref ve haysiyete saldırı niteliğinde değildir.

Şunu da ayriyeten belirtmek gerekir ki: şeref ve haysiyet sadece gerçek kişilere özel değildir, tüzel kişilerinde bu kişilik hakkı vardır ve korunması gerekmektedir¹⁰⁸.

2.5.2.3 Özel hayata sahip olma hakkı

İnsanlar yaratılışlarından toplumsal varlıklardır. Bu sebeptendir ki toplum içinde yaşayan bireylerin yaptıkları faaliyetler diğer şahıslar tarafından bilinmektedir. Kişinin ikâmet ettiği yer, medeni hali, eğitim durumu, yaşı bunlara verilebilecek örneklerdir.

---

¹⁰² Kılıçoğlu, a.g.e., s. 89.

¹⁰³ Y.4. HD, 12.12.1978 T., 1978/3302 E., 1978/13995 K. sayılı kararı, **YKD**, C.5, S. 6, 1979, s. 789 vd.

¹⁰⁴ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 386.

¹⁰⁵ Yüzer, a.g.e., s. 134.

¹⁰⁶ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 85; Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 69; Tüfek, a.g.e., s. 27.

¹⁰⁷ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 86.

¹⁰⁸ Helvacı, a.g.e., s. 125.

Bunların yanında bireylerin, muhatapları dışında üçüncü şahısların bilmesini istemediği özel alanları olabilir. Birey, her ne kadar bu bilgilerin açığa çıkmasını istemese de kişiye özel mektupların okunması, kişilerin konutuna müsaadesiz olarak girilmesi ve çantaların karıştırılması vb. geleneksel yöntemler yanında gelişen teknolojiyle e-postaların yasadışı yollarla elde edilip yayımlanması, şahsi yaşam alanlarının böcek veya görüntü kayıt cihazlarıyla takip edilmesi faaliyetleri giderek artmaktadır¹⁰⁹.

Bu şekilde özel hayata müdahalenin artmasıyla özel hayatın gizliliği ilkesi, hem ulusal hem de uluslararası hukukla koruma altına alınmıştır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 12. maddesinde “*Kimsenin özel yaşamına, ailesine, konutuna ya da haberleşmesine keyfi olarak karışılmaz, şeref ve adına saldırılmaz. Herkesin bu gibi karışma ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.*” diyerek bu Beyanname’yi imzalayan ülkelere yasalarla bireylerin özel hayatını koruma yükümlülüğü getirmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 8. maddesinde “*Herkes özel hayatına, aile hayatına, konutuna, haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.*” diyerek bireylerin özel hayatlarını güvence altına almıştır.

İç hukukumuzda da özel hayatın gizliliğini korumaya yönelik düzenlemeler mevcuttur. En başta 1982 Anayasası 20., 21. ve 22. maddeleriyle özel hayatı koruma altına almıştır. Bireylerin özel hayatının gizliliği de aynı zamanda bir kişilik hakkı olduğundan dolayı TMK m. 24 ve devamı maddeleri gereği özel hayatın gizliliği ihlâl edilmesine karşı mahkemelerden koruma talep edilebilir.

Aynı şekilde özel hayatın gizliliği, kişilik hakkı olduğundan dolayı kişilik hakkına saldırı durumunda zararın talep edilebileceğine hükmeden TBK m. 49 vd. kapsamına özel hayatın gizliliği ihlâl durumu da girmektedir. Özel hayatının gizliliğinin ihlâl TCK 132-140 maddeleri ile mevzuatımızda suç olarak tanımlanmıştır.

Özel hayatın gizliliğinin ihlâl edilip edilmediğine ilişkin veya özel hayatın gizliliğinin korunmasına ilişkin görülecek bir davada karar verirken ilk önce bahse

---

¹⁰⁹ Kaya, a.g.m., s.285.

konu özel yaşam alanlarının tam olarak sınırlarının çizilmesi gerekmektedir. Mevzuatımızda özel yaşam alanlarının sınırlarını gösterir herhangi bir düzenleme yoktur. Ancak öğretilerde genel geçer üç çeşit özel yaşam alanı sınıflandırması mevcuttur. Bunlar, ortak yaşam alanı, dar anlamda özel hayat alanı ve gizli hayat alanıdır¹¹⁰.

İnsanın sosyal varlık olmasından kaynaklı diğer insanlarla birlikte yaşadığı alanlar vardır. İşte bireyin diğer bireyler ile paylaştığı, diğer bireylerin müdahale imkanı olduğu veya diğer bireylerin öğrenmesine engel olamadığı alan ortak yaşam alanı olarak adlandırılır¹¹¹. Kısaca kişinin umuma açık yaşam alanıdır. Umuma açık denmesindeki kasıt diğer bireylerin bu alana rahat girebilmesinden kaynaklıdır. Bireyin bu alandaki faaliyetleri sayısız kişilerce izlenebilir. Bu alanda gerçekleşen faaliyet hiç kimse tarafından görülmemiş olabilir. Ancak bu faaliyetin ortak yaşam alanında gerçekleştiği gerçeğini değiştirmez. Ortak yaşam alanından bahsedebilmemiz için kısaca kişinin izlenebilir olması kafidir¹¹².

Ortak hayat alanı, bu özellikleri sebebiyle TMK m.24 kapsamındaki korunmadan faydalanamaz¹¹³. Ancak bu alanda bireye yapılacak olan onur, şeref ve haysiyet düşürücü fiiller kişilik hakkı ihlâlini oluşturur¹¹⁴.

Bu sebeple diyebiliriz ki bir bireyin ortak yaşam alanı ile ilgili bir bilginin üçüncü şahıslarla paylaşılması durumunda şuna bakarız. Bu bilgi nasıl paylaşılmış? Eğer onur, şeref ve haysiyet kırıcı bir şekilde paylaşılmışsa kişilik hakkı ihlâli vardır. Eğer onur, şeref ve haysiyet kırıcı bir durum yoksa kişilik hakkı ihlâli yoktur.

Ortak yaşam alanı her ne kadar kamuya açık alan olsa ve kişilik hakkı korunmasından faydalanmasa da bu alan kişinin kişilik hakkı çerçevesinde gizli bir alanı olabilir¹¹⁵.

Ortak yaşam alanı ile ilgili basın mensuplarının yaptığı haberlerin kişilik hakkı ihlâli olup olmadığının sınırlarını çizecek olursak diyebiliriz ki, basın mensupları kişinin

---

¹¹⁰ Helvacı, a.g.e., s. 119; Dural, Oğuz, a.g.e., s.135.

¹¹¹ Tandoğan, a.g.e., s. 26; Tüfek, a.g.e., s. 29.

¹¹² Kılıçoğlu, a.g.e., s. 115.

¹¹³ Tandoğan, a.g.e., s. 26; Tüfek, a.g.e., s. 30.

¹¹⁴ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 126

¹¹⁵ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 127.

ortak yaşam alanı ile ilgili yaptığı haberlerde, bu kişi ister tüzel kişi ister gerçek kişi olsun, kişinin diğer kişisel varlıklarını küçük düşürücü nitelikte söylemler olmadığı sürece bu haberler kişilik hakkı ihlâlini oluşturmaz. Bir diğer açıdan kişi herhangi bir toplantı yapmadan kendini ortaya çıkarıyorsa basın bu konuşmayı bile yayımlayabilir, ancak bireyin kimliğini açıklayamaz.

Örneğin; cadde, sokak ve alışveriş merkezleri ortak yaşam alanlarıdır. Kişi bu alanlarda resminin çekilmesini ve sesinin kaydedilmesini istemeyebilir. Bundan dolayıdır ki kişinin ortak yaşam alanında müsaadesizce resminin çekilmesi ve sesinin kaydedilmesi gibi hukuka aykırı eylemler aynı zamanda kişilik hakkı ihlâlidir.

Bu başlık altında ele alacağımız bir diğer yaşam alanı da dar anlamda özel yaşam alanıdır. Dar anlamda özel yaşam alanı kişilerin yaşamları içerisinde sadece belirli kişilerle ortaklaşa paylaştığı alanlardır. Bu alan iş ortamı, aile ortamı gibi alanlar olabilir. Bu alanlar belirli kişilerin haricindekilere kapalıdır¹¹⁶. Bu alandaki kişiler eşi, dostu, arkadaşları, akrabaları, mesai arkadaşları olabilir. Bu alanda kişi sayısının az veya çok olması şartı yoktur. Sadece sayının belirli olması yeterlidir. Kişi sayısı belirli ortamlarda çok iken diğer ortamlarda az olabilir¹¹⁷. Bu alanın ortak yaşam alanından farkı sadece kişi sayısının belli olmasıdır. Kişinin bu alanı muhatapları dışındakilerin gözlemine, müdahalesine kapalıdır. Bu nedenle üçüncü şahısların kişinin bu alanlarını gözetlemesi, bilgi toplaması, topladığı bilgileri yayımlaması gibi bu alana karşı yapacakları hukuki olmayan işler kişilik hakkı tecavüzü olacaktır¹¹⁸. Bu kişilik hakkı tecavüzü ortam dinlemesine yarayan böcek diye tabir edilen cihazlarla yapılabileceği gibi ortama gizlenen kişilerce fiziki olarak da yapılabilir¹¹⁹. Ancak bu ortamda konuşulanların ortamda bulunanlarca üçüncü şahıslara şeref ve haysiyete hâle getirmeyecek şekilde duyurulması kişilik hakkına saldırı durumunu oluşturmaz¹²⁰. Zaten bu ortamda bilgilerini paylaşan kişi de bunların yayılmasını göze alarak bu paylaşımı gerçekleştirir¹²¹. Ancak kişi bu ortamda gizli yaşamına ilişkin bir sırrını paylaşabilir. Bu sırrın üçüncü şahıslara duyurulması kişilik hakkı

---

¹¹⁶ Tandoğan, a.g.e., s. 26; Tüfek, a.g.e., s. 31.

¹¹⁷ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 116.

¹¹⁸ Kaya, a.g.m., s. 286.

¹¹⁹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 128.

¹²⁰ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 128.

¹²¹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 128.

ihlâlidir¹²². Diğer taraftan bu alandaki bilgileri üçüncü şahıslarla paylaşma her ne kadar kişilik hakkı ihlâli olmasa da bu bilgilerin basın yoluyla kamuya ilan edilmesi kişilik hakkı tecavüzüdür. Bunun nedeni bu bilgilerin belirlenemeyecek kadar çok kişiye duyurulmasıdır¹²³.

2.5.3 Sır çevresi ve gizlilik alanı üzerindeki haklar

Bu başlık altında ele aldığımız üç çeşit yaşam alanından sonuncusu gizli yaşam alanıdır. Bu yaşam alanı aynı zamanda sır alanı olarak da ifade edilir. Kişinin güvendiği veya bilmesinde sakınca görmediği kişiler dışındakilere tamamen kapalı olan hayat alanıdır¹²⁴. Toplum içinde yaşayan bireyin kimseye söylemek istemediği eylemler olabilir. Bunlar kişinin cinsel hayatı, e-postaları, mektupları, sağlık bilgileri olabilir. Kişi bu alandaki eylemlerini istediği kişiye, istediği şekilde ve istediği kadarıyla anlatıp onların öğrenmesini sağlayabilir¹²⁵.

Kişinin rızası dışında bu alana girilmesi veya rızası dışında bu alandaki bilgilerinin yayımlanması kişilik hakkı tecavüzü durumunu oluşturur¹²⁶.

Kişi TMK. m. 24 gereği bu sır alanının korunmasını mahkemeden talep edebilir. Bu sır alanının korunması için evvela bu sır alanının sınırlarının kati bir biçimde çizilmesi gerekmektedir. Hangi yaşam alanının bu sır alanına dahil edilip edilmeyeceğine karar vermek için iki şartın bir arada olması gerekir. Bunlardan biri nesnel diğeri öznel şarttır¹²⁷.

Sır alanının tespit edilmesi için kullanılan nesnel şart mevzu bahis olayın üçüncü şahıslarca izlenebilir ve bilinebilir olmaması şartıdır. Bu şart doktrinde objektif şart olarak da geçmektedir. Bu anlamda herhangi bir olayın gizli yaşam alanına dahil edilip edilmeyeceğine karar vereceğimiz zaman olayın gerçekleştiği ortama bakarız. Kanımızca mevzubahis olay herkesin görebileceği veya bilgi toplayabileceği bir ortamda gerçekleşmişse mevzubahis olayın gizli yaşam alanında gerçekleştiğini

---

¹²² Tandoğan, a.g.e., s. 27.

¹²³ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 128.

¹²⁴ Tandoğan, a.g.e., s. 26; Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 390; Tüfek, a.g.e., s. 32; Şimşek, a.g.e., s. 141.

¹²⁵ Kaya, a.g.m., s. 287.

¹²⁶ Kaya, a.g.m., s. 287.

¹²⁷ Taşkın, a.g.m., s. 221; Tüfek, a.g.e., s.33.

söyleyemeyiz. Mesela bir politikacının mitingde, TV programında söylediği ifadeler gizli yaşam alanına dahil edilemez. Aynı şekilde bir ses sanatçısının da konserde verdiği demeçler de gizli hayat alanına girmez. Daha açık bir ifadeyle kişinin çarşıda, pazarda ve alışveriş merkezinde gerçekleştirdiği olaylar gizli yaşam alanına girmez.

Artan teknolojiyle beraber bireylerin birçok ortamda dinlenebilmesi kabiliyeti artmıştır. Ancak bu, herhangi bir alanı kişinin gizli yaşam alanı olmaktan çıkarmaz¹²⁸. Mesela kişinin evi en mahrem alanlarından biridir. Bu eve böcek yerleştirilebilir olması veya böcek yerleştirmeden de ortam dinlemesi yapılabilmesi kabiliyeti kişinin evini gizli yaşam alanı yapmaktan alıkoymaz. Bu evde konuşulanların dinlenmesi, daha sonra konuşulanların üçüncü şahıslarla paylaşılması baştan sona kişilik hakkı ihlâlidir¹²⁹.

Yargıtay bir kararında¹³⁰ kişinin rızası olmadan veya herhangi bir mahkeme kararı olmadan görüntüsünün ve sesinin kaydedilmesini kişilik hakkı tecavüzü olarak nitelmiş ve mevzu bahis görüntü ve ses kayıtlarını da delil olarak kabul etmemiştir.

Gizli yaşam alanı olma nesnel şartının mevzu bahis olayın ortamın izlenebilir ve bilinebilir olmaması olduğunu tekrar vurgulayalım. Bir eylemin veya durumun gizli yaşam alanı çerçevesinde korunması için o eylemin veya durumun gerçekleştiği ortamın izlenebilir olmaması yanında o eylem veya durumun toplumca bilinmemesi ve güncel olması gerekmektedir¹³¹. Aksi takdirde toplumca bilinen bir olayın veya durumun kanunlarımızca sır olarak saklanması mümkün değildir¹³². Ancak çok uzun zaman önce vuku bulmuş bir olay veya durum kişinin sır alanına girebilir. Buna verilebilecek en büyük örnek kişinin sabıka kaydıdır¹³³.

Gizli yaşam alanını belirlemede diğer şart ise öznel şarttır. Bu şart doktrinde aynı zamanda sübjektif şart diye de geçmektedir. Kısaca öznel şart; kişinin mevzubahis olayı veya durumu ifşa etmeme isteğidir¹³⁴. Bu irade; kişinin söylemlerinden

---

¹²⁸ Kaya, a.g.m., s. 288.

¹²⁹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 128; Kaya, a.g.m., s. 286.

¹³⁰ Y.4.HD. 23.06.2010 T, 2009/8119 E., 2010/7543 K. sayılı kararı, www.bianet.org, E.T.:04.10.2020.

¹³¹ Kılıçoğlu, a.g.e, s. 120; Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 390.

¹³² Kılıçoğlu, a.g.e., s. 121, Tüfek, a.g.e., s. 34.

¹³³ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 121.

¹³⁴ Taşkın, a.g.m., s. 222; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 121 vd.

anlaşılacağı gibi mevzu bahis olay veya durumun öneminden de anlaşılabilir. Daha açık bir ifadeyle kişinin mevzubahis olay ya da durumun sır kalması konusunda irade göstermesi gerekir¹³⁵ ya da bu olay ya da durumun kişi tarafından sır olarak kalması isteyeceği kanaatine varılması gerekmektedir. Kişinin mevzubahis olaydan haberi olmasa dahi, bunu sır olarak saklayacağı kanaatine varılabiliyorsa mevzubahis olay veya durum kişilik hakkı kapsamında korumaya alınır. Bu sebeple herhangi bir kişi hastalıklarını, sabıka kaydını, cinsel hayatını vb. bilgilerini gizli tutmak istediği kabul edilir. Bu anlamda bu bilgilerin duyurulma şeklinin kişinin onur ve haysiyetine zarar verip vermediğine bakılmaz ve bu bilgiler korunur¹³⁶. Bu yaşam alanında gerçekleşen olay ya da durumların bizzat kişinin kendisi tarafından yakın arkadaşlarına anlatılması mevzubahis olay ya da durumun sır kapsamından çıkacağı anlamına gelmez. Bir önceki bahsettiğimiz dar anlamda gizli yaşam alanından farklı olarak bu sır alanında kişi, mevzubahis bilgilerin başka kişilere duyurulmayacağına inanır. Dar anlamda gizli hayat alanından farklı olarak sır alanında edinilen bilginin üçüncü kişilere duyurulması kişilik hakkına tecavüzdür¹³⁷.

Sübjektif şart olan kişinin bu bilgileri duyurmama isteğini kişi doğrudan söyleyebileceği gibi bunu mimikleriyle veya konuşma tarzıyla da belli edebilir¹³⁸. Kişinin bu bilgileri başkasına duyurmama isteği mevcut durum ve koşullardan veya paylaşılan bilginin öneminden anlaşılabilir. Kişinin paylaşmış olduğu bilgileri üçüncü şahıslarla paylaşılmaması mevzuatımızda bazı düzenlemelerde de geçmektedir. Mesela; avukat, hekim veya noterlerin mesleklerini icra etmek için öğrendiklerini üçüncü şahıslara söylememesi sorumluluğu mevcuttur. Mesela bir hekim, ruhsal bir problemini teşhis ettiği veya ölümcül hastalığa yakalandığını öğrendiği hastasının durumunu yakınlarıyla veya diğer mesai arkadaşlarıyla danışma halleri hariç paylaşamaz. Aynı şekilde avukat da müdafisi olduğu kişi hakkında öğrendiği bilgileri kişinin rızası olmadan kimseyle paylaşamaz. Hatta müvekkili razı olsa dahi başkalarıyla bu bilgileri paylaşmayabilir.

---

¹³⁵ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 121.

¹³⁶ Tüfek, a.g.e., s. 34.

¹³⁷ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 390.

¹³⁸ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 390.

Bir başka örnek de TMK m. 185'tir. Bu kanun maddesinde dolaylı olarak karı-koca arasında sır saklama sorumluluğunu ele almaktadır. Karı koca arasında saklanması gereken bilginin başkalarıyla paylaşılması sadakat borcuna aykırı olarak değerlendirilmiştir¹³⁹. Aynı şekilde işçi ile işveren arasında da sadakat borcundan dolayı sır saklama yükümlülüğü vardır.

Gizli yaşam alanı içinde ele alınması gereken bir diğer konu ise basın yayın kuruluşlarıdır. Mesela evli bir adamın başka bir kadınla otel önünde fotoğrafının basın mensubu tarafından çekilmesi bir kişilik hakkı ihlâli midir? Fotoğrafı çekilen kişi meşhur veya kamuoyu tarafından tanınan biri ise kamunun bu fotoğraftan menfaati olduğunu söyleyebiliriz¹⁴⁰. Ancak kamu tarafından tanınmayan bir ise haberin nasıl yapıldığına bakılmalıdır. O halde haberde kişinin adı, mesleği gibi kişiyi tanımaya yarayan bilgilerin açıklanmaması gerekir. Ancak mevzu bahis olay umumun dikkatini çekecek şekilde vukubulmuş ise kişinin mesleği de ismi de haberde açıklanabilir. Bu durumda kişilik hakkı ihlâli olmaz¹⁴¹.

Toplumda yaşayan bütün bireylerin ses ve resimleri, onların kişilik hakkını oluşturan kişisel varlıklarıdır. Yargıtay bir kararında kişilerin resimlerinin onların kişisel varlıklarından biri olduğunu belirtmiştir¹⁴².

Burada resimden anlamamız gereken sadece bir fotoğraf değildir. Karakalem veya karikatür de bir resim olarak değerlendirilmelidir¹⁴³. Resim, kişinin dışa yansıyan ve onu diğer kişilerden ayıran görüntüsüdür¹⁴⁴. Bireyin tanınmasının mümkün olmadığı resimler, kişilik varlıkları anlamında resim değildir¹⁴⁵. Kişisel varlık olarak resimden bahsedebilmemiz için o resimde betimlenen kişinin tanınabilmesi lazım gelir¹⁴⁶. Bu yüzden, bir kişinin önden ya da profilden, yüzündeki duyu organlarının belli

---

¹³⁹ Turgut Akıntürk, Derya Ateş, **Türk Medeni Hukuku-Aile Hukuku**, 22. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2020, s. 113.

¹⁴⁰ Tandoğan, a.g.e., s. 32.

¹⁴¹ Tandoğan, a.g.e., s. 29.

¹⁴² Y.2.HD. 29.01.1976 T., 9403/625 sayılı kararı, **YKD**, S. 7, 1976, s. 957.

¹⁴³ İmre, a.g.e., s. 164; Bedriye Eker Kazancı, "Kişilerin İzinsiz Görüntülerinin Alınmasının TCK m. 134 Çerçevesinde Korunması", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, S. 1, 2007, s: 131-164, s. 134; Tüfek, a.g.e., s. 36; Şimşek, s. 134; Yüzer, a.g.e., s. 112.

¹⁴⁴ M. Alper Gümüş, "Kişinin Resmi (Görünümü) Üzerindeki Hakkı", **Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.1, Kasım 1997, s. 363-386., s.364.

¹⁴⁵ Tüfek, a.g.e., s. 36.

¹⁴⁶ Gümüş, a.g.m., s. 365.

olmadığı silüeti, kişinin toplum tarafından tanınabilmesine engel olmuyorsa, bu silüet üzerinde de resim hakkı olacaktır¹⁴⁷. Eğer o resme bakılarak kişi tanınmıyorsa, o resim bir kişisel varlık olarak değerlendirilemez.

Gelişen teknoloji karşısında resim kavramının anlamı da genişlemiş olup daha kapsamlı yorum gerektirir hale gelmiştir¹⁴⁸. Örneğin, bir kişinin görüntüsünün kendisinden izin alınmadan lazerle gökyüzüne yansıtılması, çizilmesi durumlarında da resim hakkı ihlâl edilmiş olacaktır. Aslında burada korunan hukuki değer resim hakkı olmaktan öte, “kişinin görüntüsü üzerindeki hak”ka evrilmektedir¹⁴⁹. Çünkü, burda korunacak olan hak, plastik, tuval ya da kart gibi görüntülerin bulunduğu nesnenin kendisi değil, ilgili nesnedeki kişiye ait görüntü üzerinde var olan haktır¹⁵⁰.

Umum tarafından tanınan kişilerin, sanatçıların veya siyasilerin resimlerinin haberde kullanılması için herhangi bir izin alınmasına gerek yoktur. Ancak bu haber şeref ve haysiyeti küçük düşürücü nitelikte ise kişilik hakkına saldırı durumu oluşur¹⁵¹.

Türk-İsviçre öğretisi kişiye ait resmi kişisel değer kabul etmekte ve resim üstünde ‘bağımsız’ kişilik hakkı olduğunu benimsemektedir. Resim üstündeki hakkı doğrudan ihlâl etmek çoğu zaman imkan dahilindedir. Kişiye ait normal görüntü içeren resmin, izinsiz kartpostal yapıp çoğaltılarak ticari gayeyle satılması doğrudan resim hakkının ihlâl edilmesi niteliğindedir¹⁵². Buna karşılık, kişiye ait çıplak fotoğrafın yayınlanması, kişinin şeref ve haysiyetine tecavüz oluşturur. Burada, resim aracılığıyla kişinin saygınlık ve onuruna saldırı olup neticeleri ve zararları daha ağır niteliktedir¹⁵³.

Neticeten, ceza hukukunda failin daha ağır olan bir suç işlemek için daha hafifini geçme mecburiyetinde olduğu müterakki (geçitli) suçlarda olduğu gibi, resim aracılığıyla özel hayatın ya da şeref ve haysiyetin ihlâl edilmesi durumunda, resim

---

¹⁴⁷ Gümüş, a.g.m., 365-366.

¹⁴⁸ Gümüş, a.g.m., s. 366.

¹⁴⁹ Gümüş, a.g.m., s. 365-366.

¹⁵⁰ Gümüş, a.g.m., s. 366.

¹⁵¹ Kazancı, a.g.m., s. 135.

¹⁵² Gümüş, a.g.m., s. 367.

¹⁵³ Gümüş, a.g.m., s. 367-368.

hakkı ihlâli suç, neticeleri ve etkileri daha ağır olan özel hayatın ve şeref ve haysiyetin ihlâli suç içinde eriyecektir¹⁵⁴.

Bu husus Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu madde 86 şöyle düzenlenmiştir:

“Eser mahiyetinde olmasalar bile, resim ve portreler tasvir edilenin, tasvir edilen ölmüşse 19 uncu maddenin birinci fıkrasında sayılanların muvafakati olmadan tasvir edilenin ölümünden 10 yıl geçmedikçe, teşhir veya diğer suretlerle umuma arz edilemez.

Birinci fıkradaki muvafakatin alınması:

- 1. Memleketin siyasi ve içtimai hayatında rol oynayan kimselerin resimleri;*
- 2. Tasvir edilen kimselerin iştirak ettiği geçit resmi veya resmi tören yahut genel toplantıları gösteren resimler;*
- 3. Günlük hadiselere müteallik resimlerle radyo ve film haberleri; için şart değildir.”*

Bu hükme göre umum tarafından tanınan ünlü kişilerin özel hayatı olmadığı ve saygı duyulmaması anlamına gelmez. Bu sebeptendir ki kanaatimizce kamuya mal olmuş kişilerin rızası alınmadan evindeki hallerinin görüntüsünü almak veya bu görüntüyü yayımlama kişilik hakkı tecavüzüdür¹⁵⁵. Resim gibi ses de kişisel varlık olarak koruma altındadır. Bu sebeple kişinin sesi ondan habersiz kaydedilemez, yayımlanamaz veya daha açık bir ifadeyle hiçbir maksatla kullanılamaz¹⁵⁶. Aynı resimde olduğu gibi umuma mal olmuş kişilerin ortak yaşam alanlarındaki seslerinin kaydedilip internet veya basın yayın yoluyla kamuya aktarılması kişilik hakkı ihlâli durumunu oluşturmaz.

Yargıtay bir kararında¹⁵⁷, evli olan bir sanatçıya ait sevgilisiyle yaptığı telefon görüşmelerinin kaydedilerek yayınlanmasına ilişkin açılan manevi tazminat davasını, ilgili görüşmelerin özel ve gizli yaşam alanına ait olduğu ve davacının tanınmış bir

---

¹⁵⁴ Gümüş, a.g.m., 369.

¹⁵⁵ Kaya, a.g.m., s. 288.

¹⁵⁶ Y.2.HD.15.12.2011 T., 2010/22184 E., 2011/22345 K., Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s.196.

¹⁵⁷ Y.4.HD'nin 12.10.2000 T., 2000/5520 E., 2000/8659 K. sayılı kararı, Kaya, a.g.m., s.288.

kişi olmasının bu görüşmelerin yayınlanmasının kişilik hakkına (özel yaşamın gizliliği) saldırı teşkil etmesini engellemediğini belirtmiştir.

2.5.4 İktisadi değerler

Kişilerin ekonomik varlığına karşı gerçekleştirilen ekonomik varlığı ortadan kaldırmaya matuf hareketler, kişilik hakkına karşı yapılan saldırı mahiyetinde olduğu için hukuka aykırı olacaktır¹⁵⁸.

Kişilik hakkı bahsinde değinildiği üzere, ekonomik özgürlüğün ortadan kaldırılmasına yönelik hareketler de kişilik hakkı ihlali teşkil edecektir. TMK'nın 23. maddesiyle hak ve fiil ehliyeti ile hürriyetinden vazgeçilemeyeceği, hürriyetin kanun ve ahlâka aykırı şekilde sınırlandırılmayacağı belirtilerek kişilik hakkı, kişilik hakkının hukuki işlemler ile ihlâline yönelik davranışlara karşı korunmuştur. Bu hüküm, özgür iradeyle yapılabilecek hukuki işlemlere sınır çizmekte olup, hükme aykırı şekilde gerçekleştirilen işlemler geçersiz olacaktır¹⁵⁹.

Tek bir firma bulunan ve bu firmanın fiyatları belirlediği tekel piyasasında¹⁶⁰, tekelin hakim konumda olmasından faydalanarak kötüye kullanma eylemlerinde bulunulması durumunda rekabet sisteminin önlenmesi, bozulması ya da sınırlandırılmasına neden olunabilmektedir. Bu eylemler dolaylı ya da doğrudan tüketiciler, müşteriler ve rakiplerin zararına neden olmakta; piyasadaki sair şirketlerin ekonomik özgürlüğünü engellemekte, bozmakta ya da sınırlamaktadır¹⁶¹.

Tekelin rakiplerinin piyasada faaliyette bulunmasını güçleştirmesi, herhangi bir girişimin piyasaya girmesini doğrudan ya da dolaylı şekilde engellemesi ya da herhangi bir girişim karşısında boykot ilan ederek mal alışverişine son vermesi, tekelden mal temin etme yükümlülüğü öngören anlaşmalar yapmak suretiyle rakiplerinin piyasaya dahil olmasını güçleştirmesi rekabet sistemini önleyici mahiyette olduğu gibi, rakiplerin ekonomik özgürlüklerine engel olan nitelikte hareketlerdir¹⁶².

---

¹⁵⁸ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s.140.

¹⁵⁹ Ceylan, a.g.m., s. 369.

¹⁶⁰ Ceylan, a.g.m., s. 370.

¹⁶¹ Ceylan, a.g.m., s. 369.

¹⁶² Ceylan, a.g.m., s. 369.

Tekelin rakipler arasında ayırım yaparak birbirleri karşısında dezavantajlı hale getirmesi, sözleşmeye sözleşmenin amacına ulaşmak için mecburi olmayan koşullar koyması ve bu koşulların sözleşmenin karşı tarafının özgürlüğünü kısıtlaması, sözleşme yapılmasını sözleşmeyle hiç ilgisi bulunmayan ilave yükümlülüklerin kabulü şartına bağlaması rekabet sistemini sınırlayıcı mahiyette olduğu gibi ekonomik özgürlüğü de sınırlayıcı mahiyette hareketlerdir. Tüketici zarar edecek şekilde üretim, pazarlama ve teknik gelişmenin tekel tarafından sınırlanması da rekabet sistemini sınırlayıcı mahiyette olup bu hallerde de tüketicinin ekonomik özgürlüğünün sınırlanıp kötü etkilenmesi söz konusudur¹⁶³.

Bireylerin iş hayatlarında belirli eylemleri yapmasının engellenmesi veya belirli eylemleri yapmaya zorlanması kişilik hakkı ihlâlidir¹⁶⁴. Buna örnek olarak şunlar verilebilir: Bir iş adamına ihaleden çekilmesine yönelik tehdit etmek, herhangi bir kişinin iş bulmasına mani olmak veya bir işçiyi işverenine ihanet etmeye zorlamak. Bu verdiğimiz örnekler kişinin iktisadi değerlerine karşı kişilik hakkı ihlâlidir.

Yargıtay bir kararında kişilerin toplumsal ve iktisadi istikballerini, çalışma özgürlüklerini negatif istikamette etkileyen eylemleri iktisadi değer tecavüzü olarak nitelendirmiştir¹⁶⁵.

İktisadi değerler mevzuatımızca bazı hükümlerle koruma altına alınmıştır. Kişi iktisadi değerlerini TMK m. 24 gereğince korunmasını talep edebilir. Rekabet hukuku gereğince uygulanan kuralların hepsi iktisadi değerlere yapılması muhtemel saldırıları önlemeye yöneliktir. Mesela ticari bir işletmenin bir pazarda faaliyet göstermesine engel olmak kişinin iktisadi değerlerine tecavüzdür. Bu durum aynı zamanda da rekabet hukukunun ihlâlidir.

2.5.5 Sosyal mecradaki belirli kavramların kişilik hakkı ile bağlantısı

Sosyal medyanın kullanımının yaygınlaşması, bu ortamın “profil, paylaşım, gönderi, retweet, tweet, entry, duvar, zaman tüneli, duygu belirtme, yorum yapma, konum bilgisi ekleme, direkt mesaj, etiketleme” gibi kendine özgü kavramlarının ortaya

---

¹⁶³ Ceylan, a.g.m., s. 369.

¹⁶⁴ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 392.

¹⁶⁵ Y.4.HD. 13.12.1999 T., 8861/110 sayılı kararı, YKD, S. 4, 2000, s. 532.

çıkması sonucunu doğurmuştur¹⁶⁶. Bu kavramların aleni ya da özel alanla ilişkilendirilip ilişkilendirilemeyeceğinin tespiti kişilik hakkı bağlamında önemlidir¹⁶⁷.

Profil sosyal medyayı kullanan kişinin şahsi veri ve bilgilerini içermekte olup esasında kişinin sosyal medyadaki hesabıdır¹⁶⁸. Profil, sosyal medya hesabı açabilmek için oluşturulan bir kısmı zorunlu bir kısmı ihtiyari olan bilgiler bütünüdür¹⁶⁹.

Profil oluştururken kullanıcıdan talep edilen bilhassa zorunlu şahsi bilgilerin herkes tarafından görülüp görülemeyeceği profil sahibince yapılan gizlilik ayarlarına göre değişmektedir. İçerik sağlayıcının şahsi verilerin korunmasındaki ya da olası kişilik hakkı ihlallerindeki sorumluluğu ile üçüncü kişilerin kişilik hakkına yönelik saldırı ve ihlalleri yapılan gizlilik ayarlarına göre belirlenecektir¹⁷⁰.

Farklı sosyal medya mecralarında farklı isimlerle adlandırılrsa da aynı mahiyette olan “entry, tweet, retweet, paylaşım, gönderi” tabirleri, kullanıcısının sosyalleşme maksadıyla geniş bir kitleyle paylaştığı şahsi fikir, bilgi, düşünce ve duygularını içeren özel olmayan nitelikteki yazışmalarıdır¹⁷¹. Kişisel değerlere dair saldırılar ve bu bağlamda kişilik hakkının ihlâline neden olan eylemler genellikle gönderiler yoluyla yapılabilmektedir. Bu yüzden gönderilerle ilgili gizlilik ayarları, hukuki açıdan kullanıcının rızasının değerlendirilmesi, üçüncü kişi ya da içerik sağlayıcı tarafından gerçekleştirilmesi muhtemel saldırı ve ihlallerin tespit edilmesi açısından önemlidir¹⁷².

Yargıtay bir kararında¹⁷³, işçilerin kendi aralarında kurdukları whatsapp grubunda yapılan ve nasıl elde edildiği anlaşılamayan yazışmalara dayanarak iş sözleşmesinin feshedilmesinin haksız olduğunu kabul etmiştir.

---

¹⁶⁶ Sinan Sami Akkurt, **Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Haklarının Korunması**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2019, s.101.

¹⁶⁷ Akkurt, a.g.e., s. 101.

¹⁶⁸ Akkurt, a.g.e., s. 102.

¹⁶⁹ Akkurt, a.g.e., s. 102.

¹⁷⁰ Akkurt, a.g.e., s. 104-105.

¹⁷¹ Akkurt, a.g.e., s. 106.

¹⁷² Akkurt, a.g.e., s. 108.

¹⁷³ Y.9.HD'nin 10.01.2019 T., 2018/10718 E., 2019/559 K. sayılı kararı, www.karararama.yargitay.gov.tr, E.T.: 11.10.2020.

Facebook'ta “zaman tüneli”, Tweeter ve İnstagram'da “zaman akışı” şeklinde adlandırılan, kronolojik sıraya göre kullanıcının kişisel iletilerinin gösterildiği paylaşım sayfası açısından da kişilik hakkı ihlallerinin olup olmadığı kullanıcı tarafından yapılan gizlilik ayarlarına göre belirlenecektir¹⁷⁴.

Herhangi bir kullanıcının ileti ya da paylaşımına karşı kendisinin belirlediği kullanıcılar tarafından yapılan duygu ve düşünce açıklamaları ile bu kapsama dahil edilebilecek olan emojiler (duyguları ifade eden jest ve mimiklerin karikatürize edilmiş hali) yorumdur. Yorum bir yandan sosyal medya paylaşımlarının maksadına hizmet ederken diğer yandan kişilik hakkı ihlallerine zemin oluşturur¹⁷⁵.

Sosyal medyada kullanıcıların nerde, ne zaman bulduklarını kaydedip paylaştıkları içerikler konum bilgisi (lokasyon) dir. Bu bilginin aleni ya da özel alanda paylaşılmış olması kişinin rızasının tespiti açısından önemlidir. Örneğin aleni alanda paylaşılan konum bilgisinin yönlendirilmesi hukuka uygundur. Fakat, kişinin rızası olmadan, herhangi bir şekilde kişilik hakkına zarar verecek mahiyette konum bilgisini ele geçirmek ya da başkalarıyla paylaşmak hukuka aykırıdır¹⁷⁶.

Bir sosyal medya kullanıcısının paylaştığı iletide olan ya da o iletiyle bağlantısı olduğu iddia olunan şahısların, sair kullanıcılarca tespiti ile iletiye erişebilen herkesin anlayabileceği tarzda adlarının belirtilmesi ve ilgili iletiyle ilişkilendirilmelerine etiketleme denir¹⁷⁷. Etiketleme, niteliği itibarıyla resim ve isim hakkı ile gizliliklerinin ihlali için oldukça müsait olup kişinin rızası olmadan yapılması halinde TMK'nın 23 ve 26.maddelerinin sağladığı korumadan faydalanılabilecektir¹⁷⁸.

Doğrudan mesaj, sosyal medya ortamında kullanıcıların özel olarak sohbet edip yazıştıkları kısımdır. Bu kısım, mesajın niteliğine göre mahrem ya da özel alana dahil olabilir. Dahil olduğu alana göre, ilgili yazışmaların kişinin rızası hilafına başka

---

¹⁷⁴ Akkurt, a.g.e., s.110-111.

¹⁷⁵ Akkurt, a.g.e., s. 112.

¹⁷⁶ Akkurt, a.g.e., s.113-114.

¹⁷⁷ Akkurt, a.g.e., s. 114.

¹⁷⁸ Akkurt, a.g.e., s. 115.

kişilerle paylaşımı, şeref ve haysiyet ya da özel hayatın gizliliğinin ihlâli olabileceği gibi cezai sorumluluk da doğurabilir¹⁷⁹. Nitekim buna ilişkin Yargıtay kararları¹⁸⁰ da vardır.

---

¹⁷⁹ Akkurt, a.g.e., s. 116.

¹⁸⁰ Y.12.CD.'nin 12.06.2012 T., 2011/21801 E., 2012/14797 K. sayılı kararı, Akkurt, a.g.e, s. 116; Y.12.CD'nin 23.01.2019 T., 2018/8120 E., 2019/1045 K.sayılı kararı; Y.12.CD'nin 08.05.2019 T., 2018/8193 E., 2019/5884 K.sayılı kararı; Y.12.CD'nin 15.05.2019 T., 2018/8198 E., 2019/6187 K.sayılı kararı, www.karararama.yargitay.gov.tr, E.T.: 11.10.2020.

3. KİŞİLİK HAKKINI KORUMA

3.1 Kişilik Hakkının Korunmasında Tarihsel Süreç

Bir hukuk devletinin en önemli unsurlarından biri temel hak ve hürriyetleri teminat altına almasıdır¹⁸¹. Doğal olarak bir hukuk devletinde yegâne olması gereken de hukukun üstünlüğü ilkesidir. Hukukun üstünlüğü de kişilik hakkına verilen önem ve kişilik hakkının caydırıcı ve zorlayıcı hukuk kurallarıyla korunmasıyla sağlanabilir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 10 Aralık 1948 gün ve 217 A(III) sayılı karar ile Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilmiştir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi hemen hemen bütün maddeleriyle kişi hak ve hürriyetlerini konu edinmiş olup bildirgeyi imzalayan devletlere hem kendi vatanlarının hem de kendi sınırlarında yaşayan yabancı tebaadaki insanların kişi hak ve özgürlüklerini tanıma zorunluluğu getirmiştir. Ayriyeten Bildirge'nin 28. maddesinde “*Herkesin bu beyannamede öngörülen hak ve özgürlüklerin gerçekleşeceği bir toplumsal ve uluslararası düzene hakkı vardır.*” diyerek devletlere kendi iç hukuk düzeninde kişi hak ve hürriyetlerine yönelik düzenleme yapma ve uluslar hukuku tanıma zorunluluğu getirmiştir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne benzer şekilde, 05.05.1949 tarihinde 10 Avrupa ülkesinin bir araya gelmesiyle oluşan Avrupa Konseyinin aldığı kararlarda uluslararası hukuk da kişilik hakkının korunmasına örnek verilebilir. Avrupa Konseyi ilk etapta kişi hak ve hürriyetlerinin devlet nezdinde korunmasına önem verdiğini açıklayarak kişi hak ve hürriyetlerinin devlet nezdinde korunmasını üye olmanın ilk şartı olarak belirlemiştir. Avrupa Konseyi bu üyelik şartını yazılı olarak 4 Kasım 1950'de Roma'da imzaladığı daha sonra 3 Eylül 1953'te yürürlüğe soktuğu “İnsan Hakları ve Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi” ile duyurmuştur. Bu Sözleşmenin ilk maddesinde bu sözleşmede açıklanan kişisel

---

¹⁸¹ Metin Günday, **İdare Hukuku**, 11. Basım, Ankara, İmaj Yayıncılık, 2017, s. 256 vd.

haklara saygı zorunluluğunu ortaya koymuştur. Daha sonra 2-18'inci maddelerden oluşan birinci bölümünde kişi hak ve hürriyetlerini açıklamıştır. Sırasıyla bu kişi hak ve hürriyetleri yaşam hakkı, işkence yasağı, kölelik ve zorla çalıştırma yasağı, özgürlük ve güvenlik hakkı, adil yargılama hakkı, kanunsuz ceza olmaz ilkesi, özel ve aile hayatına saygı hakkı ifade özgürlüğü, toplantı ve dernek kurma özgürlüğü, evlenme hakkı, etkili başvuru hakkı, ayrımcılık yasağı, olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma, yabancıların siyasal etkinliklerinin kısıtlanması, hakları kötüye kullanma yasağı ve haklara getirilecek kısıtlamanın sınırlandırılmasıdır. Devamındaki ikinci bölümde ise bu sözleşmeyle kurulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kuruluşu yargılama usullerini incelemektedir.

Bizim hukukumuzda ise kişi hak ve hürriyetleri ilk kez yazılı olarak 1876 Anayasası olarak da bilinen Kanuni Esasi'de geçmektedir. Hatta Kanuni Esasi ilk yazılı Anayasamızdır. Kanuni Esasi'nin 18-26'ncı maddelerinden oluşan Tebaai Devleti Osmaniyenin Hukuku Umumiyesi başlıklı bölümünde kişilik hakkı düzenlenmiştir. Hatta ve hatta 10'uncu maddesinde kişi hürriyetinin korunması gerektiği, kimseye kanunlarımızın öngördüğü ölçüler ve usuller dışında cezai müeyyide uygulanamayacağı yazmaktadır. Devamı maddelerde ise basın serbestliği, mülkiyet hakkı, müsadere, kanunsuz vergi ve rüsumat yasağı, din özgürlüğü, dilekçe hakkı, eğitim hakkı, mülkiyet hakkı, konut dokunulmazlığı, işkence ve sair her türlü eziyet yasağı ile ilgili kişilik hakkı düzenlenmiştir.

Mevcut yürürlükte olan Anayasamızın 12-74'üncü maddelerinden oluşan temel hak ve ödevler kısmı dört bölüm altında kişi hak ve hürriyetlerini konu edinmiştir. Genel hükümler olan birinci bölümde kişilik hakkının özelliklerinden bahsedilmiştir. Bu bölümde temel hak ve hürriyetlerin niteliği, temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması, temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmaması, temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve yabancıların durumu olmak üzere beş farklı maddeden oluşmaktadır. Kişi hak ve ödevleri olan ikinci bölümünde bazı temel kişilik hakkı konu edinilmiştir. Bu bölüm de kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı 17. maddede, zorla çalıştırma yasağı 18. maddede, kişi hürriyeti ve güvenliği 19. maddede, özel hayatın gizliliği ve korunması 20-22'nci maddelerde, yerleşme ve seyahat hürriyeti 23'üncü maddelerde, din ve vicdan hürriyeti 24'üncü maddede, düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyeti 26'ncı maddede, basın ve yayımla

ilgili hükümler 28-32'nci maddelerde, toplantı hak ve hürriyetleri 33-35'inci maddelerde, hakların korunması ile ilgili hükümler 36-38'inci maddelerde, ispat hakkı 39'uncu maddede, temel hak ve hürriyetlerin korunması ise 40'ıncı maddede konu edilmiştir. Başlığı sosyal ve ekonomik hak ve ödevler olan üçüncü bölümde ise bireyin toplum içinde yaşayan varlık olmasından dolayı sahip olduğu kişilik hakkı ve iktisadi hakları konu edinilmiştir. Bu bölümde ise sırasıyla ailenin korunması ve çocuk hakları, eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi, kıyılardan yararlanma, toprak mülkiyeti, tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması, kamulaştırma, devletleştirme ve özelleştirme, çalışma ve sözleşme hürriyeti, çalışma hakkı ve ödevi, çalışma şartları ve dinlenme hakkı, sendika kurma hakkı, sendikal faaliyet, toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı, grev hakkı ve lokavt, ücrette adalet sağlanması, sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması, konut hakkı, gençliğin korunması, sporun geliştirilmesi ve tahkim, sosyal güvenlik hakları, sanatın ve sanatçının korunması, devletin iktisadi ve sosyal ödevlerinin sınırları konu edinilmiştir. Başlığı siyasi haklar ve ödevler olan dördüncü bölümde ise kişinin aynı zamanda siyasi bir varlık olmasından kaynaklı hakları konu edinilmiştir. Bu bölümde ise başlıca seçme ve seçilme hakkı, Türk vatandaşlığı, kamu hizmetlerine girme hakkı ve siyasi partilerle alakalı hükümler konu edilmiştir. Diğer taraftan Türk Ceza Kanunu'nun kişilik hakkını önleyici nitelikte değil de caydırıcı nitelikte koruyan birçok hükmü vardır.

Emredici kamu hukuku düzenlemeleri, kişisel varlıkların korunmasında dikkat edilecek ilkeleri açıklayarak devletin kişisel varlıkları korumadaki yerini belli etmektedir. Ağır kişilik hakkı ihlâli durumunda failin cezalandırılacağını açıklayarak caydırıcı nitelikte kişisel varlıkları korumaktadır. Kişilik hakkı devlet nezdinde anayasa ile, idare nezdinde idare hukukuyla, konusu suç teşkil eden eylemlere karşı ceza hukukuyla korunmaktadır¹⁸².

4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu dördüncü maddesi "*Herkes bilgi edinme hakkına sahiptir.*" diyerek bilgi edinmeyi kişilik hakkı olarak düzenlemiştir. Ancak aynı Kanunun 21-23'üncü maddeleri gereği ticari sırlar, özel hayatın gizliliğini ihlâl eden

---

¹⁸² Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s.195.

bilgiler ve haberleşme hakkını ihlâl eden bilgiler bu kanunun kapsamı dışında bırakılarak idare hukuku anlamında kişilik hakkı korunmuştur.

Sadece kamu hukuku alanında kişilik hakkının korunması yeterli değildir. Kamu hukuku alanında kişilik hakkının korunması ne kadar caydırıcı ve önemli olursa olsun kişilik hakkı sadece devlet tarafından veya devlete karşı değil¹⁸³, karşılıklı menfaatlerin eşit düzeyde olduğu kurumlarla da korunması gerekmektedir. Haliyle de bu korumayı özel hukuk gerçekleştirmektedir. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir: Kişilik hakkının birçoğu özel hukuk kapsamında olduğu için özel hukukun da kişilik hakkını koruma zorunluluğu vardır¹⁸⁴. Başlıca özel hukuk anlamında korumalar; sözleşmenin feshedilmesi, kişilik hakkını ihlâl edecek eylemlerin durdurulması, tespiti ve cezalandırılmasıdır. Özel hukuk kapsamındaki korumaların kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılması, bu koruma kapsamının özel hukuk koruma kapsamı olduğu gerçeğini değiştirmez.

Şu an yürürlükte olan TMK da daha önceki bölümlerde bahsettiğimiz gibi kişilik hakkını korumaya yönelik düzenlemeler içermektedir.

Mesela TMK m. 23 “*Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez.*

Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz.

Yazılı rıza üzerine insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılması ve nakli mümkündür. Ancak, biyolojik madde verme borcu altına girmiş olandan edimini yerine getirmesi istenemez; maddî ve manevî tazminat isteminde bulunulamaz.” demiştir.

Bu düzenlemeyle bazı kişilik hakkı kişinin kendisinden bile korunmaktadır.

Aynı kanunda kişilik hakkını koruyan bir diğer madde ise 24. maddedir.

Bu kanun maddesinde “*Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hakimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.*

---

¹⁸³ Selahattin Sulhi Tekinay, **Medeni Hukukun Genel Esasları Ve Gerçek Kişiler Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1992, s. 249.

¹⁸⁴ Hüseyin Avni Göktürk, **Medeni Hukuk-Şahsın Hukuku**, İstanbul, Uzluk Basımevi, 1942, s. 136.

Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.” diyerek kişilik hakkının ne zaman korunma isteneceğini ve kişilik hakkı ihlâlini ortadan kaldıran durumları ifade etmiştir.

TMK kişilik hakkı ihlâllerinin şu durumlarda gerçekleşebileceğini varsaymıştır; hukuki işlem, haksız fiil ve sözleşmeye aykırılık¹⁸⁵. Sözleşmeye aykırılıkla kişilik hakkına tecavüz edilirse saldırıya uğrayan TMK m. 24 gereğince koruma talep edebilir¹⁸⁶.

Özel hukuk düzenlemeleriyle yapılan kişilik hakkı korumaları sadece TMK ile sınırlı değildir. Mesela TBK'nın 58'inci maddesinin ilk bendinde “*Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.*” hükmüne yer verilerek kişinin manevi değerleri üzerindeki kişilik hakkı koruma altına alınmıştır.

TMK kişilik hakkının genel itibariyle korunmasını ihtiva eden hükümler içerir. Bilgi Edinme Kanunu, TBK gibi diğer kanunlar da daha spesifik alanlarda kişilik hakkına koruma sağlar. Aslında bu kanunların gayesi sadece kişilik hakkının korunması değildir. Ancak bu kanunlar dolaylı olarak kişilik hakkını da korumaya yardımcı olur¹⁸⁷.

3.2 Hukuki İşlemlere Karşı Koruma

3.2.1 Genel olarak

Kişilik hakkını, yapılacak olan hukuki işlemle ihlâl edilmesine karşı koruyan düzenlemeler, T.C. Anayasası 12. ve 13. maddeleri, TMK m. 23 ve TBK m.27'dir.

T.C. Anayasası 12'nci maddesi birinci fıkrasında “*Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.*” ve devamı maddesi olan 13'üncü maddesinde “*Temel hak ve hürriyetler, özlerine*

---

¹⁸⁵ Tekinay, a.g.e., s. 251.

¹⁸⁶ Arzu Genç Arıdemir, *Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2008, s. 104.

¹⁸⁷ Öztan, a.g.e., s. 114.

dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” diyerek kişiye Anayasamızca tanınan temel hak ve hürriyetlerin vazgeçilemez olduğunu ve bu temel hak ve hürriyetlerin Anayasamızın ilgili maddelerinde yazan sebeplerden dolayı ancak kanunla yapılabileceğini düzenlemiştir. Bu anlamda mevcut Anayasamız, kişi temel hak ve hürriyetlerinin sınırlandırılmasının ancak kanunla Anayasamızın ilgili hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla yapılabileceğini açıklayarak bu hakların sınırlandırılması yetkisini kişinin kendisine bile vermemiştir. Kişi bu haklarını sözleşmeyle sınırlandıramaz.

TMK m. 23 ise kişilik hakkı bağlamında sözleşme hukukuyla ilgilidir¹⁸⁸. Bu Kanun maddesi “*Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez.*

Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz.” demiştir. Bu madde gereğince kimse hak ve fiil ehliyetinden vazgeçemez, özgürlüklerini ahlaka aykırı olarak sınırlayamaz¹⁸⁹.

TBK m. 27 “*Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.*

Sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez. Ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur.” diyerek kişilik hakkını ihlâl edici sözleşme hükümlerini geçersiz kılmıştır.

Sözleşme gibi hukuki işlemlerle kişilik hakkına karşı yapılacak olan tecavüzlerin mevcut kanunlarımızca korunması için bu saldırıların kişinin hak ve fiil ehliyetine olması ya da kişilik hakkının ahlaka aykırı şekilde sınırlandırılması gerekmektedir¹⁹⁰.

Kişinin kendi isteğiyle kişilik hakkından vazgeçmesi ya da kişilik hakkını sınırlamasıyla ilgili yapılacak olan hukuki işlemler geçerlidir. Mesela alacaklının borcundan kendi isteğiyle feragat etmesi geçerlidir.

---

¹⁸⁸ Özsunay, a.g.e., s. 151.

¹⁸⁹ Öztan, a.g.e., s. 113.

¹⁹⁰ Tekinay, a.g.e., s. 252.

Kanunca kişinin hak ve fiil ehliyetinden kısmi olarak da vazgeçmesi geçersizdir. Mesela kişinin asla borç altına girmeyeceğini taahhüt etmesi, hiçbir zaman ev, arsa, dükkân almayacağına ilişkin sözleşme imzalaması kanunlarımızca geçersiz kılınmıştır.

TMK m. 23’de geçen ahlaka aykırılık çizgisinin belirlenmesinde iki temel husus vardır. Bunlar; mevzu bahis sınırlamanın toplumdaki objektif ahlak kurallarına göre değerlendirilmesi ve özgürlükten yapılan feragat ile kazanılan menfaatin karşılaştırılmasıdır¹⁹¹. Mesela iki kardeş arasında hiçbir zaman evlenmeyeceklerine dair yapılacak olan sözleşme geçersizdir. Bir şirket mensubunun şirkette daha fazla zaman geçirebilmek için kayıtlı olduğu bir hobi kursundan veya spor kulübünden ayrılacağını taahhüt etmesi geçerlidir.

Özgürlüklerin kısıtlanmasındaki durumda aynıdır. Çalışanın günün belli saatlerinde, belli yerlerde ve belirli talimatlarla çalışmaya razı olması özgürlüğün kısıtlanmasıdır. Özgürlüklerin kanunlara ve ahlaka aykırı şekilde sınırlandırılmamasını hükmeden yasa ile amaç köleliğe müsaade edilmemesi ve insanların başka insanların tasarrufu altında yaşamaması içindir. Hatta TMK m. 23’ün en uygulamada en çok kullanılan kısmı özgürlüklerin kısıtlanıp kısıtlanamayacağına ilişkin hükümleridir¹⁹².

Yargıtay bir kararında “...iş sözleşmesi ile davalının Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde 2 yıl süreyle davacı şirketin işine rakip bir işte çalışmayacağı şeklinde çalışma yasağı getirilmesi ve sınırlarının yeterince belirlenmemesi durumu da başlı başına Anayasa ile güvence altına alınan çalışma hürriyetinin açık bir ihlâli niteliğinde olup... ” diyerek kişinin iktisadi bütünlüğünün ihlâl edildiği yerine iktisadi özgürlüğünün ihlâl edildiği gerekçesiyle ilgili şartı geçersiz kılmıştır¹⁹³.

Hak ve fiil ehliyeti emredici kanun hükümleriyle korunmuştur. Ancak buna rağmen kimsenin hak ve fiil ehliyetinden vazgeçemeyeceğinin de düzenlemesine ihtiyaç duyulmuştur. Kanun koyucu kişilik hakkını kişinin kendisinden de korumak için kişinin sözleşme yapma serbestisini kısıtlamıştır¹⁹⁴. Toplumun nizam içinde

---

¹⁹¹ Göktürk, a.g.e., s. 140.

¹⁹² Tekinay, a.g.e., s. 25.

¹⁹³ Y.11. HD. 12.09.2017 T., 2016/1461 E., 2017/4721 K.sayılı kararı, www.uyap.gov.tr, E.T.:02.10.2020.

¹⁹⁴ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 195.

mevcudiyetini devam ettirebilmesi için yasaların uyulmasını zorunlu kıldığı ilkeler vardır. Bireylerin aralarında sözleşme imzalayarak bu ilkelerin hilafında hareket etmeleri kanunen yasal değildir. TMK, maddi olanaklar açısından denk olmayan taraflar arasında sözleşme özgürlüğü ve serbest rekabet ilkelerinden doğan gereksinimlerden dolayı kişiliğin aşırı kısıtlanmasını engellemiştir ve bu hükümle herkese yaşam mücadelesi boyunca kişiliği geliştirme imkân sağlamıştır¹⁹⁵. Bu sebepten ötürü kişiler hür iradeleriyle yapabildikleri hukuki işlemlerin sınırı kişilik değeri ile belirlenmiştir. Buna göre göre kişinin hak ve fiil ehliyetinden kısmi olarak da vazgeçtiği, özgürlüklerinden tamamen vazgeçtiği veya özgürlüklerini ahlaka aykırı olarak sınırladığı hukuki işlemler geçersizdir veya başka bir deyişle mutlak butlan yaptırımını ile hükümsüzdür¹⁹⁶. Mesela ekonomik sıkıntılar yaşanan bir tüccarın alacaklıdan aldığı borcun karşılığında iş yaptığı sektörde ömür boyu uğraşmayacağına dair sözleşme imzalaması, bir öğrencinin alacağı burs karşılığında ömür boyu evlenmemeyi taahhüt etmesi, evlilik için din değiştirilmesi, evlilik için sünnet olma sözü verilmesi, işçinin işverene ömür boyu aynı şirkette çalışacağına dair taahhütte bulunması özgürlüklerin ahlâka aykırı biçimde kısıtlanması veya hak ve fiil ehliyetinden vazgeçmesi durumunu doğurur¹⁹⁷.

Hak ve fiil ehliyetinin ve özgürlüklerin kişinin kendisine karşı korunması sadece gerçek kişiler için değil tüzel kişiler içinde geçerlidir¹⁹⁸.

Kişilik hakkının kanunlarımızda özel olarak sıralanmamasının sonucu olarak hangi durumlarda kişinin hak ve fiil ehliyetinden vazgeçtiği, özgürlüklerini ahlâka aykırı bir biçimde sınırladığı da düzenlenmemiştir. Hâkim örf ve adet hukukunda men edici kaide bulunmasa bile ahlâki ve etik kurallarını göz önünde bulundurarak takdir hakkını kullanarak, hatta gerekirse hukuk düzenleyerek sözleşmenin ilgili maddesinin kişilik değerlerine aykırı olduğu kararını verip o maddeyi geçersiz kılabilir¹⁹⁹.

---

¹⁹⁵ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 357.

¹⁹⁶ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 196.

¹⁹⁷ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 357.

¹⁹⁸ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 206.

¹⁹⁹ Zevkliler, a.g.e., s. 415.

İsviçre Federal Mahkemesi bir kararında, kişinin özgürlüklerini devredemeyeceğini, ancak sınırlayabileceğini ve bu sınırlamanın da ahlaki ve etik kurallar içinde olduğu sürece hukuken geçerli sayılacağına dair hüküm vermiştir²⁰⁰.

TMK ve TBK çeşitli maddelerinde hak ve fiil ehliyetinden vazgeçmenin ve özgürlüklerin ahlâka aykırı bir biçimde sınırlanmasının önüne geçmiştir. Mesela; hiç kimsenin dernekte üye kalmaya zorlanamayacağına hüküm veren TMK m. 66/1, hiç kimsenin nişanlısını evlenmeye zorlamak için dava edemeyeceğine ve evlenmeden kaçınma halinde cayma bedeli için dava edilemeyeceğine dair hüküm veren TMK m. 119, çocuğunun dini eğitimini belirlemedeki hakkını başkasına devreden sözleşmeyi geçersiz kılan TMK m. 341, paydaşın payını isteme hakkının 10 yıldan fazla süreyle sınırlandırılmayacağına hüküm veren TMK m. 698/2, borcun tahsil edilememesi durumunda mülkiyet hakkının alacaklıya geçmesine dair yapılan sözleşmenin geçersiz olduğuna hükmeden TMK m.873/2, 949 başkasına kendisini temsil etme yetkisini veren kişinin baştan o temsil yetkisini geri almaktan feragat etmesini geçersiz kılan TBK m. 42, zamanaşımından önceden feragat edilmesini geçersiz kılan TBK m. 160, önalım, geri alım ve alımın en çok 10 yıllık süre içinde kararlaştırılacağını belirten TBK m. 238 belli durumlarda hak ve fiil ehliyetinden vazgeçmenin ve özgürlüklerin ahlaka aykırı biçimde sınırlanmasının önüne geçmiştir. Tekinay²⁰¹, bu şekildeki emredici hükümler karşısında madde içeriğinde hukuka aykırı bir biçimde özgürlüğün sınırlandırılmayacağından söz etmeye gerek olmadığını savunmaktadır. Bununla birlikte hukuka aykırılık kavramının sadece emredici kanun hükümlerine aykırılık şeklinde anlaşılması gerekir.

Herhangi bir sözleşme ilişkisinde taraflardan biri, sözleşme maksadıyla yapılan müzakereler sırasında dürüstlük kuralına uyararak diğer tarafa zarar vermeme ve onu bilgilendirme yükümlülüklerine kusurlu şekilde aykırı hareket ederek sözleşmenin yapılmasını önliyorsa, sözleşmenin yapılamaması nedeniyle karşı tarafın uğradığı

---

²⁰⁰ G. Weiss, Ernst Wolfer, **Sammlung eidgenössischer und kantonaler Entscheidungen zum schweizerischen Zivilgesetzbuch und Obligationrecht umfassend den Zeitraum 1922-1937** (İsviçre Federal Mahkemesi ve Kanton Mahkemelerinin Medeni Hukuk ve Borçlar Hukukuna ilişkin Kararları 1922'den 1937'ye kadar), Zürich, 1951, s. 102.

²⁰¹ Tekinay, a.g.e., s. 253, 254.

zararı tazmin etme yükümlülüğü altındadır²⁰². Örneğin gen analizi için başvuru yapan kişiye hekim tarafından hatalı bilgi verilmesi, hekimin hastanın gen durumuyla ilgili edindiği bilgileri başkalarıyla paylaşması halinde kişilik hakkı ihlâl edilmiş olacağından tazminat sorumluluğu doğacaktır.

3.2.2 Maddi bütünlük

Yaşam hakkından her ne sebeple olursa olsun vazgeçilemez. Hollanda, Lüksemburg ve İsviçre gibi ülkelerde ötenazi yasal olsa da ülkemizde yasaktır²⁰³.

16 Ocak 2019 tarihinde 30657 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 23420 sayılı Hasta Hakları Yönetmeliği madde 13’te ötenaziye

“Ötenazi yasaktır.

Tıbbi gereklerden bahisle veya her ne suretle olursa olsun, hayat hakkından vazgeçilemez. Kendisinin veya bir başkasının talebi olsa dahi, kimsenin hayatına son verilemez.” diyerek yasaklamıştır.

10436 sayılı Tıbbi Deontoloji Tüzüğü madde 14’te “*Hastanın hayatını kurtarmak ve sıhhatini korumak mümkün olmadığı takdirde dahi, ıstırabını azaltmaya veya dindirmeye çalışmakla mükelleftir.*” diyerek dolaylı olarak ötenaziye müsaade etmemiştir.

Ayrıca Türk Hukuku’nda ötenazi, kasten adam öldürme suçudur²⁰⁴. Ama yaşamını bir cihaza bağlı olarak bitkisel hayatta devam ettiren bir hastanın yakınlarının onayı üzerine cihazla bağlantısının kesilmesi suretiyle kişinin yaşamına son verilmesine kanunlarımız cevaz vermektedir ve buna aynı zamanda pasif ötenazi de denmektedir. Ayriyeten şunu belirtmek gerekir: Pasif ötenazi, mirası elde etmek ve tedavi masraflarından kurtulma amacıyla yapılmamalıdır²⁰⁵. Ötenazi üzerine farklı alanlarda tartışmalar da yapılmaktadır. Kanunlarımıza göre ötenazi kasten adam öldürmeyle eşdeğer bir suçtur; ancak kişinin kendi isteği üzerine daha az acı çekmesi için öldürülmesinin daha az cezayı gerektirdiği görüşünü savunanlar da mevcuttur. Bir

---

²⁰² Halûk N. Nomer, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 17. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2020, s.376 vd.

²⁰³ Dural, Ögüz, a.g.e., s. 105.

²⁰⁴ Özsunay, a.g.e., s. 99; Dural, Ögüz, a.g.e., s. 105.

²⁰⁵ Hatemi, a.g.e., s. 70.

diğer görüşe göre²⁰⁶ iyileşmesi mümkün olmayan kişinin yaşatılması yerine kendisinin veya yakınlarının rızası alınarak öldürülmesi daha insancıl bir çözümdür.

Bir kişinin kendi rızasıyla öldürülmesi, faili cezai sorumluluktan menetmeyecektir. TMK m. 23'ün amacı kişiyi dışardan gelebilecek kişilik hakkı ihlâllerine karşı korumak ve kişilik hakkı ihlâllerinin sözleşmelere konu edilmesini önlemek olduğundan dolayı intihar etmek bu kanun maddesi kapsamına girmemektedir²⁰⁷.

Sağlık konusunda kişinin beden bütünlüğüne yönelik tıbbi müdahalelerden de ayrıca belirtmek gerekir. Kişiye herhangi bir tıbbi müdahale yapılabilmesinin evvela ilk koşulu kişinin rızasının alınmasıdır. Ayriyeten şunu da belirtmek gerekir: Hasta Hakları Yönetmeliğinin hastanın rızasının alınması hususunu ayrıntılı düzenleyen 24. maddesinde *“Kanuni temsilci tarafından rıza verilmeyen hallerde, müdahalede bulunmak tıbben gerekli ise, velayet ve vesayet altındaki hastaya tıbbi müdahalede bulunulabilmesi; Türk Medeni Kanunu'nun 346'ncı ve 487'inci maddeleri uyarınca mahkeme kararına bağlıdır.”* denilerek tıbbi müdahalenin gerekli olduğu ancak hasta yakınları tarafından tıbbi müdahaleye izin verilmediği hallerde mahkeme yolu açık tutulmuştur.

Bir diğer koşul ise üstün yararın sağlanması koşuludur. Buna göre kişi yapılacak olan müdahaleden dolayı aşırı zarara uğramaması ve bu müdahale sonucunda kişinin kendisinin veya bir başka kişinin sağlığına kavuşması gerekmektedir²⁰⁸. Yine Hasta Hakları Yönetmeliğinin 12. maddesi” *Teşhis, tedavi veya korunma maksadı olmaksızın, ölüme veya hayati tehlikeye yol açabilecek veya vücut bütünlüğünü ihlâl edebilecek veya akli veya bedeni mukavemeti azaltabilecek hiçbir şey yapılamaz ve talep de edilemez.”* diyerek bu hususu düzenlemiştir. Bu düzenlemeye göre tıbbi müdahale ancak teşhis, tedavi ve sağlığı koruma amacıyla yapılır ve bunun haricinde bir müdahaleyi hasta dahi talep edemez.

Bundan dolayı insan üzerinde deney yapıp yapılamayacağı da ayrı bir tartışma konusu olmuştur. TCK m. 90 birinci fıkrasında *“İnsan üzerinde bilimsel bir deney yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”* diyerek insan

---

²⁰⁶ Özsunay, a.g.e., s. 99; Dural, Ögüz, a.g.e., s. 105.

²⁰⁷ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 361; Zevkliler, a.g.e., s. 417,418.

²⁰⁸ Zevkliler, a.g.e., s. 420; Özsunay, a.g.e., s. 100.

üzerinde deney yapmayı suç olarak nitelemiştir. Ancak aynı kanunun aynı maddesinin devamı fıkraları olan ikinci ve üçüncü fıkralarında bentler halinde hangi hallerde cezai sorumluluğun ortadan kalktığı sıralanmıştır.

TMK m. 23'ün son fıkrasında tıbbi müdahalenin diğer türü olan insan kökenli biyolojik maddelerinin verilmesi hususu düzenlenmiştir. TMK m. 23/3'de "*Yazılı rıza üzerine insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılması ve nakli mümkündür. Ancak, biyolojik madde verme borcu altına girmiş olandan edimini yerine getirmesi istenemez; maddî ve manevî tazminat isteminde bulunulamaz.*" demiştir. Buna göre organ kişiden alınıncaya kadar kişi verdiği sözden cayabilir. Bu kişiden maddi ve manevi tazminat talebinde bulunulamaz. Ancak bunun tertip olarak düzenlenmesi durumunda yapılan masraflar veya manevi tazminatın talep edilebileceği, organ bağıışı yapmak koşuluyla başta para alınmışsa paranın geri ödenmesi talep edilebileceği, bu paranın TBK madde 81 maddesine dayanılarak geri ödenmemesi hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilmiştir²⁰⁹. Mesela saç da bir biyolojik maddedir. Bir kızın saçını para karşılığı satması hukuka uygundur. Ancak kızın bu kararından vazgeçmesi durumunda saçını vermeye zorlanması hukuka aykırıdır²¹⁰.

Tehlikeli yarışma, spor gösterileri ve oyunla ilgili sözleşmelerde ise şu şartları taşınması gerekmektedir: kişinin bu zararları göz ardı etmeden bunlara katılması, bu yarışma, spor gösterilerin hukuk kurallarına uygun olarak icra edilmesi, zarar veren eylemin makul riski aşmaması²¹¹, spor ve oyun kavramları içerisinde değerlendirilmeyecek kadar izleyicilerin sansasyonel dürtülerini ortaya çıkaracak kadar zarar vermeye müsait, hırçın, vahşi, kanlı olmaması²¹².

3.2.3 Manevi bütünlük

Hukuki işlemlerle yapılacak kişilik hakkı ihlallerini önlemeye temel dayanak olan TMK m. 23'ün ilk iki fıkrası manevi bütünlüğü ihtiva eden hak ve fiil ehliyeti ile özgürlüklerle ilgilidir. Bu ilk iki fıkraya göre kimse hak ve fiil ehliyetinden kısmen

---

²⁰⁹ Hatemi, a.g.e., s. 71

²¹⁰ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 363.

²¹¹ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 213.

²¹² Zevkliler, a.g.e., s. 433-434.

dahi olsa vazgeçemez, özgürlüklerinden tamamen vazgeçemez veya özgürlüklerini ahlaka aykırı bir biçimde sınırlayamaz. Hak ehliyeti, fiil ehliyeti ve özgürlükler hukuki anlamda kişiliği oluşturan en önemli unsurlardır. Fiil ehliyeti ve özgürlükler kişilikten ayrılmaz unsurlardır. Hak ehliyetinin bulunmaması demek hukuki anlamda kişinin yaşamamasıyla aynı anlama gelmektedir²¹³. Hatta hak ehliyeti dahi bulunmayan bir kişi köledir.

Ahlâka aykırılık araştırılırken öncelikle ahlâk kurallarının tespit edilmesi gerekmektedir. Ahlâk kuralları tespit edilirken mevzu bahis yer, zaman, o toplumdaki dürüst insan modeli ve toplum vicdanı göz önüne alınmalıdır. Ahlâk kuralları zamana bağlı değişebileceğinden dolayı mevzu bahis sözleşmenin yapıldığı zamandaki ahlâk kurallarının dikkate alınması zorunlu kılınmıştır²¹⁴.

Bir kişinin malvarlığı edinme hakkından vazgeçmesi, ölümle ilgili tasarrufta bulunmayacağını taahhüt etmesi²¹⁵ veya atanmış mirasçı olma hakkından vazgeçeceğine dair sözleşme imzalaması hak ehliyetinden; malvarlığı üzerinde hiçbir surette işlem yapmayacağını taahhüt etmesi, sözleşme yapmayacağına dair taahhütte bulunması²¹⁶ fiil ehliyetinden kısmi surette vazgeçme sayılacağından hukuki olarak geçersizdir.

TMK m. 23 gereği fiil ehliyetinin kısıtlanamayacağı hükmü ile aynı kanunun 408. maddesiyle çelişmemektedir. Zira TMK m. 408'deki "*Yaşlılığı, engelliliği, deneyimsizliği veya ağır hastalığı sebebiyle işlerini gerektiği gibi yönetemediğini ispat eden...*" ibaresi gereği kişiliği kısıtlanması yetkisi belirli durumların olması şartıyla hakimlere verilmiştir²¹⁷. Kişiliğin TMK m. 408 kapsamında kısıtlanması durumunda kişinin üstün yararı sağlanması durumu vardır. Kişiyi belirli taahhütleri yerine getirmeye zorlayan her sözleşme özgürlüğünün kısıtlanmasıdır. Sözleşme her bakımdan kişiyi sıkı sıkıya bağlar veya hukuki ve ahlaki açıdan uygun olmayan bir hüküm taşırsa ortada bir kişilik hakkının ihlâl edilmesi durumu vardır²¹⁸. Kanunlarımızda özgürlüğün kısıtlanması yasaklanmamıştır. Kanunlarımızda

---

²¹³ Zevkliler, a.g.e., s. 347; Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 371.

²¹⁴ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 375.

²¹⁵ Özsunay, a.g.e., s. 152.

²¹⁶ Özsunay, a.g.e., s. 152.

²¹⁷ Göktürk, a.g.e., s. 137.

²¹⁸ Özsunay, a.g.e., s. 152,153.

yasaklanan özgürlükten tamamen vazgeçilmesi veya onların ahlaka aykırı bir biçimde sınırlandırılmasıdır. Mesela kişinin hayatının kalanı için başkasının vesayeti veya egemenliği altına girdiğini kabul ettiği sözleşmeler, bir kişinin yine ömür boyu evlenmeyeceğini veya belirli bir kişiyle evleneceğini içeren sözleşmeler kişinin özgürlüğünden vazgeçmesi olarak adlandırılır. Bir kişinin din değiştireceğini, bir uşağın çalıştığı evden dışarıya hiç çıkmayacağını, bir kişinin bir tarikata veya siyasi oluşuma üye olacağını veya üyelikten çıkacağını, herhangi bir derneğe, vakfa üye olan kişinin üyelikten her zaman çıkmayacağını, bir yazarın bir ideolojiyi veya bir siyasiyi öveceğine dair verdiği sözler özgürlüklerin ahlaka uygun sınırlandırılmaması nedeniyle hukuken geçersizdir²¹⁹.

Kişinin şeref ve haysiyet değerleri üzerindeki hakların vazgeçmesi de hukuken geçersizdir. Mesela bir borçlunun, alacaklıya olan borcunu ödememesi durumunda alacaklının borçluya sözüne güven olmayan adam demesini veya başka şekilde sayıp sövmesini sözleşme ile kabul etmesi²²⁰, bir bayanın ikinci eş olmayı kabul etmesi, kişi resminin çirkin fotomontajlarda kullanılabileceğinin kabul edilmesi kanunen geçersizdir. Yargıtay bir kararında karısının zina etmesine razı olan kocanın taahhüdünü geçersiz saymıştır²²¹.

Birinci bölümde manevi değerler olarak ele aldığımız ad, resim ve sır alanı gibi değerlere karşı yapılacak olan ihlallerin baştan razı olunduğu sözleşmeler hukuken geçersizdir²²². Buna örnek olarak bir kişinin adını veya soyadını değiştirme davası açmayacağına dair yazılı olarak bulunduğu taahhütler geçersizdir.

Hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçilemez; ancak özgürlüklerden ahlaka aykırı olmamak kaydıyla kısmen vazgeçmek mümkündür²²³. Kamu düzeninin sağlanması için kanunlar bizatihi veya yetkilendirdiği bir kişi aracılığıyla özgürlükleri kısıtlar.

---

²¹⁹ Tekinay, a.g.e., s. 253; Göktürk, a.g.e., s. 138.

²²⁰ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s.368.

²²¹ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 23.06.1966 T., 1966/3 E., 1966/5 K. sayılı kararı, Tekinay, a.g.e., s. 258.

²²² Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s.368.

²²³ Göktürk, a.g.e., s. 139.

3.2.4 İktisadi bütünlük

Kişiler daha çok iktisadi menfaat sağlamak amacıyla sözleşme imzalar ve kişilik hakkını sınırlar. Kişilerin maddi menfaat sağlamak amacıyla kısmi ve bütün olarak iktisadi bütünlüğünü göz ardı ettiği çok karşılaşılan durumlardandır.

İsviçre Federal Mahkemesi'nin benimsediği ilkelere göre sözleşmenin ilgili maddesi veya ilgili madde sözleşmenin ana maddesiye sözleşmenin tamamı şu durumlarda geçersiz sayılır: Sözleşmenin gereği taraflardan birinin iktisadi özgürlüğünü karşı tarafa devretmek ise, taraflardan biri diğerinin keyfine maruz kalıyorsa, taraflardan herhangi birinin hürriyetinin özünü ihlâl ediyorsa²²⁴. Bundan yola çıkarak aşırı parasal taahhütlerle kazanım dengesini bozan, borç altına girebilme hakkından alıkoyan sözleşme maddesi içeren, işverene işçiyi diğer işlerde çalıştırma hakkını sağlayan sözleşmeler ekonomik özgürlüklere tehdit oluşturduğundan geçersiz sayılır²²⁵.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 11.02.1976 tarihinde almış olduğu bir kararda “*Bireylerin kişiliklerini ve ekonomik varlıklarının temellerini ahlak anlayışlarıyla bağdaşmayacak bir biçimde tehlikeye sokan sınırlamalar aşırı olup bu sınırlamaları öngören sözleşmeler hükümsüzdür.*” diyerek kişinin ekonomik anlamda özgürlüklerinin ahlaka aykırı bir biçimde sınırlandırılmasını öngören sözleşmelerin geçersiz olduğuna hükmetmiştir²²⁶.

Kanunlarımızda ahlâka aykırılık hakkında bir tanımlama yapılmamıştır. Ahlâka aykırılık kavramı zamana, mekana ve topluma göre değişiklik arz etmektedir. Genellikle şu durumdaki sözleşmeler veya fesih bildirimleri ahlâka aykırı olarak nitelendirilmiştir: süre bakımından çok uzun veya çok kısa sözleşmeler, konusu hak veya fiil ehliyeti olan sözleşmeler, sözleşme gereği özgürlüğü sınırlanan tarafın amaca uygun menfaat elde edememesi, sözleşmenin bazı unsurlarının tamamen belirlenmemesi, sonra belirleneceğinin ifade edilmesi veya sınırsız olması²²⁷.

---

²²⁴ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 201.

²²⁵ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 201.

²²⁶ YHGK 11.02.1976 tarih ve E.1973/4-1088, K.1976/209 sayılı kararı., Özsunay, a.g.e., s.

²²⁷ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 202, 203.

Özgürlüğü aşırı kısıtlayan ve geleceği ipotek eden süre anlamında aşırı uzun veya kısa sözleşmeler tıkaç veya kelepçe sözleşmeler olarak da adlandırılırlar²²⁸. İsviçre Federal Mahkemesi çok uzun veya süresi sınırsız kira sözleşmesinin on yıla kadar sınırlandırılabilmesine, bir sanatkarın menajerine ömür boyu bağlı kalması yönünde imzalayacağı sözleşmenin geçersiz olduğuna hükmetmiştir²²⁹. İsviçre Federal Mahkemesi geçerlilik süresi ömür boyu olan sözleşmeleri ahlaka aykırı olduğu gerekçesiyle geçersiz kılmıştır²³⁰.

İş Kanunu madde 17/3'te fesih bildiri için belirlenen sürelerin asgari süreler olduğu, sözleşmeyle artırılabilmesi düzenlenmiştir. Aksi olarak azaltılması durumunda ihbar süresinin bir maiyeti kalmayacaktır. Ayrıca ihbar süresi artırımı işverenin yapacağı fesih bakımından daha çok işçi lehine yapılması gerekir. Hatta Yargıtay'a göre ihbar süresinin artırılabilmesi sadece işverenin sözleşmeyi feshetmesi durumunda işçi lehine yapılabilir²³¹.

İsviçre Federal Mahkemesi, futbolcunun kulübünden izin almadan başka takıma geçmesi durumunda iki yıl süreyle futbol liginden menedileğine dair sözleşmeyi kişilik hakkının ahlaka aykırı olarak aşırı sınırlandırıldığı gerekçesiyle geçersiz kılmıştır²³².

Sözleşmelerin iktisadi özgürlüğünü kısıtlayan borçlunun sağlayacağı menfaat de ahlaka aykırılık veya kısıtlamanın aşırı olup olmadığı değerlendirilirken göz önünde tutulmalıdır. Yani borçlunun makul menfaatler karşılığında bulunmuş olduğu taahhütler kişilik hakkına saldırı niteliği taşımaz²³³. Daha açık bir ifadeyle borçlunun sağladığı menfaat bulunmuş olduğu taahhüde eşdeğer seviyede ve bu taahhüt özgürlüklerden tamamen vazgeçme durumu taşıyorsa ilgili sözleşme geçerlidir. Ayriyeten belli borcun yükümlülüğüne girmek, borçluyu sıkıntıya sokacağı sebebiyle geçersiz sayılması gibi durum söz konusu değildir²³⁴.

---

²²⁸ Rona Serozan, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm: İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, III. Cilt**, 7. Basım, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2016, s.453.

²²⁹ Tekinay, a.g.e., s. 255.

²³⁰ Tekinay, a.g.e., s. 255.

²³¹ Hamdi Mollamahmutoğlu, **İş Hukuku**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2005, s. 533.

²³² Zevkliler, a.g.e., s. 438.

²³³ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 203.

²³⁴ Tekinay, a.g.e., s. 255.

3.3 Hukuka Aykırı İşlemlere Karşı Koruma

TMK m. 24'te kişilik hakkı hukuka aykırı şekilde ihlâl edilen kişinin hakimden korunma talebinde bulunabileceği düzenlenmiştir. Bu koruma saldırıda bulunanlara karşı istenebilir. Kanun maddesinde saldırı denmesindeki kasıt sadece kişilik hakkına yapılabilecek fiili taarruz kastedilmemektedir. Bu saldırı, kişilik hakkına yapılacak bir sınırlama da olabilir²³⁵. Herkesten kişilik değerlerine saygı gösterilmesini beklemek de bir kişilik hakkıdır. Bu sebeple kişilik hakkı herkese karşı ileri sürülebilen mutlak haklardandır. Kişilik hakkı işte bu sebepten ötürü oluşabilecek ihlâllere karşı korunmalıdır.

TMK m. 24 'ün ikinci fıkrasında hukuka aykırılığın sınırları çizilmiştir²³⁶. Daha açık bir ifadeyle hukuka aykırılığı ortadan kaldıran haller düzenlenmiştir. Bunlar; mağdurun rızası, kamusal veya özel üstün yarar, kanundan kaynaklanan yetkidir. Kanunda açıkça denmektedir ki kişilik hakkına yapılacak her saldırı veya sınırlama hukuka aykırıdır. Ortada büyük bir kişilik hakkı ihlâli nedeniyle görülecek davada kişilik hakkını ortadan kaldıracak şartı ispat etme zorunluluğu davanın reddini isteyen tarafa ait olduğu kanunlarımızda düzenlenmiştir²³⁷.

Kişilik hakkı genel olarak hukuka aykırı eylemlerle ihlâl edilir. Bir önceki başlıkta incelediğimiz hukuki işlemlere karşı koruma doktrinde iç koruma olarak da geçer²³⁸. Hukuka aykırı işlemlere karşı koruma da dış koruma olarak da geçer. Dış koruma kapsamındaki ihlâller daha çok vuku bulmaktadır.

3.3.1 Hukuka aykırı işlem

Hukuka aykırılık durumunu ortaya çıkarmamıza yardımcı olan sübjektif ve objektif olmak üzere iki temel teori vardır. Bu iki teoriye ek üçüncü teori olarak değil de bir de norm teorisi vardır. Bu norm teorisine göre objektif ve sübjektif teori aslında aynı teorinin değişik bir biçimde ifade edilmesidir²³⁹. Norm teorisi doktrinde daha çok

---

²³⁵ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 207.

²³⁶ Tekinay, a.g.e., s. 259.

²³⁷ Hatemi, a.g.e., s. 72

²³⁸ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 356.

²³⁹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 68.

objektif teorinin içinde anılmaktadır. Bununla birlikte bazı görüşlere göre objektif teoriye normatif teori de denmektedir²⁴⁰.

Objektif teoriye göre hukuka aykırı işlem, hukukun güvence altına aldığı değerlerin ihlâl edilmesi suretiyle hukuki düzenlemelere uygun olmayan ve kanunları çiğneyen işlemlerdir²⁴¹. Hukuka aykırı işlem, zarara uğrayanın hukuki alan veya alanlarının ihlâl edilmesi suretiyle ortaya çıkar²⁴².

Sübjektif teoride ise hukuka aykırılık bir kişinin kanunların kendisine çizdiği sınırlara göre hareket edip etmediği durumuna göre belirlenir²⁴³. Bu teoriye göre kişinin bu sınırlar içerisinde yaptığı eylemler hukuka aykırı değildir. Hukuka aykırılık kanunların çizdiği sınırların aşılmasıyla suretiyle yetkisiz olarak zarar doğuran bir eylemin icra edilmesi; o eylemin haksız yere icra edilmesi, sübjektif bir hakka sahip olmaksızın bir kişinin başkasının kişilik hakkını ihlâl etmesidir²⁴⁴. Bir kişinin herhangi bir fiili icra etmesinden veya etmemesinden dolayı oluşan zararlardan sorumlu olup olmadığı da tartışma konusudur. Bu, kişiye hukuk düzenince o fiili gerçekleştirmek için hak ve özgürlük içeren bir yetki verilip verilmemesine bağlıdır²⁴⁵. Bu sebepten ötürü kişinin yetkisi olmadan yaptığı tüm davranışlar hukuka aykırıdır ve bu doktrinde “serbest olmayan yasak” olarak adlandırılır.

Bu iki teoremi beraber değerlendirecek olursak sübjektif teoride eylemin hukuka uygunluğunu ispat etme yükümlülüğü eylemi icra edende olup icra eden (fail) zarar doğuran eyleminin hukuka uygunluğunu, sübjektif bir hakkı olduğunu veya kamu hukukundan kaynaklanan yetkisinin olduğunu ispat etmek zorundadır²⁴⁶.

Objektif teoride hukuka aykırılık mağdurun hak ve özgürlüklerinin ihlâl edilip edilmediğine göre incelenir, ancak sübjektif teoride ise failin kanunların tanıdığı hareket serbestisi sınırları içerisinde hareket etmediği açısından inceler.

---

²⁴⁰ Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 24. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019.s. 584 vd.

²⁴¹ Selim Kaneti, **Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru**, İstanbul, 2007, s. 84; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 64.

²⁴² Kaneti, a.g.e., s. 84; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 64.

²⁴³ Kaneti, a.g.e., s. 80.

²⁴⁴ Kaneti, a.g.e., s. 77; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 57.

²⁴⁵ Kaneti, a.g.e., s. 77;

²⁴⁶ Kılıçoğlu, Basın, s.59.

Objektif teori hakim görüş olarak Türk ve İsviçre hukukunda benimsenmiştir²⁴⁷.

Norm teorisinde failin mevzu bahis fiili yapmaya yetkili olup olmadığı da fiile maruz kalanın hukuk alanlarının ihlâl edilip edilmediği de normlarla belirlenir. Failin yetkisiz şekilde gerçekleştirdiği zararlı eylemi aynı zamanda mağdurun kişilik hakkının ihlâl ettiğinden dolayı bu görüşe göre objektif ve sübjektif teoriler aynı görüşün farklı şekilde ifade edilmesidir²⁴⁸. Sonuç olarak diyebiliriz ki norm teorisine göre pratikte her iki teorinin de birbirinden farkları yoktur²⁴⁹. Objektif teoride hukuka aykırılık kişinin sahibi olduğu kişisel varlıklarını koruyan emredici hukuk kaidelerine dayanan davranış normlarının ihlâl edilmesiyle olur. Bu sebeple norm teorisi objektif teorinin içinde olduğu düşünülmektedir²⁵⁰. Objektif teorinin tanımına göre düzenlemelerle serbest diye düzenlenmeyen herşey yasak değil, bu düzenlemelerde yasak olarak nitelendirilmeyen şeylerde serbesttir²⁵¹.

Herhangi bir eylemin hukuka aykırı olup olmadığına karar verirken sadece tek bir hukuk kaidesine bakmak yetersizdir, bütün hukuk kaidelerine bakmak gerekmektedir. Zarar doğuran eylemin hangi hukuk kurallarını ihlâl ettiği hakim tarafından saptanacaktır²⁵². O halde bütün hukuka aykırı fiillerden etkilenen haklardaki gibi, kişisel hakların ihlâl edilmesi niteliğindeki fiiller de sadece kişilik hakkını önleyici olarak koruyan özel hukuk olan TMK m. 24 ve haksız eylem sorumluluğuyla alakalı genel şartı açıklayan TBK m. 49 ile sınırlı kıymetlendirilmeyecektir²⁵³.

Hukuka aykırı fiiller genelde hukuk düzenlemeleri gereği izin verilmeme, hukuka ters düşme ve mazur görmeme şeklinde vuku bulmaktadır²⁵⁴. TMK'nın kişilik hakkına saldırı niteliğini ortadan kaldıran sebepler dışında bir kişinin kişilik hakkına yapılan her müdahale hukuka aykırıdır. Kanımızca TMK, hukuka aykırılığı sübjektif teoriye yakın bir bakış açısıyla incelemektedir.

---

²⁴⁷ Kaneti, a.g.e., s. 82; Eren a.g.e., s. 585.

²⁴⁸ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 69.

²⁴⁹ Kaneti, a.g.e., s. 94.

²⁵⁰ Pierre Tercier, Pascal Pichonnaz, H. Murat Develioğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2016, s.574.

²⁵¹ Tercier, Pichonnaz, Develioğlu, a.g.e., s. 574; Kaneti, a.g.e., s. 78.

²⁵² Kaneti, a.g.e., s. 96; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 70.

²⁵³ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 70.

²⁵⁴ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 400.

3.3.2 Hukuka aykırılığı ortadan kaldıran haller

Kişilik hakkına karşı yapılan fiillerde fiilin hukuka aykırılık niteliğini ortadan kaldıran durumlar, TMK m. 24'te sayılmıştır. Haksız fiilin hukuka aykırılık niteliğini ortadan kaldıran durumlar sadece TMK m. 24'te düzenlenmemiştir. Bundan başka TBK'nun 63 ve 64'üncü maddelerinde düzenlenmiştir.

Hukuka aykırılığı ortaya çıkarırken nasıl bütün hukuk normlarıyla o fiil değerlendiriliyorsa aynı şekilde hukuka aykırılığı ortadan kaldıran haller değerlendirilirken bu kanun maddelerinin hiçbiri göz ardı edilmemelidir.

Kişilik hakkı ihlâlinde kusur fail için aranacak kriterlerden biri değildir. Ancak kusur tazminat davalarında tazmin edilecek miktarın belirlenmesinde aranacak bir kriterdir²⁵⁵.

3.3.2.1 Mağdurun rızası

Mağdurun rızası, kişinin malvarlığına zarar verici fiillerde hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir kriterdir. Ancak mağdurun rızası, kişilik hakkı ihlâlinden dolayı açılan tazminat davasında tazminat miktarının fail lehine indirilmesi veya tazminat ödeme zorunluluğundan tamamen kurtulma sonucunu doğuran bir kriterdir. Bu sebepten ötürü mağdurun rızasının hukuka aykırılığı ortadan kaldıran hal olarak düzenlenmesi bazılarına göre isabetli bulunmamıştır²⁵⁶. Mağdurun rızasının ucu açık bir biçimde kanunlarımızda hukuka aykırılığı ortadan kaldıran durum olarak nitelendirilmesi TMK m. 23'e ve TBK m. 27'ye ters düştüğü de düşünülmektedir²⁵⁷.

Öncelikle mağdurun rızası kavramını, TMK'nın 23'üncü maddesiyle beraber değerlendirecek olursak: mağdurun rızası, hak ve fiil ehliyetinden kısmen de olsa vazgeçme veya özgürlükleri ahlaka aykırı nitelikte sınırlandırma veya özgürlüklerden tamamen vazgeçme şeklindeyse hukuken geçersizdir²⁵⁸. Genelde en

---

²⁵⁵ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 208.

²⁵⁶ Hatemi, a.g.e., s. 73.

²⁵⁷ Tekinay, a.g.e., s. 259; Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 381.

²⁵⁸ Öztan, a.g.e., s. 148.

çok karşılaşılan durum da şu ki rızanın ahlaka aykırılığı o rızayı hukuken geçersiz kılacaktır²⁵⁹.

Mağdurun kendisine karşı yapılacak olan haksız fiillere rıza gösterebilmesi için başka bir şart da mağdurun fiil ehliyetinin olmasıdır. Fiil ehliyetine haiz olmayan bir kişinin göstermiş olduğu rıza da TMK m. 15 gereğince geçersiz sayılmalıdır²⁶⁰. Diğer bir deyişle rıza, mağdurun yapılacak olan fiilin kişilik hakkını ihlâl edeceği sonucunu doğuracağı konusunda bilinçli olması ve hür irade ile gösterilmelidir²⁶¹.

Rıza ancak kişinin üzerinde serbestçe takdir hakkı bulunduğu, sınırları çizilmiş kişisel haklara karşı gerçekleşmesi kesin olacak olan müdahale için gösterilebilir²⁶². Mesela niteliği daha önceden belirlenmemiş tehlikesi olan figüranlık rolleri için yapılacak olan sözleşmeler hukuken geçersizdir. Bununla ilgili bir başka örnek de kamera şakaları ile ilgilidir. Şakazedenin rızası alınmadan şaka görüntülerinin yayınlanması hukuka aykırıdır. Hatta kimilerine göre şakazedenin görüntülerinin rızası olmadan alınmış olması tazminat hakkı doğurur. Hatta ve hatta şunu da diyebiliriz: fotoğrafının çekilmesi için bir kişiye poz veren kimsenin bir üçüncü şahıslarca fotoğrafının çekilmesi hukuka aykırıdır. Sonuç olarak kişinin iradesi olmayan bir işte gösterdiği rıza geçersizdir.

Tıbbi müdahaleler konusunda alınması gereken rıza, imkan dahilindeyse müdahale öncesinde alınmalıdır. Yapılan işleme sonradan onay verilmesi cezai sorumluluğu ortadan kaldırmayacak, yalnızca tazminat sorumluluğunu ortadan kaldıracaktır²⁶³.

TCK'nın 26/2.maddesine göre kişinin mutlak olarak üzerinde tasarrufta bulunabileceği herhangi bir hakkına dair olmak şartıyla beyan ettiği rıza açıklaması kapsamında gerçekleştirilen eylemden dolayı kimse cezalandırılmaz. Bunun için kişinin rızasını açıklamaya ehil olması ve bu rıza açıklamasının eylemin gerçekleştirilmesinden önce ya da en geç eylemin gerçekleştirildiği anda beyan

---

²⁵⁹ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s.209; Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 401; Dural, Öğüz, a.g.e., s. 105.

²⁶⁰ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 212; Öztan, a.g.e., s. 148.

²⁶¹ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 209; Öztan, a.g.e., s. 148.

²⁶² Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 208; Dural, Öğüz, a.g.e., s. 111.

²⁶³ Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, C. II**, İstanbul, 1997, s.73.

edilmesi gerekir. Eylemin gerçekleştirilmesinden sonra açıklanan rıza cezai anlamda hukuka uygunluk sebebi kabul edilmez²⁶⁴.

Kişilik varlıklarına yapılacak olan müdahalenin niteliğine göre rızanın belli usullerle alınması gerekebilir. Bu durum karşımıza organ ve doku naklinde çıkmaktadır. Öncelikle organ nakline vericinin rıza gösterebilmesi için 18 yaşını doldurması gerekmektedir. 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanunun 6'ncı maddesine göre 18 yaşını doldurmuş organ ve doku alınabilmesi için vericinin en az iki tanık huzurunda her türlü tesirden uzak olarak yazılı ve imzalı olarak veya yine iki tanık huzurunda vericinin sözlü beyanı alınarak hekim onaylı tutanak imzalanması suretiyle rızasının alınması gerekmektedir. Kanunlarımızda istisnai olarak yazılı olan haller dışında rıza herhangi bir şekilde bağlı olmayarak örtülü veya açık verilebilir²⁶⁵.

Rıza konusunda değinilmesi gereken bir diğer nokta ise rızadan vazgeçme durumudur. TMK m. 23/2'de rızadan vazgeçme insan kökenli biyolojik madde naklinde uygundur. Biyolojik madde naklinde daha önceden imzalanmış sözleşme nakil gerçekleştirilene kadar geri çekilebilir. Bu vazgeçmeden dolayı herhangi bir tazminat talep edilemez²⁶⁶. Kişilik değerleriyle alakalı verilmiş olan bir taahhütün ifa edilmemesi, yani rızadan cayma durumunda rızayı veren taahhütünü ifa etmeye zorlanamaz²⁶⁷. Ancak bu durumda ilk başta rızayı verene tazminat yükümlülüğü doğmayacağı söylenemez.

Örneğin bir filmde kadın rolüne girmeyi veya saçlarını kazıtmayı taahhüt etmiş kişi bu taahhütünden vazgeçerse tazminat yükümlülüğü doğacaktır. Ancak tehlikeli bir sahneyi çekmeye mesela yüksek yerden atlamaya, darp edilmeye veya hareket halindeki araçtan atlamaya gösterilmiş bir rızadan vazgeçme durumunda tazminat yükümlülüğü doğmayacaktır.

Tehlikeli nitelikte olan oyun, yarışma veya spor gösterilerinde ise gösterilecek rızanın geçerli olması için şu şartları sağlaması gerekmektedir: kişinin bu

---

²⁶⁴ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 9.Bası, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2013, s.258 vd.

²⁶⁵ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 212; Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 401.

²⁶⁶ Öztan, a.g.e., s. 148.

²⁶⁷ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e, s. 363.

eylemlerden doğacak zararı önceden göze alabilmesi, bu gösterilerin kendi kurallarına uygun icra edilmesi, zarar verici eylemin makul riski aşmaması²⁶⁸ ve spor ve oyun kavramlarıyla bağdaşmayacak şekilde izleyicilerin sansasyonel dürtülerini tahrik edici kanlı, vahşi, hırçın ve zarar vermeye çok müsait olmaması²⁶⁹.

Kişinin gösterdiği rıza, tekniğine uygun olmadan yapılan müdahalenin doğurduğu sonuçtan dolayı failin kusurunu örtmez²⁷⁰.

3.3.2.2 Üstün yararın varlığı

Kişilik hakkı ihlâl edilen kişi ile ihlâli gerçekleştiren kişinin kişilik hakkı karşılıklı olarak çatışabilir. Bu kişilik hakkı ihlâli, saldırıyı gerçekleştiren kişinin kişilik hakkını korumaya yönelik olabilir. İşte bu durumda ve saldırıya maruz kalan değerden daha üstün bir değer varlığı halinde kişilik hakkı ihlâlini ortadan kaldıran üstün yararın varlığı ilkesi gerçekleşmiş oluyor²⁷¹. Kişilik hakkının hudutlarının belirleyen ilkelerden biri de üstün yararın varlığı ilkesidir. Bu sınır saldırı neticesinde ihlâl edilen değerle saldırı ile korunması amaçlanan değer kıyaslanmasıyla çizilir²⁷².

İsviçre Federal Mahkemesi aldığı bir kararında²⁷³ kişilik hakkının hududunu korunması gereken yararlar da bulacağını belirtmiş ve bütün alacaklıların bir kişilik hakkı ihlâlinden korunması için banka sırlarını açıklayabileceği kabul edilmiştir.

TMK'nın 24'üncü maddesinin ikinci fıkrasında özel veya kamusal faydanın hukuka aykırılığı ortadan kaldırdığı düzenlenmiştir. İlgili düzenlemenin “*daha üstün nitelikte özel yarar*” diye bahsettiği yarardan kasıt saldırıda bulunan kişinin, üçüncü şahsın veya saldırıya maruz kalanın yararı da olabilir²⁷⁴. Aynı kanunun aynı bendinde “*daha üstün nitelikte kamusal yarar*” diye bahsedilen yarardan kasıt bir kişi veya bir topluluğun yararı değil, kamuya ait olan veya kamunun menfaatlerini ifa eden yararadır. Aslında çoğu durumda üstün yarar ile yasal yetki arasında bir paralellik

---

²⁶⁸ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 213.

²⁶⁹ Zevkliler, a.g.e., s. 433, 434

²⁷⁰ Serozan, a.g.e., s. 463.

²⁷¹ Zevkliler, a.g.e., s. 445.

²⁷² Özsunay, a.g.e., s. 150.

²⁷³ Weiss, Wolfer, a.g.e., s. 102.

²⁷⁴ Dural, Ögüz, a.g.e., s. 150.

vardır. Bir başka deyişle, çoğu zaman üstün yararın doğduğu durumlar kanunlarımızda düzenlenmiştir²⁷⁵. Buna örnek olarak çocuğuna uyuşturucu madde satan birini yakalayıp adalete teslim eden kişi verilebilir. Bu durumu inceleyecek olursak, kendisi açısından kendisinin üstün yararı olduğu, çocuğu açısından üçüncü kişinin üstün yararı olduğu, toplumun bütünü yani kamu açısından bakacak olursak kamunun üstün yararı olduğu söylenebilir. Ayriyeten kanunlarımızda suçüstü hallerinde herkesin yakalama yapabileceği düzenlendiğinden kamusal yetki kullanımını durumu söz konusudur.

Kişilik hakkına yapılan saldırıda hukuka aykırılık durumunun ortadan kalkması için saldırının üstün yararı korumaya elverişli olması, bununla beraber başvurulacak vasıtalarından asgari zarar oluşturanının seçilmesi gerekmektedir²⁷⁶.

3.3.2.2.1 Kişinin üstün yararı hali

Kişinin üstün yararı hali, kişilik hakkına yapılan eyleme maruz kalan kişinin menfaati durumudur. Kişinin üstün yararının temin edilmesi, kişilik hakkı ihlâli bakımından, hususi olarak tıbbi müdahalelerde vekaletsiz olarak hastanın vücut bütünlüğüne dokunulması gereken durumlarda ortaya çıkar²⁷⁷. Böyle durumlar genellikle kanunlarımızda özel olarak düzenlenmiştir. Bir diğer açıdan diyebiliriz ki yasa, kişinin kendi üstün yararı için kişiliğine eylemde bulunulmasını emreder.

Kişilik hakkına saldırı niteliğindeki eylem olmazsa, eyleme maruz kalan kişi daha büyük bir zarara uğrayacağı varsayımında eyleme maruz kalan kişinin üstün yararının varlığından dolayı o eylem hukuka aykırı değildir²⁷⁸.

Hayati tehlikesi olan ve rıza gösterecek durumda olmayan bir kişiye tıbbi müdahale yapılması, narkoz vb. gibi nedenlerden dolayı bilinci yerinde olmayan hastaya tıbbi müdahalede bulunulması veya yapılacak müdahalenin genişletilmesi, organ kaybı tehlikesi veya hayati tehlikesi olan bir hastanın açıkça karşı durmasına bakılmaksızın tıbbi müdahalede bulunulması, kişi hayat hakkından vazgeçemeyeceği için ölüm

---

²⁷⁵ Zevkliler, a.g.e., s. 445.

²⁷⁶ Zevkliler, a.g.e., s. 444, 445.

²⁷⁷ Zevkliler, a.g.e., s. 451; Öztan, a.g.e., s. 149.

²⁷⁸ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s.215.

orucuna girenlere müdahale edilmesi, ebeveyninin çocuğunu tedip hakkı kişinin üstün yararı için kişilik hakkına müdahale niteliğindedir ve hukuka aykırı değildir²⁷⁹.

Ayrıyeten kişinin bir başkasının vesayetine sokulması, intiharın engellenmesi, boğulmakta olan bir kişinin kurtulması, birine karşı cebir uygulayarak uğrayacağı kazadan kurtulmasını sağlamak, kavga edenlerin gerekirse itip kakılarak ayrılması, kişinin kendisini zor durumda bırakacak derece kötü söz söylemesini engellemek için ağzının kapatılması hali de kişinin üstün yararı halidir²⁸⁰.

3.3.2.2 Saldırıda bulunan kişinin üstün yararı hali

Kişilik hakkına müdahale durumunda eğer saldırıda bulunanın üstün yararı hali varsa hukuka aykırılık durumu ortadan kalkacaktır. Bu demek oluyor ki saldırıda bulunan hem kendi üstün yararını koruyor hem de kanuni yetkisini kullanmış oluyordur. Anayasamızın 36'ncı maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünden doğan şikayet hakkı ve iddia ve savunma dokunulmazlığı, TBK'nun 64'üncü maddesinde düzenlenen meşru müdafaa durumlarında kişilik hakkına saldırıyı gerçekleştiren kanunda öngörülen yetkiyi kullanıyor denebilir. Şunu da eklemekte fayda var: eğer yasanın cevaz verdiği sınır aşılır ve bu yetki kötü amaçla kullanılırsa²⁸¹ hukuka aykırılık durumu ortadan kalkmayacaktır. Örneğin meşru müdafaa hakkı saldırıyı başından defetmekle sınırlı olduğundan dolayı bunu aşan haller kişilik hakkının ihlâlidir. Örneğin bıçaklı olan saldırganın ateşli silahla etkisiz hale getirilip hayatına son verilmesi hayat hakkı ihlâlidir. Bunun paralelinde bir kişi hakkında gerçeğe aykırı şikayetlerde bulunulması kişilik hakkı ihlâlidir.

Saldırıda bulunan tarafın üstün yararı, kendisine yapılan haksızlığı anlatabilmesi için de söz konusu olur. Özellikle ihlâlin başka türlü ortaya çıkarılması imkânsız olan hallerde karşı tarafın kişilik hakkına yapılacak eylemlerin hukuka aykırılığı söz konusu değildir²⁸². Örneğin evlilik sadakatine bağlı kalmayan eşin sadakatsizliğini ortaya çıkarmak için sadakatsiz olan tarafın izinsiz görüntüsünün ve sesinin

---

²⁷⁹ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 214, 215.

²⁸⁰ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 214, 215.

²⁸¹ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 216; Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 402.

²⁸² Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 215.

kaydedilmesi bu bağlamda hukuka aykırı değildir. Bu durumda ses ve görüntüsü kaydedilen taraf kişilik hakkının ihlâl edildiğini ileri süremez²⁸³.

3.3.2.2.3 Üçüncü kişinin üstün yararı hali

Burada söz konusu olan üçüncü kişi saldırıyı gerçekleştiren ve saldırıya maruz kalandan başka bir kişi anlamında kullanılmıştır. Burada saldırıyı gerçekleştiren, saldırıya maruz kalan veya üçüncü kişi bir kişi olabileceği gibi bir topluluk, birkaç kişi, tüzel kişi olabilir²⁸⁴. TBK'nun nefsi müdafaayı düzenleyen 64'üncü maddesine göre üçüncü şahsın üstün yararını korumak için de nefsi müdafa yapılabilir.

Kanımızca kriz geçiren bir kalp hastasını umursamayan birinden dilaltı hapını zorla alıp kalp krizi geçirene vermek, ambulansın makul sürede ulaşamayacağı bir yerleşim yerinde rahatsızlanan bir hastayı hastaneye yetiştirmek için başka birinin aracını zorla alıkoymak hukuka aykırı sayılmayacaktır.

3.3.2.2.4 Kamunun üstün yararı hali

Kamusal yarar, toplumun tümü için geçerli olan menfaat ve değerlerdir²⁸⁵. Kamusal fayda, toplum içindeki bir grubun veya bireyin çıkarı demek değil de toplumun tümünün çıkarı demektir²⁸⁶.

Kamu güvenliği ve düzenini sağlamaya yönelik olarak yapılacak yasal sınırları aşmayacak her türlü eylem üstün kamu yararıdır. Bu gibi eylemler genellikle kamu gücü kullanılarak gerçekleştirilir ve bu eylemleri gerçekleştirirken dikkat edilmesi gereken yasal sınırlar kanunlarımızda düzenlenmiştir. Mesela trafikte yapılan alkol testi, kişilerin salgın hastalık riskine karşı aşılması veya hayvanlarını teslim etmesi, sokağa çıkma yasağı, madde bağımlılarının zorla alıkonularak tedavi ettirilmeleri, koronavirüs gibi salgın hastalıklara maruz kalanların insanlardan tecrit edilmesi, sigara kullanımının sınırlandırılması, bazı eğlence mekanlarına girmek için

---

²⁸³ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 216.

²⁸⁴ Abdülvahap Dabakoğlu, "Kişiliğin Korunması Hükümleri Çerçevesinde Mobbing", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, 2019, s.88.

²⁸⁵ Öztan, a.g.e., s. 149.

²⁸⁶ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 222.

konulan yaş sınırı aslında birer kişilik hakkı ihlâlidir. Ancak bu gibi uygulamalarda üstün kamu yararı durumu söz konusu olduğundan dolayı hukuka aykırı değildir.

Kamunun üstün yararı, kamu gücü kullanımının olmadığı hallerde, gerçek kişi veya tüzel kişilerin temel hak ve hürriyetlere dayanan faaliyetlerinin kişilik hakkına saldırı niteliğinde olup olmadığına karar verilirken de önem arz eder²⁸⁷. Örneğin bir eleştirinin ifade özgürlüğü kapsamında olup olmadığı değerlendirilirken bu durum geçerlidir. Üstün kamu yararından kaynaklı olarak bir eleştiri, tarafsız ve objektif olması şartıyla hiçbir şekilde hukuka aykırı sayılamaz, ancak o eleştiride haksız bir ithamda bulunulmuşsa söz konusu eleştiri hukuksuz sayılır²⁸⁸. Örneğin bir basın kuruluşunun eleştiri niteliğinde yaptığı bir haberin hukuka uygun olup olmadığı hususunu inceleyecek olursak yine karşımıza kamunun üstün yararı ilkesi karşımıza çıkar. Öncelikle hürriyete ve demokratikliğe önem veren ülkelerde basın özgürlüğünün amacı halkın tümünü ilgilendiren konularda onların doğru ve gerçek bilgilendirilmesidir. Gerçekleri açıklama, ikaz etme, eleştiri ve denetim basının en doğal görevleridir. Kamunun aydınlatılması ile ülke ve dünya gündeminden haberdar edilmesi kamunun en doğal hakkıdır ve bunun yapılmasında kamunun üstün yararı söz konusudur. Bir haberin hukuka uygun olup olmadığı değerlendirilirken özüne ve biçimine bakılır. Burada haberin özünden kasıt en azından haberin yayıldığı andaki duruma göre haberin doğru olmasıdır. Haber biçiminden kasıt ise haberin duyurulurken kullandığı üslup, resim ve görüntüsüdür. Eğer ki bir haberin içeriği doğru ancak bu haberin üslubu küçük düşürücü olarak yayımlanmışsa bu haber hukuka uygun değildir²⁸⁹. Hatta İsviçre Federal Mahkemesi aldığı bir kararda²⁹⁰ gerçek olayların kişinin haysiyet ve şerefine zedeleyici olarak yayımlanamayacağına karar vermiştir.

Yargıtay bir kararında²⁹¹, tanınan bir dizi ve sinema oyuncusunun göz önünde olmadığını düşündüğü ve buna göre davrandığı bir alanda fiziki mahremiyetine dair rıza ve bilgisi haricinde çekilen fotoğraflarının yayımlanmasıyla ilgili davada, özel

---

²⁸⁷ Özsunay, a.g.e., s. 123.

²⁸⁸ Özsunay, a.g.e., s. 123,124.

²⁸⁹ Öztan, a.g.e., s. 130; Dural, Ögüz, a.g.e., s. 130-134; Özsunay, a.g.e., s.125.

²⁹⁰ Weiss, Wolfer, a.g.e., s. 105.

²⁹¹ Y.4.HD'nin 22.01.2018 T., 2016/3324 E., 2018/274 K.sayılı kararı, www.karararama.yargitay.gov.tr, E.T.: 12.10.2020.

hayatla ilgili detay içeren ilgili haberin toplumu bilgilendirme amacına değil belirli bir kitlenin merakını giderme amacına hizmet ettiği için haberde toplumsal fayda bulunmadığını, bu durumun özel hayata müdahaleyi haklı kılmadığını belirtmiştir.

Sonuç olarak basın özgürlüğü, ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri özgürlüğü, ticari boykot, bilim ve sanat özgürlüğü, grev kişilik hakkıyla zıtlaştığında bunların hukuka aykırı olup olmadığı kararı kamunun üstün yararı ölçüsüne verilecektir. İşte bu gibi durumlarda adalet terazisi kurulurken çok hassas davranılması gerekir²⁹².

3.3.2.2.5 Kanundan kaynaklanan yetki

TMK'nın 24/2 maddesinde düzenlenen, hukuka ayrılığı ortadan kaldıran hallerden bir tanesi de kanundan kaynaklanan yetkidir. Ancak şu hususun ayrıca belirtilmesi gerekir ki yetkinin kullanılmaması, sınırının aşılması veya kötü amaç için kullanılması sonucu oluşacak olan kişilik hakkı ihlâlinde sorumluluk doğacaktır²⁹³.

Kamunun üstün yararı, çoğunlukla yazılı bir hukuk kuralına dayandığından²⁹⁴ bu iki durum iç içe geçmiştir ve birinin olduğu yerde diğeri de vardır.

Kişilik hakkının sınırlandırılmasını öngören düzenlemelere verilecek en güzel örnek Anayasamızdır. Anayasamızın temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasını öngören başlıca düzenlemeleri 13 ve 14'üncü maddeleridir. Kanunlarımızda da sınırlanan bazı temel kişilik hakkı Anayasamızda da düzenlenmiştir. Örneğin şikâyet hakkı madde 74'te, yasama dokunulmazlığı madde 83'te, dilekçe ve hak arama hakkı ise madde 34'te düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler gereği verilen yetkinin sınırları aşılmadığı sürece kişilik hakkı ihlâli hukuka aykırı olmayacaktır.

Zaruret hali, meşru müdafaa, kendi hakkını cebir kullanarak savunma, mahkemeler tarafından karar verilen korunma tedbirleri, mahkemelerce verilen mahkûmiyet, para vb. cezaların uygulanması, icra memurunun borçludaki para veya kıymetli eşyaya zorla el koyması, rıza gösterecek kadar bilinci açık olmayan hastaya gerekli olan tıbbi müdahaleyi doktorun derhal uygulaması, memurun silah kullanma yetkileri, ana-babanın velayet hakkı yetkileri, kişinin fiil ehliyetinin sınırlandırılmasıyla

---

²⁹² Serozan, a.g.e., s. 465.

²⁹³ Helvacı, a.g.e., s. 122; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 235.

²⁹⁴ Zevkliler, a.g.e., s. 447.

vesayet altına alınması mevzuatımızdaki kişilik hakkı ihlâline cevaz veren düzenlemeler olarak karşımıza çıkar²⁹⁵.

3.4 Kişilik Hakkının Korunması Bağlamında Sosyal Medya Søjeleri

Kişilik hakkı ihlallerinden korunmak için başvurulabilecek saldırının önlenmesi, saldırının durdurulması, hukuka aykırılığın tespiti, tazminat ve vekaletsiz iş görmeden kaynaklanan davaları incelemeyen önce sosyal medya hukuk søjelerinin neler olduğu ve bu søjelerin kişilik hakkı ihlalden korunmada ne gibi roller üslendiğine değinilmesi yerinde olacaktır. Çalışmamızda 23.05.2007 tarih 26530 sayılı ve 5651 Kanun numaralı “*İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun*” da bahsi geçen hukuk søjeleri ve bu søjelerin sorumlulukları ele alınmıştır.

3.4.1 Sosyal Medya Yer Sağlayıcı

3.4.1.1 Kavramı

Sosyal medya yer sağlayıcı kavramı 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’un 2’nci maddesinin (1)/m bendinde “*Yer Sağlayıcı*” olarak “*Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişiler*” tanımlamasıyla geçmektedir.

Sosyal medya ortamlarında içerik genellikle kullanıcılar tarafından sağlanmaktadır. Bu gibi içerikleri barındıran sistemleri işleten veya sağlayan internet søjeleri yer sağlayıcı olarak tabir edilirler. Bir diğer tabirle mülkiyet durumu önemsenmeksizin bu internet içeriklerinin kendisinin ya da başkasının bilgisayarında ya da veri tabanlarında depolayan ve genellikle kendisinin işlettiği internet sitesi, yazılım veya arayüzler vasıtasıyla yayınlayan veya içeriklere yer sağlayan internet sűjesidir²⁹⁶.

Kullanıcı tarafından yaratılan içeriği işleten veya bunlara yer sağlayan facebook, instagram, youtube, twitter, wordpress blog, ekşi sözlük gibi sosyal medya ortamları

---

²⁹⁵ Zevkliler, a.g.e., 448.

²⁹⁶ Sevil Yıldız, **Suçta Araç Olarak İnternetin Teknik ve Hukuki Yönden İncelenmesi**, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2007 s. 92.

5651 sayılı kanunda belirtilen yer sağlayıcı kavramı tanımını içerisindedir²⁹⁷. Yargıtay da aşağıda yer vermiş olduğu kararlarında bu görüşü savunmuştur.

“... site içerisindeki paylaşımların site kullanıcıları tarafından yüklendiği, sanığın eyleminin üçüncü kişilerin paylaşımlarına yer sağlama hizmeti olduğu dosya arasında bulunan 05.06.2012 tarihli bilirkişi raporu ile anlaşılmıştır. Dolayısıyla sanık, 5651 sayılı Kanun’un 2/m maddesi bağlamında “yer sağlayıcı”; sitede içerik paylaşımı yapan üçüncü kişiler ise aynı Kanun’un 2/f maddesi uyarınca “içerik sağlayıcı” konumundadırlar.”²⁹⁸

“... Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün İnternet Ortamında İşlenen Suçlarla Uluslararası Ceza İstinabe İşlemlerine dair yazısına göre, Google, yahoo, facebook, Skype, Hotmail, twitter, youtube gibi internet ortamında yaygın olarak kullanılan yer sağlayıcı firmaların...”²⁹⁹

Herhangi bir sosyal medya ortamının 5651 sayılı Kanun’daki mevzu bahis yer sağlayıcı tanımına özelliğinde kabul edilebilmesi için mesleki veya ticari maksatla hareket edilmesinin veya edilmemesinin bir önemi olmayıp içerik yayını yapan sistemlere yer sağlaması yeterlidir³⁰⁰. Bununla beraber yer sağlayıcının, daha sonra bahsedeceğimiz içerik sağlayıcıların içeriklerini ücretli veya ücretsiz depolamalarının, içerik sağlanmasına katkı yapıp yapmamalarının veya depolamada aktif ya da pasif rol oynamalarının bir önemi yoktur³⁰¹.

3.4.1.2 Özel yükümlülükleri

3.4.1.2.1 Hukuka uygunluk denetimi

Evvvela şunu belirtmek gerekir ki 5651 sayılı Kanun’un 5/(1) maddesine göre yer sağlayıcının işlettiği internet ortamındaki kullanıcıların sağladığı her içeriği kontrol etme gibi bir yükümlülükleri yoktur. Bununla beraber Yargıtay da vermiş olduğu bir

---

²⁹⁷ Oğuzhan Türe, Yer Sağlayıcı Nedir? Hukuken Sorumlulukları Nelerdir?, Sturtup 2017, <https://www.startupnedir.com/yer-saglayicisi-nedir-hukuken-sorumluluklari-nedir/>, E.T.: 02.10.2020.

²⁹⁸ Y. 19. CD, 20.09.2017 T., 2015/12260 E., 2017/7086 K. sayılı kararı., www.karararama.yargitay.gov.tr, E.T.: 06.10.2020

²⁹⁹ Y.12. CD., 15.09.2014 T., 2014/2502 E., 2014/17838 K. sayılı kararı., www.karararama.yargitay.gov.tr, E.T.: 06.10.2020

³⁰⁰ Akkurt, a.g.e., s. 123.

³⁰¹ Volkan Sırabaşı, **İnternet ve Radyo Televizyon Aracılığı ile Kişilik Haklarına Tecavüz**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2007, s. 146.

kararında³⁰² bu görüşü” mahkemece iddia, savunma ve tüm dosya kapsamı uyarınca davalı şirketin işlettiği www...com adlı sitenin video paylaşım ve izleme mecrası olduğu, içeriklerin tamamının kullanıcı/üyeler tarafından paylaşılacak üzere siteye yüklendiği, yüklemelerin filmlerde yer alan kısa replikleri içerdiği ve izlenebilen toplam yüklemelerin ortalama 3 dakika civarında olduğu söz konusu sitede aynı şekilde yüklenen binlerce yerli ve yabancı film görüntüsünün olduğu, bunlardan bir kısmının sinema eseri niteliğinde, bir kısmının reklam, bir kısmının belgesel niteliğinde olduğu, sitenin işletilme mantığı gereği üye olan herkesin her an bir görüntüyü siteye yüklemesinin mümkün olduğu, davalı şirketin söz konusu görüntülerin yüklenmesini kontrol etmesinin ve tek tek bu yüklemelerin hak sahiplerince yapılıp yapılmadığını kontrol etmesinin imkansız olduğu gerekçesiyle..” diyerek savunmuştur.

3.4.1.2.2 İçeriğin uyarı yöntemi ile yayından kaldırılması

5651 sayılı Kanun’un 2/(1)/r maddesi “Uyarı yöntemi: İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler tarafından içeriğin yayından çıkarılması amacıyla öncelikle içerik sağlayıcısına, makul sürede sonuç alınamaması hâlinde yer sağlayıcısına iletişim adresleri üzerinden gerçekleştirilecek bildirim yöntemini” diyerek uyarı yöntemini tanımlamıştır.

5651 sayılı İYDHK konusu suç teşkil eden içeriklerin yayından kaldırılmasını madde 8-8A’ düzenlemiş, içeriğin konusu suç teşkil etmemekle birlikte kişilik hakkı ihlali oluşturması durumunda içeriğin yayından çıkarılmasını madde 9-9A’da düzenlemiştir.

3.4.1.2.3 İçeriğin çıkarılmasına veya erişime engellenmesine katlanma yükümlülüğü

5651 sayılı Kanun’da konusu TCK. anlamında suç teşkil eden içerikler için yayından kaldırma süreci madde 8 ve 8A’da, konusu TCK. anlamında suç teşkil etmemekle birlikte kişilik hakkı ihlali oluşturan içeriklerin yayından kaldırılması madde 9 ve 9A’da düzenlenmiştir.

---

³⁰² Y.11. HD. 30.06.2014 T., 2014/6453 E., 2014/12510 K. sayılı kararı., www.karararama.yargitay.gov.tr, E.T.: 06.10.2020

Madde 8'e göre içeriğin yayından kaldırılması için içeriğin konusu aşağıdaki suçları içermesi gerekmektedir.

- İntihara yönlendirme (TCK m. 84)
- Çocukların cinsel istismarı (TCK m. 103/1)
- Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (TCK m. 190)
- Sağlık için tehlikeli madde temini (TCK m. 194)
- Müstehcenlik (TCK m. 226)
- Fuhuş (TCK m. 227)
- Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (TCK m. 228)
- 5/7/1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar.
- 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunda yer alan suçlar.

5651 sayılı Kanun'un 8/2 maddesi gereği “İçeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı, soruşturma evresinde hâkim, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından verilir. Soruşturma evresinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından da içeriğin çıkarılmasına ve/veya erişimin engellenmesine karar verilebilir. Bu durumda Cumhuriyet savcısı kararını yirmi dört saat içinde hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Bu süre içinde kararın onaylanmaması halinde tedbir, Cumhuriyet savcısı tarafından derhal kaldırılır. Erişimin engellenmesi kararı, amacı gerçekleştirecek nitelikte görülürse belirli bir süreyle sınırlı olarak da verilebilir. Koruma tedbiri olarak verilen içeriğin çıkarılmasına ve/veya erişimin engellenmesine ilişkin karara 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebilir.”

5651 sayılı Kanun'un 8/5 maddesi gereği içeriğin yayından çıkarılması veya erişime engellenmesi kararı derhal ve en geç dört saat içinde uygulanır.

5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesi gereğince gecikmesinde sakınca bulunan hallerde derhal veya dört saat içinde gereğinin yerine getirilmesi koşuluyla içeriğin çıkarılması veya erişimin engellenmesi kararı Başkan tarafından verilebilir ve bu karar içerik, yer ve erişim sağlayıcılara iletilir. Bu kanunun Madde 8/A kapsamında

içeriğin yayından kaldırılması veya içeriğe erişimin engellenmesi için yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya birkaçının bulunması gerekmektedir.

Bu kanunun madde 8/A/2 gereğince Cumhurbaşkanlığı veya ilgili Bakanlıkların talebi üzerine Başkan tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı, Başkan tarafından, yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde, karar kendiliğinden kalkar.

İnternet ortamlarında yapılan yayının içeriğinin konusu suç teşkil etmemekle beraber kişilik hakkı ihlalini doğuruyorsa izlenecek 5651 sayılı Kanun'un 9 ve 9/A maddeleridir. Bu düzenlemeye göre internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakkının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması hâlinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğin çıkarılmasını ve/veya erişimin engellenmesini de isteyebilir. İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakkının ihlal edildiğini iddia eden kişilerin talepleri, içerik ve/veya yer sağlayıcısı tarafından en geç yirmi dört saat içinde cevaplandırılır.

5651 sayılı Kanun'un 9/A maddesi gereği internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler, Kuruma doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir(madde 9/A/1). Başkan, kendisine gelen bu talebi uygulanmak üzere derhâl Birliğe bildirir, erişim sağlayıcılar bu tedbir talebini derhâl, en geç dört saat içinde yerine getirir(Madde 9/A/3). Erişimin engellenmesini talep eden kişiler, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiğinden bahisle erişimin engellenmesi talebini talepte bulunduğu saatten itibaren yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin kararına sunar. Hâkim, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirerek vereceği kararını en geç kırk sekiz saat içinde açıklar ve doğrudan Kuruma gönderir; aksi hâlde, erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden kalkar (Madde 9/A/5).

3.4.1.2.4 Aleniyet yükümlülüğü

Yer sağlayıcıların bilgilendirme yükümlülükleri 5651 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, yer sağlayıcı, tanıtıcı ve ulaşım bilgilerini sahibi olduğu internet ortamlarında sitenin her bir ziyaretçisinin ulaşabileceği biçimde ve güncel olarak yayınlamakla sorumludur.

3.4.1.2.5 Trafik bilgilerini saklama yükümlülüğü

Trafik bilgilerini saklama yükümlülüğü, 5651 sayılı Kanun'un 5/3'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre yer sağlayıcı, sunduğu hizmetlere ilişkin trafik bilgilerinin iki yıldan fazla ve bir yıldan az olmamak üzere Yönetmelikle belirlenecek olan sürede saklama ve bunları gizliliğini, doğruluğunu ve bütünlüğünü muhafaza etmekle sorumludur. 5651 sayılı Kanun madde 2/1, (j) gereği trafik bilgileri, "*Taraflara ilişkin IP adresi, verilen hizmetin başlama ve bitiş zamanı, yararlanılan hizmetin türü, aktarılan veri miktarı ve varsa abone kimlik bilgileri*" dir.

Bu düzenlemeden hareketle trafik bilgilerinin ne kadar süre saklanacağını düzenleyen "*İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*" in m.7/1,(c) hükmü gereğince bu süre altı ay olarak düzenlenmiştir.

4. KİŞİLİK HAKKINI KORUYAN DAVALAR VE DİĞER YOLLAR

4.1 Kişilik Hakkının Korunması Davalarında Taraflar

Kişilik hakkına yönelik açılabilecek iki türlü dava vardır. Bunlar; tazminat davası ve koruma talebine yönelik davadır. Bu davalar saldırıdan dolayı mağdur olanlar tarafından saldırıyı gerçekleştiren faille karşı açılabilir.

Koruyucu davalarda davalı sıfatını taşıyabilmek için kusur şartına gerek yoktur. Ancak tazminat davalarında davalı olmanın şartı kusursuz veya kusurlu sorumluluktur. Bu sebeple koruyucu davalarda davalı sıfatında olan kişilerin tazminat davasında davalı sıfatında olmaması olası muhtemel durumlardandır³⁰³.

4.1.1 Davacı

Tüzel kişiler de gerçek kişiler gibi ister tazminat davalarında ister koruyucu davalarda davacı sıfatına sahip olabilirler. Ancak tüzel kişilerin manevi tazminat davasında davacı olup olamayacağı konusunda doktrinde iki farklı görüş vardır. Doktrindeki bazı görüşlere göre³⁰⁴ tüzel kişilerin manevi olarak bir zarara uğraması söz konusu değildir. Tüzel kişiler ancak maddi bir zarara maruz kaldığında tazminat davası açma hakkı doğacaktır.

Kanaatimizce azınlık görüşü isabetlidir. Ticari itibarı sarsılan bir ticari işletmenin bundan manevi olarak acı duyması mümkün olmadığından bu gibi durumlarda tüzel kişilerin ihtiyacı iade-i itibardır. Bu iade-i itibar da tespit davası açılarak ve bu davanın sonucunun kamuoyuna duyurulması yoluyla sağlanabilir. Kişilerin sahip olduğu manevi değerler gerçek kişilere has olduğundan dolayı bu değerlerin ihlâl edilmesi durumu da ancak gerçek kişilere karşı yapılabilir. Mesela bir ticari işletme, hakkında yapılan yalan haberden dolayı ancak uğradığı maddi zararları tazmin edebilir.

---

³⁰³ Helvacı, Koruyucu Davalar, s.155.

³⁰⁴ Serozan, a.g.m., s. 109; Kılıçoğlu, a.g.e., s.439.

Doktrinde daha baskın olan görüşe³⁰⁵ ve aşağıda bahsedilen Yargıtay kararlarına göre³⁰⁶ ise; tüzel kişilerin manevi tazminat talep etmeleri mümkündür.

Yargıtay bir kararında³⁰⁷ aşağıda sayılı gerekçelere benzer şekilde doktrindeki baskın görüşün haklı olduğunu vurgulamıştır. TMK ve TBK ilgili hükümleriyle hem gerçek kişilerin hem de tüzel kişilerin sahibi olduğu kişilik değerlerinden doğan haklarını korumaktadır. İlgili kanunlarda tazminat davası açma konusunda gerçek kişi-tüzel kişi ayrımı yapılmamıştır. Zira tüzel kişilerin tazminat davası açma hakkı olmamış olsaydı; kanunlarda gerçek-tüzel kişi ayrımı yapılarak tüzel kişilerin manevi değerlerinin olamayacağı ve bu manevi değerlerinin ihlâlinden dolayı manevi tazminat davası açma hakkı olmayacağına yönelik bir ibare bulunurdu veyahut kanunlarımızda sadece gerçek kişilerin manevi tazminat davası açabileceğine yönelik bir düzenleme olması gerekir. Nitekim Yargıtay'ın aldığı başka bir karardan³⁰⁸ anlaşılacağı üzere Yargıtay da bu doktrindeki ağırlıklı görüşün doğru olduğunu kabul etmektedir. Yargıtay'a göre³⁰⁹ tüzel kişiler, gerçek kişilere has olan beden bütünlüğü gibi haklar hariç olmak üzere diğer tüm kişilik hakkının ihlâl edilmesi neticesinde tazminat davası açabilme hakkına sahiptir. Yargıtay'ın genel görüşüne göre kalpleri ve belirli hisleri olmayan tüzel kişilerin üzüntü, sevinç gibi duyguları hissetmemesi, hayat hakkı ihlâli veya vücut bütünlüğü dokunulmazlığı ihlâli durumunda TBK m. 56 gereği tazminat davası açma hakkına sahip olmaması demek hukuk düzenimizde hukuk süjesi olarak tanımlanmış tüzel kişilerin ad, şeref ve haysiyet gibi manevi değerlerine yapılan saldırılara karşı manevi tazminat davası açamayacağı anlamına gelmez. Manevi zarar sadece kişinin üzülmesi neticesinde oluşmaz, birinci bölümde açıkladığımız manevi değerlerin ihlâl edilmesi neticesinde de manevi tazminat davası

---

³⁰⁵ Tandoğan, Mesuliyet Hukuku, s.233; Oğuzman, Seliçi, Özdemir, a.g.e., s. 254; Abdulkadir Arpacı, **Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)**, 2.Basım, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2000, s.163.

³⁰⁶ Y.4.HD, 11.10.1982 T., 1982/4544 E., 1982/8663 K. sayılı kararı, www.kazanci.com, E.T: 05.10.2020; YHGK. 22.01.2016 T., 2014/213 E., 2016/70 K. sayılı kararı, www.karararama.yargitay.gov.tr, E.T.: 06.10.2020; YHGK, 05.02.2014 T., 2013/205 E., 2014/56 K. sayılı kararı, www.karararama.yargitay.gov.tr, E.T.: 06.10.2020.

³⁰⁷ YHGK 01.02.2012 T., 2011/4-687 E., 2012/26 K. sayılı Kararı, www.kazanci.com, E.T: 05.10.2020.

³⁰⁸ YHGK, 15.12.2004 T., 2004/4-709 E., 2004/720 K. sayılı kararı, www.kazanci.com, E.T: 05.10.2020.

³⁰⁹ YHGK, 31.05.2000 T., 2000/4-900 E., 2000/935 K. sayılı kararı, www.kazanci.com, E.T: 05.10.2020.

açma hakkı doğacaktır. Nihayetinde diyebiliriz ki tüzel kişilerin ad, şeref ve haysiyet gibi manevi değerlerine saldırılması neticesinde manevi değerlerinde bir eksilme olacaktır ve bu durum manevi tazminat hakkını doğuracaktır.

Öğretide çoğunlukla kabul edilen görüşe göre tüzel kişilerde manevi tazminat istemine dair süre, fail ve zararın tüzel kişinin yetkili organı tarafından öğrenilmesiyle başlayacaktır³¹⁰.

Kişilik hakkının korunması veya kişilik hakkı ihlâli neticesinde tazminat davası açma konusunda incelenmesi gereken bir durum da basın yayın kuruluşlarının durumudur. Öncelikle kişinin, davacı olarak harekete geçebilmesi için basın yayın kuruluşlarında yapılan haberden dolayı zarara maruz kalması gerekmektedir. Kişinin davacı olabilmesi için yapılan yayında kimliğinin açıkça belirtilmesine gerek yoktur. Yapılan haksız haberde kişiyi tanımlayıcı olan mesleği, yaşı, ailesi, alışkanlıkları gibi özellikleri belirtilmesi suretiyle kişinin kim olduğunun anlaşılması yoluyla da³¹¹ saldırı gerçekleşmiş olur ve kimliği doğrudan açıklanmayan kişi dava açma hakkı elde etmiş olur. Bu konuyla ilgili Yargıtay vermiş olduğu bir karara göre³¹² haberde ismi açıkça belirtilmemiş bir kamu kurum çalışanının kişilik hakkına saldırıldığını kabul etmiştir. Yapılan haberde bir kamu kurumunun bir komisyonunda görev yapan memurun sadece adının bir harfi yanlış yazılmış ve soyadı hiç verilmemiştir. Gerçekte ise ilgili kurumda çalışan başka isimde bir kişi olmaması gerekçesiyle hatta o kişinin mevzu bahis komisyonda görev yapmamış olmasına rağmen Yargıtay kişilik hakkı ihlâli olduğu kararına varmıştır.

Koruyucu davalar ile tazminat davalarını açmak için hak ehliyetine sahip olmak yeterlidir. Ayriyeten fiil ehliyetine sahip olma şartı aranmamaktadır³¹³. Hukuken dava açma yetisine sahip olmayan sınırlı ehliyetsizler kişiye sıkı sıkıya bağlı olan kişilik hakkı söz konusu olduğunda koruyucu davaları TMK m 16/1 uyarınca yasal temsilcilerinin onaması alınmaksızın açabilirler. Dava açma ehliyetine sahip olmayan sınırlı ehliyetsizler, kişiye sıkı sıkıya bağlı kişilik hakkıyla ilgili konularda dava

---

³¹⁰ Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, a.g.e., s.717.

³¹¹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 429.

³¹² Y.4.HD., 07.10.2010 T., 2009/13285 E., 2010/9836 K. sayılı kararı, www.kazanci.com, E.T: 05.10.2020.

³¹³ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 431.

açma ehliyetine sahiptirler. Ancak malvarlıklarını ilgilendiren tazminat davalarında yasal temsilcileri olmadan bu sınırlı ehliyetsizlerin dava ehliyetleri yoktur. TMK m. 429'da tanımlanan sınırlı ehliyetlilerin yine aynı kanun maddesinde belirtilen durumlarda dava açabilmeleri atanan yasal danışmanların olumlu görüşüne bağlıdır.

Ele alınması gereken durumlardan biri de tam ehliyetsizlerin durumudur. Böyle durumda olan kişilerin dava açmaları mümkün değildir³¹⁴. Ancak bu kişilerin müdahil olduğu davalarda savunulmaları kendilerine atanmış yasal temsilcilerin vasıtasıyla gerçekleştirilmelidir. Kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan yararlanılması durumunda yasal temsilcinin kullanılması geçerli olmamasıyla birlikte doktrindeki yeni bakış açılarına göre³¹⁵ bu kişilerin korunması maksadıyla kişilik hakkının korunması açısından yasal temsilcilerin kullanılmasının geçerli olduğu kabul edilmektedir. Tam ehliyetsizlerin manevi olarak acı duymalarının imkânsız oluşundan dolayı bunlar için manevi tazminat davası açılmayacağı kabul edilmektedir³¹⁶. Ancak ayırt etme yetisine sahip olmayan küçükler büyüdüklerinde ve akıl hastaları iyileştiklerinde kişilik hakkı ihlâlinin manevi etkileri sürmekte ise manevi tazminat davası açılabileceği görüşü doktrinde sıklıkla savunulmaktadır³¹⁷.

Koruyucu dava açma hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı olduğu için bunların temlik edilmeleri ya da mirasçılara bırakılmaları olası değildir. Farzı misal davacı uğradığı kişilik hakkı ihlâli nedeniyle dava açılmadan vefat ederse, bu ihlâl aynı zamanda mirasçıları da kapsamadığı sürece mirasçıların davayı açabilmesi olası değildir. Kişilik hakkının ihlâl eden eylem hem vefat eden kişiye hem de mirasçılarına yönelik ise bu davayı mirasçılar açabilir; ancak ölen kişi adına değil de kendi adlarına açabilirler. Kişilik hakkı ihlâline maruz kalan kişinin davayı açtıktan sonra ölmesi durumunda, söz konusu kişilik hakkının mirasçıya geçmesi olası olmadığından dolayı dava konusuz kalır. Ancak doktrindeki baskın görüş³¹⁸ tarafından mirasçıların da kişilik hakkının ihlâl edildiği durumlarda mirasçıların usul ekonomisi nedeniyle miras bırakanın açtığı davayı sürdürebilmesi gerektiği savunulmaktadır.

---

³¹⁴ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 86.

³¹⁵ Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 317-318; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 87.

³¹⁶ Kılıçoğlu, a.g.e., s.432.

³¹⁷ Kılıçoğlu, a.g.e., s.432.

³¹⁸ Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 154.

Bir diğere ele alınması gereken konu da maddi-manevi tazminat davası açma hakkının mirasçaya devredilip devredilemeyeceğidir. TMK m. 25/4'e göre manevi tazminat talebi, davalı tarafından kabul edilmedikçe devredilemez. Davalı tarafından kabul edilen manevi tazminat talebi artık malvarlığına dönüştüğünden devredilebilmesi de olağandır. TMK m. 25/4'e göre manevi tazminat davası, miras bırakan tarafından açılmadıkça mirasçılara devredilmesi mümkün değildir. Maddi tazminat davası açma hakkı ise üçüncü şahıslara temlik edilebileceği gibi mirasçılara da devredilebilir.

Bir diğere incelenmesi gereken konu ise kişinin ölümü durumunda düzeltme ve cevap hakkının kullanılmasıdır. 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14/son maddesi, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunu'nun 18/5 maddesi ve 2954 sayılı TRT Kanunu'nun 27/h maddesi gereğince vefat eden kişinin düzeltme ve cevap hakkı yasal mirasçuları tarafından birlikte veya mirasçularından biri tarafından kullanılabilir. Vefat eden bir kişinin manevi değerlerinin veya örneğin cesedine zarar verilmesi suretiyle maddi değerlerine saldırılması durumunda bu kişinin yasal mirasçuları ancak kendi adlarına kişilik hakkı ihlâl olduğu gerekçesiyle dava açabilecekleri görüşü doktrinde ağırlıklı olarak savunulmaktadır³¹⁹.

4.1.2 Davalı

Davalı, kişilik hakkını koruma niteliğindeki davalarda saldırıyı gerçekleştireni ifade etmede kullanılan bir terimdir. Koruyucu davalarda davalının kusurlu olması şartı aranmadığından dolayı davalının kişilik hakkının ihlâl eden eylemi kasten veya taksirle gerçekleştirmesinin önemi yoktur. Kişilik hakkına karşı saldırı gerçekleştiren kişinin temyiz kudreti olmasa da aleyhine dava açılabilir, çünkü usul hukukunda yer alan pasif husumet kavramı, maddi hukukta yer alan hak ehliyeti kavramını karşılamaktadır³²⁰. Kural olarak davalının kasten, taksirle veya farkında olmadan saldırıda rol oynaması yeterlidir. Koruyucu davalarda kural olarak kast unsuru aranmadığından dolayı tam ehliyetsizlere de bu davaların açılması olasıdır³²¹. Mesela ayırt etme gücüne sahip olmayan bir kişinin çıplak kadın fotoğrafını herkese yayması

---

³¹⁹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 433.

³²⁰ Baki Kuru, Ejder Yılmaz, Ramazan Arslan, **Medeni Usul Hukuku**, 25. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014, s. 281 vd.

³²¹ Velidedeoğlu, a.g.e., s. 128.

halinde, ayırt etme gücüne sahip olmayan kişiye karşı durdurma davası açılabilecektir.

Tazminat davası açmak için geçerli şartlardan biri kusur şartıdır. Ayırt etme gücüne sahip olmayan tam ehliyetsizlerin kusurlu olabilmesi düşünülemez olduğundan dolayı kural olarak tam ehliyetsizlere tazminat davası açılamaz. Ancak TMK m. 15 gereği “*kanunda gösterilen ayırık durumlar*” ‘ın varlığı halinde tam ehliyetsizlere karşı tazminat davası açılabilecektir. Mesela hakkaniyet sorumluluğunun varlığı durumlarında tam ehliyetsizlere tazminat davası açılabilecektir³²². Açılacak davalarda tam ehliyetsizleri yasal temsilcileri savunacaktır. TMK m. 16’da tanımlanan sınırlı ehliyetsizler haksız eylemlerinde sorumlu olduklarından dolayı koruyucu veya tazminat davalarında davalı sıfatına sahip olabilirler. Ancak bu davalarda yasal temsilcileri ile temsil edilirler³²³. Maddi ve manevi tazminat davaları mağdur tarafından kişilik hakkını ihlâl edici eylemi gerçekleştiren kişiye açılabileceği gibi mirası reddetmedikçe failin mirasçılarına da açılabilir³²⁴.

4.2 Kişilik Hakkının Korunma Yolları

Kişilik hakkının ihlâl edilmesi veya ihlâl edilmesi tehlikesi varlığı durumunda başvurulacak yollar TMK m. 25’te düzenlenmiştir. TMK 25 maddesinin birinci fıkrasında kişilik hakkı ihlâli, ihlâl edilmesi tehlikesi veya etkileri devam eden sona ermiş saldırı varlığı durumunda açılacak hukuka aykırılığın tespiti ile ilgili davalar düzenlenmiştir. Saldırı tehdidinin varlığı halinde saldırının önlenmesi, devam eden saldırı halinde saldırının durdurulması ve etkileri devam eden sona ermiş davalara karşı hukuka aykırılığın tespiti davası açılabilir. Bu Kanun maddesinin birinci fıkrasında sayılan koruyucu davalarda mahkemeye başvuran kişi, mahkemeden ayrıca karar veya düzeltmenin üçüncü kişilere ilanını ve kişilik hakkını ihlâl eden hukuka aykırı eylem dolayısıyla elde edilmiş kazancı vekaletsiz iş görme hükümlerine göre istemini talep edebilir. Vekaletsiz iş görmeden dolayı elde edilen

---

³²² Y.4.HD., 09.11.2009 T., 2009/12195 E., 2009/12541 K. sayılı kararı, www.kazanci.com, E.T.: 05.10.2020.

³²³ Helvacı, Koruyucu Davalar, s.159.

³²⁴ Tandoğan, Mesuliyet Hukuku, s.336.

kazancı talep etme aynı maddenin üçüncü fıkrasında, düzeltme veya kararın üçüncü kişilere ilanı ise aynı maddenin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir³²⁵.

TMK m. 25 haricinde bazı kişilik hakkı ihlâl durumlarında kişilik hakkını korumaya yönelik başka düzenlemeler de mevcuttur. Örneğin 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un³²⁶ 9. maddesi kapsamında Sulh Ceza hakimliğine sosyal ortamlarda yapılan yayının kaldırılması istemi, TBK m. 77'deki sebepsiz zenginleşme davası ve TBK m. 530 vd. düzenlenen vekaletsiz iş görme davaları gibi. Ayrıca 31.07.2020 tarihli 31202 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7253 sayılı Yasa'nın 5. maddesi de kişilik hakkının korunmasını sağlayan hükümlere örnektir.

Bahsi geçen 31.07.2020 tarih ve 31202 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair 7253 sayılı Kanun ile bir suçu oluşturan kısmi içerikler hakkında bunların çıkarılmasının söz konusu olduğu durumlarda, içeriğe erişimin engellenmesi kararının yerine içeriğin tamamen çıkarılması yönünde karar verilebilmesine imkan verilirken suç teşkil etmeyen içerikler açısından da ifade ve haber alma hakkı, bu kapsamda da kişi hürriyeti güvenceli duruma kavuşmuştur.

Konu yayın içeriği nedeniyle kişilik hakkı saldırıya maruz kalan şahıs talep ederse, başvuru sahibinin ismi ihlalin gerçekleştirildiği internet sitesi ile ilişkilendirilmemesine karar verilebilecektir. Bu yönüyle de kişilik hakkının korunması daha etkili olabilecektir.

Konu değişiklikle getirilen yeni bir unvan olan "sosyal ağ sağlayıcı"ya temsilci tayin etme ve bildirme yükümlülüğü getirilmiş olup, içerikler açısından ülke içerisinde muhatap bulma imkanı kolaylaştırılmıştır.

---

³²⁵ Kılıçoğlu, a.g.e., s.301.

³²⁶ T.C. Resmi Gazete Tarihi: 23.05.2007, Resmi Gazete Sayısı: 26530.

Hakkı ihlal edilen kişi hakkında verilen hakim veya mahkeme kararının dört saatlik bir süre içerisinde yerine getirilerek etkili bir işleyiş de böylelikle sağlanmış olacaktır.

Kişilik hakkına saldırı durumunda öncelikle hangi davanın açılması aydınlatılması gereken bir konudur. Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki kişilik hakkını ihlâl eden eylem özel bir kanunda hukuka aykırı olarak düzenlenmişse öncelikle bu özel kanun gereğince dava açılmalıdır. Mesela maddi bütünlüğüne yönelik eylemle beden bütünlüğünün zarar görmesi durumunda TMK m. 25 değil de TBK m. 54 ve m. 55 uygulanması gerekmektedir.

Kişilik hakkı ihlâl edilen kişinin açabileceği davalar çalışmamızda koruyucu davalar ve tazminat davaları olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır. Bunların devamında ise düzeltme ve cevap hakkı incelenmiştir.

4.2.1 Koruyucu davalar

Kişilik hakkının ihlâl edilmesine yönelik eylemin gerçekleştirilmesi aşamasına göre açılacak davalar, TMK'nın 25'inci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiştir. Bunlar, saldırı henüz gerçekleşmemişse saldırının önlenmesi davası, saldırının devamı durumunda saldırının durdurulması ve saldırının etkilerinin devam ettiği ancak sona erdiği durumlarda hukuka aykırılığın tespiti davası olmak üzere üç çeşittir.

Koruyucu davaları açmak için gerekli olan iki şart vardır. Bunlardan birincisi, kişilik hakkının ihlâl edildiğini iddia eden kişinin ilgili kişilik hakkına sahip olmasıdır. Diğeri; ilgili hakkın haksız bir eyleme maruz kalması ve bu kişilik hakkını ihlâl edici eylemin hukuka aykırılığını ortadan kaldıracı bir durumun olmamasıdır³²⁷.

Uygulanacak hukukun saptanması açısından kişilik hakkını ihlâl edici eylemin kapsamı önemlidir. Zira bu saldırı tek bir hareketle başlayıp son bulabileceği gibi, zamana yayılarak mevcudiyetini sürdürebilir³²⁸. İşte bu iki duruma göre kişilik hakkının ihlallerinde koruma yolu değişebilmektedir. Mesela sosyal medya ortamında kişinin çıplak resminin yayımlanması gibi bir durumda 5651 sayılı

---

³²⁷ Helvacı, Koruyucu Davalar, s.86

³²⁸ Helvacı, Koruyucu Davalar, s.95.

Kanun'un hükümlerinin uygulanması kişilik hakkını korumak için yerinde olacaktır, çünkü sosyal medya ortamında o yayın devam ettiği sürece kişilik hakkı ihlâl edilmeye devam edecektir.

Koruyucu davaları tazminat davalarından ayıran belli başlı özellikleri vardır³²⁹. Koruyucu davalar tazminat davaları gibi maddi kazanç sağlamaya yönelik değildir. Tazminat davalarını açabilmek için failin kusurlu olması şartı varken koruyucu davalarda buna gerek yoktur. Koruyucu davalarda eylemin hukuka aykırı olması yeterlidir³³⁰. Bir diğer ayırımı zamanaşımında mevcuttur. Koruyucu davalarda zamanaşımı gibi bir durum söz konusu değilken³³¹ tazminat davalarının belli bir süre açılmaması durumunda hak düşümü olmaktadır.

4.2.1.1 Saldırının önlenmesi davası

Saldırının önlenmesi davası, kişilik hakkını ihlâl edici nitelikteki eylemin henüz gerçekleşmemiş ama her an gerçekleşme tehlikesinin varlığı veya daha önceden gerçekleşmesiyle beraber haksız eylemin tekrarlanması tehlikesinin varlığı durumlarında açılacak koruyucu davadır³³². Bu dava, davalının belirli bir fiili icra etmemesi veya o fiilden kaçınmasına yönelik kararlar ile davacıyı ileri zamanlardaki kişilik hakkı ihlâlinden korumayı amaçlamaktadır³³³. Haksız fiili ifa etmeme sorumluluğunun ihlâli ortadan kaldırılamayacağından, davalının bu fiili ifa etmesi durumunda, mahkeme kararını ifa etmeye mecbur bırakılması mümkün değildir³³⁴, çünkü bu durumda kişilik hakkını korumak için izlenecek yol farklıdır.

Saldırının önlenmesi davasının açılabilmesi için daha önceden belirtilmiş ortak şartların yanında bahse konu eylemin gerçekleşme ihtimali veya daha önceden gerçekleşmiş eylemin tekrarlanma ihtimalinin bulunması gerekmektedir³³⁵. Saldırı tehdidinin objektif ve ciddi olması gerekmektedir³³⁶. Örneğin bir gazetenin ünlü bir

---

³²⁹ Arpacı, a.g.e., s. 152.

³³⁰ Arpacı, a.g.e., s.152; Velidedeoğlu, a.g.e., s.127; İmre, a.g.e., s. 809.

³³¹ Helvacı, Koruyucu Davalar, s.162.

³³² Kılıçoğlu, a.g.e., s. 322.

³³³ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 322.

³³⁴ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 322.

³³⁵ İmre, a.g.e., s. 809; Arpacı, a.g.e., s. 152; Tandoğan, Mesuliyet Hukuku, s. 248; İlnur Serdar, **Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Kişiliğin Korunması**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1999, s. 253.

³³⁶ Arpacı, a.g.e., s. 152.

kişi hakkında belli bir tarihte müstehcen fotoğraflarını yayımlayacağını açıklaması ciddi ve objektif tehdit belirtisi olarak kabul edilmelidir. Ancak açılacak dava bu saldırı gerçekleştirildikten sonra açılmamalıdır. Eğer kişilik hakkına saldırı gerçekleştiyse izlenecek hukuki yol başkadır.

Davayla alakalı olarak ciddi ve objektif tehdit ihtimalinin varlığını ispatlamak davacının sorumluluğundadır³³⁷. Davacının saldırının gerçekleşebileceğini kuvvetle muhtemel ispatlaması yeterli olacaktır³³⁸. Kişilik hakkına yapılacak olan haksız eylemin daha önceden gerçekleşmiş olması, taraflar arasında tartışma halinin devam etmesi veya tekrar edileceğinin beyan edilmesi tehlikenin varlığının kabul edilmesini sağlayan gerekçelerdendir. Dava devam ederken saldırı ihtimali ortadan kalkarsa dava reddedilir.

4.2.1.2 Saldırının durdurulması davası

Bu davanın açılmasındaki amaç; kişilik hakkını ihlâl etmeye yönelik ve devam eden haksız bir saldırının durdurulması, etkilerinin ortadan kaldırılması ve saldırıdan dolayı gerçekleşmesi muhtemel zararların daha gerçekleşmeden önlenmesidir³³⁹. Dava devam ederken saldırı halinin devam etmesi kural olarak aranan şartlardandır³⁴⁰. Mağdur, davayı makul sürede açmalıdır. Aksi takdirde bu gecikme mağdurun rızasının olduğu izlenimini verecektir. Daha açık bir ifadeyle davanın gecikmeli olarak açılması, belirli menfaat karşılığı rıza gösterildiği ve hakkın kötüye kullanıldığı zannını oluşturacaktır³⁴¹.

Hemen başlayıp biten saldırılarda devam eden saldırı hali olmadığı için kural olarak durdurma davası açılmayacaktır³⁴². Bu durumda izlenecek hukuki yol durdurma davası değil, gerekli koşullar varsa tazminat davası, hukuka aykırılığın tespiti davası açmaktır. Saldırının durdurulması davası, birbiri sıra devam eden kişilik hakkını ihlâl edici nitelikteki eylemlere karşı açılabilir. Mesela ister gazete olsun ister televizyon kanalı olsun isterse de sosyal medyada yayın yapan bir kanal olsun herhangi basın-

---

³³⁷ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 395.

³³⁸ Helvacı, Koruyucu Davalar, s.129; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 325.

³³⁹ Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 130; Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 395.

³⁴⁰ Özsunay, a.g.e., s. 154.

³⁴¹ Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 163.

³⁴² Arpacı, a.g.e., s. 151.

yayın kuruluşu bir kişinin özel hayatı hakkında hukuka aykırı bir biçimde ele geçirdiği bilgileri yazı dizisi şeklinde yayınlamaya başlarsa, bu yazı dizisi hakkında durdurma davası açılabilir³⁴³. Rızası alınmadan bir kişinin resminin bir gazete, televizyondaki reklamda ya da bir fotoğrafçının vitrininde yayınlanması bir kişilik hakkı ihlâlidir ve bu durumda mağdurun açabileceği dava saldırının durdurulması davasıdır³⁴⁴. İnternet ortamında özellikle sosyal medyada yapılan kişilik hakkını ihlâl edici nitelikteki yayınlar kaldırılmadığı sürece kişilik hakkına saldırı durumu devam edecektir. Bu sebeple durdurma davasının sosyal medyada meydana gelen kişilik hakkı ihlâli durumlarında önemi büyüktür. Kanaatimizce bu sebepten ötürü sosyal medya ortamlarında kişilik hakkını korumak için daha hızlı ve etkin koruma sağlayan 5651 sayılı Kanunu düzenlenmiştir.

Kitle iletişim araçları vasıtasıyla icra edilen saldırılarda saldırının durdurulması kararı, yayınlanan içeriğin yayımının durdurulması veya içeriğin tamamen kaldırılmasıyla gerçekleştirilir³⁴⁵. Dava açıldıktan sonra kişilik hakkını ihlâl edici eylemin durması halinde dava konusuz kaldığı için düşer. Kanaatimizce davanın mahkeme tarafından kabul edildiğine dair kararın, alınan karara uyulmaması durumunda cezai sorumluluk doğuracağına ilişkin ihtar içermesi yerinde olacaktır. Nitekim öğretide de bu yönde görüşler bulunmaktadır³⁴⁶.

Saldırının durdurulması davası açılmaksızın saldırının önlenmesi davasının açılması veya her iki davanın beraber açılması hukuken mümkündür³⁴⁷. Bu şekilde hem durdurma hem de önleme davasının açılması mevcut saldırıdan kurtulmayı sağladığı gibi saldırının tekrarlanması ihtimalini de ortadan kaldırmayı sağlayacaktır. Aksi takdirde durdurma davası, tazminat davası gibi haksız fiilin sonuçlarına yönelik olmuş olur. Buna karşın saldırının durdurma davası geleceğe yönelik olarak saldırının kaynağını ve nedenlerini yok etmeye çabalarırken, tazminat davaları ise geçmişe yönelik olarak son bulmuş haksız eylemlerin sonuçlarını ortadan kaldırarak durumu saldırı öncesine getirmeye çabalar³⁴⁸. Durdurma ve tazminat davalarının

---

³⁴³ Öztan, a.g.e., s. 152.

³⁴⁴ Özsunay, a.g.e., s. 154.

³⁴⁵ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 339; Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 397.

³⁴⁶ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 326; İmre, a.g.e., s. 809.

³⁴⁷ İmre, a.g.e., s.809.

³⁴⁸ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 334.

amaçladıkları faydanın farklı oluşundan dolayı birlikte açılmalarında hukuken bir sıkıntı yoktur³⁴⁹. Öte yandan saldırının durdurulması davasının yanında düzeltme ve cevap hakkının kullanılması yerinde olacaktır, çünkü; haksız eylem nedeniyle oluşmuş olumsuz yargılar kırılmadıkça kişilik hakkı ihlâli durumunun tam anlamıyla ortadan kalkması mümkün değildir.

Saldırının durdurulması davası, yazılı basın açısından tekrarlanacak reklam veya devamı gelecek yazı dizisi gibi yayınlara karşı açılacak davalardandır. Açılacak davayla korunması amaçlanan kişilik hakkının ihlâli durumunun devam etmemesi için davanın açılmasından önce ihtiyati tedbir isteğinde bulunmak yerinde olacaktır. Radyo ve televizyon yayınları açısından da ani bir durdurma kararı olası olmadığından, durdurma davası ile ilgili yayının tekrarlanmasının veya sonraki bölümleriyle devamının yayınlanmasının önüne geçilecektir. Yine dava sonucuyla amaçlanan kişilik hakkı korunmasının sağlanması amacıyla dava açılmadan önce veya davayla beraber ihtiyati tedbir isteminde bulunmak yerinde olacaktır. Saldırının durdurma davasıyla verilen durdurma kararıyla yazılı basın materyalleri olan gazete, dergi vb. toplanması, satılmasına ve dağıtılmasına engel olunması veya radyo ve televizyon yayınının durdurulması olası değildir³⁵⁰.

09 Haziran 2006 tarihinde 25504 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 25'inci maddesi gereğince yine aynı maddede sayılı suçlarla ilgili basılmış eserlerin tümüne hakim kararıyla el konulabilir, dağıtımı ve satışı yasaklanabilir. 03 Mart 2011 tarihinde 27863 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6112 sayılı Kanun'un 32/1 maddesi gereğince Kanunun 8'inci maddesinde sayılmış suçlarla ilgili radyo ve televizyon kanalında yapılan programların yayını beş keze kadar durdurulabilir veya isteğe bağlı olarak ihlâle konu program yayın kataloğundan çıkarılmasına karar verilebilir.

---

³⁴⁹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 334.

³⁵⁰ Murat Doğan: "İnternetteki Yayınla Kişilik Hakkının İhlaline Karşı Durdurma Davası (Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 8.2.3001 Tarihli E. 755/K. 1157 Sayılı Kararı Çerçevesinde)." **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.VII, S. 1-2, Yıl 2003, ss. 387-406, s. 396. (Kıs: Durdurma Davası)

Web ortamlarında gerçekleşen kişilik hakkı ihlallerinde, kişisel değerlere saldırı niteliğindeki yayının varlığı devam ettikçe saldırının durdurulması davası başlatılması olasıdır. İnternet yayınlarıyla kişilik hakkı ihlalleriyle yazılı basın yoluyla gerçekleşen kişilik hakkı ihlalleri arasında saldırının durdurulması davası açısından ince bir çizgi olup örneğin eski tarihli bir gazetede bir haber veya yazı için durdurma davası açılmıyorken o gazetenin web sitesindeki haber veya yazının erişimini engellemek için durdurma davası açılabilir³⁵¹.

İnternet ortamlarında gerçekleşen kişilik hakkı ihlallerinin durdurulması, ihlâl niteliğindeki yayının yayından kaldırılması veya yayının erişime engellenmesi şeklinde gerçekleşir³⁵². İnternet ortamında kişilik hakkı ihlallerini durdurmada iki kanuni dayanak vardır. Bunlardan biri 5651 sayılı Kanunun 9'uncu maddesi, diğeri ise 4721 sayılı TMK'nın 25'inci maddesidir. Saldırının durdurulması için öncelikle hangi kanunun uygulanması gerektiği Yargıtay içtihatlarıyla sonuca bağlanmıştır. Yargıtay bazı kararlarında³⁵³ 5651 sayılı kanun 4721 sayılı kanuna göre özel kanun niteliğindedir ve öncelikli olarak 5651 sayılı Kanun uygulanması gerektiğini ifade etmiştir.

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun internet ortamında yapılan yayınlarla kişilik hakkının ihlâlini madde 9 ve madde 9/A kapsamında durdurmaktadır.

Herhangi bir kişilik değerinin internet ortamında yapılan yayınlara ihlâl edildiğini iddia eden gerçek veya tüzel kişi haliyle bu içeriğin yayından kaldırılmasını veya erişime engellenmesini isteyecektir. 5651 sayılı Kanunun 9'uncu maddesine göre kişilik değerinin ihlâl edildiğini iddia eden kişi ya içerik sağlayıcısına veya yer sağlayıcısına başvurarak bu yayının kaldırılmasını isteyecek ya da sulh ceza hakimliğine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi talebinde bulunacaktır. Bu durumda sulh ceza hakimliği duruşma yapmaksızın en geç yirmidört saat içerisinde bu başvuruyu

---

³⁵¹ Doğan, a.g.m., s. 397.

³⁵² 5651 sayılı yasa 9.madde:“ İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler.....içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi ..... içeriğe erişimin engellenmesini de isteyebilir.” şeklindedir.

³⁵³ Y.4. HD., 29.01.2013 T., 2012/2045 E., 2013/1218 K. sayılı kararı; Y.4.HD., 13.06.2012 T., 2012/6581 E., 2012/10331 K. Sayılı kararı, www.kazanci.com , E.T.: 05.10.2020.

karara bağlar. Sulh Ceza Hakimlerinin bu madde kapsamında verdikleri kararlar itiraz yoluna açıktır. Erişimin engellenmesi kararı ise uygulanması için doğrudan Erişim Sağlayıcıları Birliğine gönderilir ve bu karar dört saat içinde uygulanır. Bu erişimin engellenmesi sadece bir haber veya yazının erişiminin engellenmesi yani yazıyı yayınlayan içerik sağlayıcının tümü değil de sadece ilgili yazının erişime kapatılması şeklinde olur.

5651 sayılı Kanun Madde 9/A kapsamında erişimin engellenmesi kişilik değerlerinden sadece özel hayatın gizliliğine yönelik saldırı durumu oluştuğunda uygulanır. İnternet platformlarında kişilik değerlerinden özel hayatın gizliliğinin ihlâl edildiğini iddia eden kişiler doğrudan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na başvurabilirler³⁵⁴. Yapılan bu başvuruda ilgili yazının tam adresi yani URL, kişilik hakkının nasıl ihlâl edildiğini gösteren bir açıklama ve kimlik bilgilerini ispatlayıcı nitelikte evrak olması gerekmektedir. Aksi takdirde başvuru kabul edilmeyecektir. Başvuruyu alan Başkan, bunu uygulanmak üzere Erişim Sağlayıcıları Birliğine uygulanmak üzere iletir. Birlik ise bu talebi derhal veya en az dört saat içinde yerine getirir. Buraya kadar yapılan uygulamalar devamında mahkeme kararı gelmezse geçicidir. İşte bu kararı kalıcı hale getirmek için başvuruyu yapan Kuruma başvuruyu yaptıktan sonra en az yirmi dört saat içinde aynı talebini Sulh Ceza hakimine iletcek ve hakim ise kişilik hakkının ihlâl edilip edilmediğine dair kararını kırk sekiz saat içinde açıklar ve direkt Kuruma gönderir. Aksi bir durumda ise erişimin engellenmesi tedbiri ortadan kalkacaktır.

İçeriğin kişilik hakkını ihlâl edip etmediği açıkça belli olmayan durumlarda sulh ceza hakimliğince verilecek içeriğin engellenmesi kararı ifade özgürlüğü bağlamında kişilik hakkı ihlâli olacaktır. Bu durum en çok eleştiri niteliğinde olan yazılarda ortaya çıkmaktadır, çünkü eleştiri niteliğindeki yazılarda eleştiri sınırının aşılp aşılmadığı göreceli bir durumdur. Bu durumda Sulh Ceza hakimi içeriğin sağlayıcısını dinlemeden engelleme kararı verirse bu kişilik hakkı olarak da korunan ifade özgürlüğünün ihlâl edilmesi demektir. Bu sebeple içerik sağlayıcı olan

---

³⁵⁴ 5651 sayılı Yasa 9/A-1 maddesi: "İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlâl edildiğini iddia eden kişiler, Başkanlığa doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir." şeklindedir.

kullanıcının eleştirisi niteliğinde olan yazılarında kişilik hakkı sınırları aşıp aşmadığı gibi tartışmalı durumlarda Sulh Ceza hakimliğinin başvuruyu reddetmesi ve devamında mağdur olduğunu iddia eden davacının TMK kapsamındaki davalar yoluyla kişilik hakkını koruması yerinde olacaktır. Buna karşın 5651 sayılı Kanunun bir kişinin sosyal medyada çıplak resimlerinin yayımlanması gibi kişilik hakkı ihlâlinin tartışılmaz derecede açık olduğu durumlarda uygulanması yerinde olacaktır³⁵⁵.

4.2.1.3 Hukuka aykırılığın tespiti davası

4721 sayılı TMK'nın 25'inci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiş olan hukuka aykırılığın tespiti davası ile amaç daha önce gerçekleşmiş, son bulmuş ve etkileri devam eden kişilik hakkına müdahalelerin hukuka aykırı olup olmadığının tespit edilmesidir. Bundan anlaşılacağı üzere bu davayı açmak için saldırının sona ermesi ve etkilerinin hala devam ediyor olması koşulları vardır³⁵⁶.

Hukuka aykırılığın tespiti davası, diğer başka davaların açılmasının mümkün olmadığı durumlarda açılır. Saldırı gerçekleşmemiş ve saldırının gerçekleşmesi kuvvetle muhtemel ise saldırının önlenmesi davası, saldırı hali hala devam ediyor ise saldırının durdurulması davası açılacaktır. Bu iki durumda da hukuka aykırılığın tespiti davası açılmayacaktır. Bu sebeple kanun koyucu TMK m. 25/1'de açıkça "*...sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir.*" diyerek bu davanın açılma şartını açıkça ortaya koymuştur³⁵⁷. Kişilik hakkına müdahale edilmiş kişi tazminat davası açmışsa da bu davayı ayrıca açamaz³⁵⁸. Düzeltme ve cevap hakkının kullanılması bu davanın açılmasına mani değildir³⁵⁹.

---

³⁵⁵ Kemal Gözler, "Kişilik Haklarını İhlal Eden İnternet Yayınlarının Kaldırılması Usulü ve İfade Hürriyeti: 5651 Sayılı Kanunun 9'uncu Maddesinin İfade Hürriyeti Açısından Değerlendirilmesi", Rona Aybay'a Armağan, **Legal Hukuk Dergisi**, C. 1, Özel S., 2014, ss. 1059-1120, s. 1060.

³⁵⁶ Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 132.

³⁵⁷ Arpacı, a.g.e., s.161; Öztan, a.g.e., s.154; Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., s. 398.

³⁵⁸ İmre, a.g.e., s. 806.

³⁵⁹ İmre, a.g.e., s. 806.

Hukuka aykırılığın tespiti davası, diğer iki eda davası olan saldırının önlenmesi ve durdurulması davasının açıklarını tamamlayıcı niteliktedir³⁶⁰. Bu davanın amacı gerçekleşip son bulmuş saldırıların etkilerinin ortadan kaldırılmasıdır³⁶¹. Kişilik hakkına karşı yapılan haksız eylemi üçüncü kişilerin duyması ve bu olayın saldırıya maruz kalan kişinin şeref ve haysiyetini küçük düşürmesi ya da üçüncü kişilerde yerli yersiz izlenimlerin oluşması durumunda saldırının etkisinin sürdüğü kabul edilmektedir³⁶². TMK m. 25/1 'e dayanarak hukuka aykırılığın özel tespiti davası açılması sadece saldırıya maruz kalan mağdura tanınan bir ayrıcalıktır. Kişilik hakkına karşı fiili gerçekleştiren fail ise genel hükümler kapsamında tespit davası açabilecektir. Tespit davası açma koşullarından biri hukuki ilişkidir. Bunun tespiti için de hukuki yarara bakılır. Hukuki yarar fiile maruz kalan açısından fiil devam ettikçe hukuki yararın mevcut olduğu kabul edilir. Ancak failin açacağı dava için hukuki yararın ispat edilmesi zorunludur³⁶³.

Doktrinde, mağdurun açacağı salt hukuka aykırılığın tespiti davasının şeref ve haysiyete verilen zararı ortadan kaldırmayacağı, davanın, kararın yayımlanması veya üçüncü kişilere duyurulması talebiyle açılmasının ise eda davası olan durdurma davasına eşdeğer nitelik taşıdığı savunulmaktadır³⁶⁴. Kanaatimizce kişilik hakkına müdahale eden fiil sona erdikten sonra zaman içinde varlığını idame ettiriyorsa durdurma davasının açılmasına karşın saldırının sona ermesi ve zaman içinde devam etmiyor olması durumunda hukuka aykırılığın tespiti davasının açılması yerinde olacaktır, çünkü hem saldırı devam etmediğinden durdurma ya da önleme davası hem de kusursuz sorumluluğu bulunmayan ve kusuru da olmayan kişiye karşı tazminat davası açılmayacaktır. Düzeltme ve cevap hakkının zamanaşımı süresinin geçtiği durumlarda izlenecek tek yol hukuka aykırılığın tespiti davasının açılmasıdır³⁶⁵.

---

³⁶⁰ Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 132.

³⁶¹ Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 132.

³⁶² Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 132.

³⁶³ Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 133-135.

³⁶⁴ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 317.

³⁶⁵ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 335.

İnternet ortamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlalleri genellikle süreklilik arz ettiğinden dolayı saldırının durdurulması davası uygulanacaktır³⁶⁶. Bu sebeple internet ortamında hukuka aykırılığın tespiti davası karşılaşılan durumlardan değildir. Ancak televizyon, radyo ve yazılı basın yoluyla gerçekleşen yayınlarla kişilik hakkı ihlallerinde hukuka aykırılığın tespiti davası uygulama alanı bulmaktadır. Mesela yazılı basında yayınlanan bir yazıyla, işitsel veya görsel medyada yapılan bir programla kişilik hakkı ihlâli oluşursa ve bu yayınların tekrar etmemesi gibi bir durum varsa ve saldırıya maruz kalan kişi tazminat davası açmayı istemiyorsa uygulanabilecek tek hukuki yol hukuka aykırılığın tespiti davası açmaktır. Bu gibi durumlarda durdurma davasının uygulanamamasının nedeni yapılan yayının tek seferlik olmasıdır. Ancak sosyal medya ortamı ve haber sitesi gibi yerlerde kişilik hakkı ihlâl eden yazılar yayından kaldırılmadığı sürece saldırı durumu devam ettiği kabul edildiğinden durdurma davası açılacaktır³⁶⁷.

4.2.1.4 İhlalin üçüncü kişilere bildirilmesi veya duyurulması

4721 sayılı TMK'nın 25'inci maddesinin 2'nci fıkrası gereği davacı, açabileceği koruyucu davalarla birlikte ihlâlin üçüncü kişilere bildirilmesini ve duyurulması talebinde bulunabilir. TMK m. 25/2 gereği bu istemler bağımsız bir davanın konusu olamayacağından dolayı bunların koruyucu davalarla birlikte talep edilmesi gerekli olup 25/1 gereğince koruyucu dava açma şartlarının oluşması da gerekmektedir³⁶⁸. Dava şartları oluşmuşsa, davacı bu istemlerde bulunmuşsa, bu saldırı üçüncü kişilere duyurulmuşsa ve yayımlanacak duyurunun saldırının etkilerini ortadan kaldıracak özellikte olması koşullarıyla bu talepler hakimden istenebilir³⁶⁹. Kanaatimizce kişilik hakkı saldırıya maruz kalmış kişi, dava süreci sonunda lehine karar alınmış olsa da, kişilik hakkına yönelik eylemin haksız olduğu, mahkemenin eylemin durdurulması kararı verdiği üçüncü kişiler tarafından bilinmediği sürece koruyucu davaların kişilik hakkı ihlâlini ortadan kaldırmada muvaffak olduğu söylenemeyeceğinden kanun

---

³⁶⁶ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 335.

³⁶⁷ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 335.

³⁶⁸ TMK mad 25/1 ve 25/2: "Davacı, hakimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir.

Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir." şeklindedir.

³⁶⁹ Helvacı, Koruyucu Davalar, s.141.

koyucu tarafından ihlâlin üçüncü kişilere bildirilmesi ve duyurulmasına yönelik düzenlemeye yer verilmesi son derece isabetli olmuştur.

Mahkemeden edilen taleple saldırının üçüncü kişilere duyurulması veya bildirilmesi kararı verilmesi durumunda, kararın hangi bölümlerinin yayımlanacağı, yayının kim tarafından, ne zaman, nerede, nasıl yapılacağı, maliyetinin kim tarafından karşılanacağı gibi hususlara hâkim tarafından karar verilecektir³⁷⁰. Doktrindeki bir görüşe göre³⁷¹ kişilik hakkı ihlâli hangi basın-yayın yoluyla gerçekleşmişse kararın da o yolla yayınlanması yerinde olacaktır. Mesela radyo ve televizyon yoluyla gerçekleşen bir kişilik hakkı ihlâlinde hakimin eylemin gerçekleştiği kanalda kararın yayınlanmasına karar vermesi, ama hakim saldırının niteliğine göre diğer kanallarda da kararın yayınlanmasına karar vermesi yerinde olacaktır. Düzeltme metni davacı eliyle hazırlanabilir, ama metnin yayımlanabilmesi için hakim onayı şarttır³⁷².

4.2.2 Tazminat davaları

Tazminat davaları, koruyucu davalar gibi kişilik hakkını ihlâl eden eylemin kendisiyle ilgilenmez. Bu davaların konusu saldırının mağdur üzerinde bıraktığı maddi ve manevi zararlar ve bu zararların faile ödetilmesidir³⁷³. Bu davaların açılabilmesi için belli başlı koşullar vardır. Bu davaları açmak için ilk önce olması gereken koşul saldırının başlayıp bitmesidir. Henüz başlamamış ya da başlamış ama saldırı halinin devam ettiği durumlarda bu davaları açmak mümkün değildir³⁷⁴. Bu davaların açılmasındaki bir diğer koşul da failin kusuru şartıdır³⁷⁵. Maddi ve manevi tazminat davalarında kusur şartı aranırken gerçek olmayan vekaletsiz iş görme ve sebepsiz zenginleşme davalarında bu şart aranmaz³⁷⁶.

Tazminat davalarında, zarar tanımlaması yapılırken buna dair sınırların tespit edilmesi, tazminatın işlevi açısından ehemmiyetlidir. Yine, zararın, parasal karşılığı olan değerlerde oluşan bir azalma şeklinde belirlenmesiyle birlikte, kişilik hakkının

---

³⁷⁰ Serdar, a.g.e., s. 264.

³⁷¹ Serdar, a.g.e., s. 264.

³⁷² Dural, Ögüz, a.g.e., s. 163; Helvacı, Koruyucu Davalar, s.138; Kılıçoğlu, a.g.e., s.344-345.

³⁷³ Helvacı, a.g.e., s. 157.

³⁷⁴ Arpacı, a.g.e., s. 153.

³⁷⁵ Öztan, a.g.e., s. 158.

³⁷⁶ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 347.

ihlâli durumunda zararın nasıl tespit edileceği hususu da tazminatın işlevine etki edecektir³⁷⁷.

Kişilik hakkı, parasal değer biçilemeyecek nitelikte olsa da mağdurun özellikle de manevi tazminat açısından zararının parasal olarak tazmin edilebileceğinin benimsenmesi, kişilik hakkı için parasal anlamda bir kıymet takdir edilmesini gerektirir. Bu gereklilik, hakim için takdir yetkisi alanını genişletmektedir³⁷⁸.

4.2.2.1 Maddi tazminat davası

Kişilik hakkına saldırı niteliğinde olan bir eylem nedeniyle malvarlığında azalma meydana gelen kişi, bu malvarlığındaki kaybını maddi tazminat davası ile failden talep edebilir³⁷⁹. Maddi tazminat davasının açılabilceğini öngören düzenleme TMK m. 25/3 iken açılacak davanın nasıl işleyeceği ise TBK m. 49 ve devamı hükümlerle düzenlenmiştir. Haksız fiil ile kişilik hakkında meydana gelen maddi zararları talep etmeyi sağlayan maddi tazminat davalarının açılması; eylemin hukuka aykırı olması, failin kusurlu olması, bu eylem sonucunda maddi zarar doğması ve maddi zarar ile eylem arasında nedensellik bağı bulunması koşullarının bir arada olmasıyla mümkündür³⁸⁰.

Maddi tazminat talebinde bulunabilmenin ilk koşulu, saldırının hukuka aykırı olmasıdır. Mutlak hak mahiyetindeki kişilik hakkına karşı yapılan bütün saldırılar kural olarak hukuka aykırı kabul edilmekle beraber, TMK m. 24/2’de düzenlenen kişilik hakkına müdahalelerin hukuka uygunluk sebeplerinden birinin varlığı durumunda, saldırı hukuka aykırı olmayacaktır. Kitle iletişim vasıtalarıyla kişilik hakkına saldırı halinde de aynı durum söz konusudur.

Maddi tazminat talebinde bulunulabilmesinin ikinci koşulu da failin kusurlu olması şartıdır. Bu koşula göre mağdurun maddi zararının tazmin edilebilmesi için failin ihmalinin, kastının veya kusursuz sorumluluk halinin varlığı zorunludur. Kusur şartı maddi zararın belirlenmesinde de önemli bir ölçüttür³⁸¹. Bununla beraber kanun

---

³⁷⁷ İbrahim Gül, “Türk ve ABD Hukukunda Medeni Ceza”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012, s. 45.

³⁷⁸ Gül, a.g.m., s. 54.

³⁷⁹ Arpacı, a.g.e., s. 153.

³⁸⁰ Arpacı, a.g.e., s. 153; Öztan, a.g.e., s. 158; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 358 vd.

³⁸¹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 378.

koyucu TBK m. 51’de hakimin tazminatın belirlenmesinde özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alması gerektiğini düzenlemiştir. Doktrinde kusurun ağırlığı belirlenirken göz önüne alınması gerekenler şöyle sıralanmıştır: failin ve mağdurun kim olduğu ve itibarı, eylemin şekli ve hangi vasıta ile icra edildiği, içeriği, ulaştığı kitle, mağdurun da kusurunun bulunup bulunmadığıdır³⁸².TBK m. 52/1 gereğince, mağdur, saldırıya razı olmuş veya zararın oluşmasında ya da artmasında herhangi bir kastı olmuş yahut tazminat ödeyecek olanın yükünü artırmış ise hâkim, tazminat miktarını indirebilir veya tamamen kaldırabilir. Kusur şartının ispatlama yükümlülüğü mağdura aittir³⁸³.

Kişilik hakkına yapılan saldırılar sebebiyle açılacak maddi tazminat davasının konusu, saldırıya maruz kalan kişinin ederi parayla ölçülebilen kişilik değerindeki azalmalardır. Haliyle maddi tazminat davası açmak için kişilik değerlerinde maddi zarar meydana gelmiş olması gerekli koşuldur. Hatta Yargıtay 11. Hukuk Dairesi verdiği bir kararda³⁸⁴ davacının manevi tazminat talebinin yerinde olduğu, ancak kişilik değerlerinde maddi zarar oluşmaması nedeniyle maddi tazminat talebinin yerinde olmadığına karar vermiştir. Kanaatimizce de Yargıtay kararında belirtildiği şekilde var olmayan bir zararın tazmini mümkün değildir.

Maddi tazminat davasıyla talep edilen maddi zarar, saldırıya maruz kalan kişinin saldırıdan önceki malvarlığıyla sonraki malvarlığının değeri arasındaki farktır³⁸⁵. Maddi zarar, kişilik hakkı ihlâline maruz kalan kişinin malvarlığının aktifinde düşüş, pasifinde artış veya kârında azalma suretiyle oluşabilir³⁸⁶. Basın-yayın kuruluşları aracılığıyla itibarı zedelen bir ünlünün iş akidlerinin iptal edilmesi, tacizci olarak yaftalanan bir diş doktorunun hastalarındaki azalma gibi durumlar maddi zarara örnektir³⁸⁷. Bir tüzel kişinin adının ve markasının bir başka tüzel kişi tarafından kullanılması nedeniyle açılan tazminat davasında Yargıtay 4. Hukuk Dairesi bir

---

³⁸² Kılıçoğlu, a.g.e., s.379.

³⁸³ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 380.

³⁸⁴ Y.11.HD., 16.05.2011 T., 2009/13160 E., 2011/5955 K. sayılı kararı, www.kazanci.com, E.T.: 05.10.2020.

³⁸⁵ Tandoğan, Mesuliyet Hukuku, s.253; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 358.

³⁸⁶ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 360.

³⁸⁷ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 360.

kararında³⁸⁸, davacının adının hukuka aykırı bir biçimde gasp edilerek kullanılmasını kişilik hakkı ihlali olarak nitelendirmiş ve davalının manevi tazminat ödeme yükümlülüğüne sokulması gerektiğini tespit etmiştir, ancak davacının, adın belli bir ücret karşılığı kullanılması için sözleşme yapılması durumundaki kazancını öne sürerek malvarlığında azalma olduğunu ve bunun maddi tazminat ile karşılanması talebini reddetmiştir. Maddi tazminatın reddedilmesi gerekçesi olarak davacı tüzel kişinin adının kullanılması malvarlığında herhangi bir eksilme yaratmadığıdır. Kanaatimizce, davacının farazi olarak bir sözleşme yapılabileceğinden söz ederek malvarlığında eksilme olduğunu iddia ederek maddi tazminat talebinde bulunması yerinde olmadığından Yargıtay kararı isabetlidir.

Maddi tazminat talebiyle açılan davada, maddi tazminatın azami değeri davacının saldırı nedeniyle gördüğü maddi zarar kadardır. TBK m. 50/1 gereği bu davalarda maddi zararın varlığını, miktarını ve failin kusurunu ispat yükümlülüğü davacıya aittir. Mahrum kalınan kârdan dolayı oluşan maddi zararın tespiti kişinin iş hayatındaki konumuna göre değiştiğinden dolayı bu zararın hesaplanması tahmini olarak yapılmaktadır ve ispatı çok zordur. TBK m. 50/2 hükmü gereğince bu durumlarda hakim tazminat miktarını, olayların olağan akışını ve maddi tazminatı talep edenin aldığı önlemleri göz önünde tutarak hakkaniyetle belirler. Mesela çıkan haberler sebebiyle yapacağı herhangi bir sözleşmesi iptal olan sanatçının zararının hesaplanması durumunda sözleşme delil olarak kullanılabilir ve bu sebeple hesaplama kesin ve kolay olacaktır. Ancak ortada bir sözleşme yoksa hakim maddi zararın miktarına karar verirken davacı niteliğinde bir sanatçının ortalama ne kadar kazanç elde ettiğini, kişilik hakkını ihlâl edici eylemin şeklini, ağırlığını beraber düşünerek maddi zararın ne kadar olacağına ve bu zararın ne kadarını davalıya ödeyeceğine karar verecektir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki TMK m. 6 gereğince hakim kararına dayanak teşkil edecek olgu ve delilleri davacı ortaya koymak zorundadır. Aksi halde mahkemenin davacının taleplerini araştırma sorumluluğu bulunmamaktadır ve bu durum söz konusu bile değildir.

---

³⁸⁸ Y.4.HD., 11.10.1982 T., 1982/4544 E., 1982/8663 K. sayılı kararı, www.kazanci.com, E.T.:05.10.2020.

Bazı kişilik hakkı ihlâli durumlarında saldırıya maruz kalan mağdurun maddi menfaat elde etmesi durumu söz konusu olmaktadır. Bu durumlarda mağdurun elde ettiği kazancın maddi tazminat miktarından mahsup edilmesi gerekmektedir. Elde edilen kazancın maddi tazminattan mahsubu için saldırı ile kazancın arasında nedensellik bağı olması şartı olup doğal olarak mağdurun menfaat elde ettiği ve bu menfaat tutarının ispatı davalının yükümlülüğündedir³⁸⁹. Davacının elde ettiği maddi kazancın tam olarak hesaplanmadığı durumlarda daha önce açıkladığımız TBK m. 50/2 'nin kıyasen uygulanması durumu söz konusu olacaktır³⁹⁰.

Maddi tazminat davalarında zamanaşımı TBK m. 72'de düzenlenmiştir. Bu düzenleme uyarınca maddi tazminat davalarında zamanaşımı haksız fiile maruz kalanın zararı ve faili öğrendikten sonra iki yıldır. Failin veya zararın öğrenilemediği durumlarda ise on yıldır. Ancak bu haksız fiil aynı zamanda Ceza Kanunlarında suç sayılan bir eylemse ve zamanaşımı süresi daha uzunsa Ceza Kanunlarımızın öngördüğü zamanaşımı süresi uygulanır. Kişilik hakkına saldırı dolayısıyla mağdurun bir borç altına girmesi gibi bir durum doğmuş olabilir ve tazminat davasının açılması zamanaşımına uğramış olabilir. Ancak mağdur bu borcun ifasından kaçınabilir.

Maddi tazminat davası, üçüncü kişilere temlik edilebilir veya mirasçıya bırakılabilir³⁹¹. Maddi tazminat davası saldırının durdurulması, hukuka aykırılığın tespiti, manevi tazminat ve edinilen kazancın iadesi davaları ile birlikte açılabilir³⁹². Ancak saldırının önlenmesi davasıyla birlikte açılması olası bile değildir³⁹³.

4.2.2.2 Manevi tazminat davası

Gerçek veya tüzel kişilerin değeri para ile ölçülebilen kişilik değerlerinde oluşan maddi zararlar maddi tazminat davasının konusu iken, değeri para ile ölçülemeyen genellikle kişinin manevi değerlerinde oluşan manevi zararlar ise manevi tazminat davalarının konusudur³⁹⁴. Manevi tazminatın gündeme gelmesi kişinin üzerinde

---

³⁸⁹ Tandoğan, Mesuliyet Hukuku, s. 273.

³⁹⁰ Tandoğan, Mesuliyet Hukuku, s. 273.

³⁹¹ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 227.

³⁹² Akipek, Akıntürk, a.g.e., s. 433; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 167.

³⁹³ Akipek, Akıntürk, a.g.e., s. 433; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 167.

³⁹⁴ Özsunay, a.g.e., s. 156.

hakkı bulunduğu manevi değerlerinde bir zararın oluşmasıyla mümkün olur. Bazı durumlarda kişinin sahibi olduğu maddi varlıklar üzerinde zarar oluşmasıyla da manevi zarar oluşur. Haliyle manevi tazminat söz konusu olur. Mesela kişinin manevi değer verdiği eşyasına zarar verilmesi durumunda, hem maddi, hem manevi zarar oluşmaktadır. Bir başka örnek olarak da kişinin beden bütünlüğüne yönelik bir saldırı durumu verilebilir, çünkü beden bütünlüğünü oluşturan herhangi bir uzvun zarar görmesi kişinin manevi zarar görmesine sebep olabilmektedir³⁹⁵.

Kişilik hakkının ihlâlinden doğan manevi zararın tazmin edilmesi talebine yönelik genel hüküm kabul edilen TBK m. 58 gereğince kişilik hakkı ihlâlinden zarar gören kişi, sahibi olduğu manevi değerlerinde oluşan zararın karşılanmasını manevi tazminat talebiyle isteyebilir. Manevi tazminat davasının açılması koşulları ile maddi tazminat davası açılması koşulları aynıdır ve ikisi de TBK m. 49'da düzenlenmiştir. Manevi tazminat davasının açılabilmesi için kişilik hakkını ihlâl edici bir eylemin varlığı, eylemi gerçekleştirenin kusurlu olması, haksız eylemle manevi zararın doğması ve manevi zarar ile haksız eylem arasında nedensellik bağı olması gerekmektedir.

Doktrinde manevi zararın ne olduğu konusunda iki farklı görüş mevcuttur. Doktrinde baskın olan sübjektif görüşe göre³⁹⁶ manevi zarar kişilerde oluşan acı, ıstırap ve elem gibi duygularda artma, zevk ve sevinç gibi duygularda ise azalmadır. Objektif görüşe göre³⁹⁷ manevi zarar ise kişilikte meydana gelen azalma olarak ifade edilir. Tüzel kişilerin ve ayırt etme gücünden yoksun gerçek kişilerin tazminat davası açabilmeleri doktrinde objektif teoriyi savunanlara göre³⁹⁸ mümkünken, sübjektif teoriyi savunanların bazılarına göre mümkün değildir³⁹⁹. Yargıtay ise birçok kararında⁴⁰⁰

---

³⁹⁵ Tandoğan, Mesuliyet Hukuku, s.330

³⁹⁶ Tandoğan, Mesuliyet Hukuku, s.330.

³⁹⁷ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 388.

³⁹⁸ Turgut Uygur, **Açıklamalı İçtihatlı Borçlar Kanunu Genel Hükümler**, Birinci Cilt, Ankara, Yetkin Basın Yayım, 1990, s.689. Eren, a.g.e., s. 555; Kılıçoğlu, Basın, s. 271, 448-453; Fatma Nur Tekçe, "Manevi Tazminat Davalarında Görevli Ve Yetkili Mahkeme", Cevdet Yavuz'a Armağan, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 22, S. 3, ss. 2623-2641, s. 2625.

³⁹⁹ Antalya, a.g.e., s. 228; Tekinay, a.g.e., s. 893; Kemal Oğuzman, "İsviçre ve Türkiye'de Medeni Kanun ve Borçlar Kanununda Şahsiyetin Hukuka Aykırı Tecavüze Karşı Korunması ve Özellikle Manevi Tazminat Davası Bakımından Yapılan Değişiklikler", Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan, **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü**, 1990, ss. 7-55, s. 28.

ayırt etme gücünden yoksun gerçek kişilerin ve tüzel kişilerin manevi tazminat davası açabileceğini ifade etmiştir.

Kanaatimizce, hem tüzel kişiler hem de ayırt etme gücü bulunmayan gerçek kişilerin manevi tazminat davası açabilmeleri gerekir. Kişilik hakkına yönelik herhangi bir saldırı ya da ihlâl niteliğindeki fiil sonucunda kişide maddi ve/veya manevi zarar meydana gelecektir. Manevi tazminat davası açabilmek için kişinin manevi varlığına ya da değerlerine saldırı olması yeterli olup bunun duygu anlamında “hissedilmesi” şart olmamalıdır.

Boşanan eşler, manevi tazminatı çeşitli boşanma sebeplerine dayanarak talep edebilirler. Bu sebepler hayata kast, pek fena davranışlar, suç işleme ve haysiyetsiz yaşama özel boşanma sebeplerine konu olan boşanma davalarında kişilik haklarının ağır ölçüde saldırıya uğraması çok belirgindir⁴⁰¹. Buradaki manevi tazminat eşlerin birbirinden istediği tazminattır. Üçüncü kişiden talep edilen manevi tazminat ise daha farklıdır. Bu noktada kişilik hakkı ihlâlüne sebep olan haksız fiiller sınırlı olarak belirlenmediğinden somut olaya göre değerlendirme yapılacaktır. Bu bağlamda örneğin evlilik devam ederken aldatma halinde, üçüncü kişinin eyleminin aldatılan eşe karşı haksız fiil niteliğinde olup olmayacağı, kişilik hakkının ihlâli sayılıp sayılmayacağı ve bu nedenle üçüncü kişiye karşı manevi tazminat davası açılıp açılmayacağı konusunda farklı yargı kararları bulunmaktadır⁴⁰². YHGK 24.03.2010 tarihli kararında⁴⁰³, eşlerden aldatılan tarafın, üçüncü kişiye karşı manevi tazminat davası açabileceğini belirtmiş olup aynı doğrultuda Y.4.HD'nin farklı kararları⁴⁰⁴ da bulunmaktadır. Ancak Y.4.HD 11.06.2015 tarihli kararı⁴⁰⁵ ile önceki Yargıtay

---

⁴⁰⁰ Y.4.HD., 24.09.2001 T., 2001/4164 E., 2001/8421 K. sayılı kararı; Y.4.HD., 17.02.2008 T., 2007/8212 E., 2008/3486 K. sayılı kararı. www.corpus.com.tr, E.T.: 05.10.2020.

⁴⁰¹ Ebru Ceylan, “Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları”, Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2006, s. 93.

⁴⁰² Bilgehan Çetiner, “Aldatılan Eş Manevi Tazminat Talep Edebilir mi?”, Prof.Dr.M.İlhan Uluşan’a Armağan Cilt 1, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.15, S.2, 2015, ss.513-527, s. 513-514.

⁴⁰³ YHGK'nın 24.03.2010 T., 2010/4-129 E., 2010/173 K.sayılı kararı.www.

⁴⁰⁴ Y.4.HD'nin 05.04.2011 T., 2010/4636 E., 2011/3669 K. sayılı kararı; Y.4.HD'nin 18.03.2010 T., 2009/7418 E., 2010/5016 K.sayılı kararı; Y.4.HD'nin 20.02.2014 T., 2013/5901 E., 2014/2857 K. sayılı kararı; Y.4.HD'nin 25.02.2014 T., 2013/6702 E., 2014/2987 K.sayılı kararı; Y.4.HD'nin 10.03.2014 T., 2013/7506 E., 2014/4013 K.sayılı kararı, www.kazanci.com, E.T.: 09.10.2020.

⁴⁰⁵ Y.4.HD'nin 11.06.2015 T., 2014/8510 E., 2015/7762 K.sayılı kararı, www.kazanci.com, E.T.: 09.10.2020.

uygulamalarının aksi yönünde aldatılan eşin üçüncü kişiden manevi tazminat isteminde bulunabilmesini reddetmiş ve böylelikle çelişkili bir durum ortaya çıkmıştır⁴⁰⁶. Burada sorun, üçüncü kişinin TBK'nın 49 vd. maddeleri kapsamında haksız fiil sorumluluğunun olup olmayacağının tespitidir⁴⁰⁷.

YHGK, 24.03.2010 tarihli içtihadıyla, TMK'nın 185/3 maddesine göre eşlerin sadakat yükümlülüğünün olduğunu, buna aykırı hareket eden eşin TMK'nın 174. maddesine göre tazminat sorumluluğu bulunduğunu, aldatma eylemini eşlerden biriyle evlilik birliğinden haberi olarak gerçekleştiren üçüncü kişinin de bu sorumluluğa iştirak ettiğini ve bu yüzden haksız fiil sorumluluğunun doğacağını kabul etmiştir⁴⁰⁸.

Y.4.HD 11.06.2015 tarihli kararının gerekçesinde eşlerden aldatılan tarafın, TMK'nın 174/2 ve 185/3 maddeleri gereğince sadakat yükümlülüğüne aykırılık nedeniyle manevi tazminat talep edebileceğini; ancak üçüncü kişiye karşı, üçüncü kişinin aldatma durumunda sadakat yükümlülüğüne aykırı davranan eş ile beraber sorumlu tutulmasını sağlayan bir hüküm bulunmadığını belirterek manevi tazminat talep edemeyeceğini belirtmiştir⁴⁰⁹.

Evlilik müessesesine içtimai hayat bakımından verilen önemden dolayı anayasa tarafından koruma sağlanmış olması, evliliğin kişilik hakkının bir unsuru olarak mutlak haklara sağlanan korumadan yararlandırılacağı zorunluluğunu doğurmamaktadır⁴¹⁰. Evlilik nispi bir ilişki olup haksız fiil sorumluluğundaki koruma maksadı kapsamına girmediğinden sadakat yükümlülüğüne aykırı davranılması halinde kişilik hakkının ihlâl edildiğinden söz edebilmek için ayrıca kişilik değerlerine dönük saldırının varlığı da gereklidir. Aksinin kabulü halinde evliliğin sona ermesine sebep olan her bir fiilin aynı anda kişilik hakkı ihlâli sayılması gerekecektir⁴¹¹.

Diğer yandan kişilik hakkı değerlerinden olan duygusal kişilik, hukuki olarak korunmakta olup duygusal kişiliğin, duygu dünyasının kalıcı ve doğrudan saldırıya

---

⁴⁰⁶ Çetiner, a.g.m., s. 514.

⁴⁰⁷ Çetiner, a.g.m., s. 514.

⁴⁰⁸ Çetiner, a.g.m., s.515.

⁴⁰⁹ Çetiner, a.g.m., s. 521.

⁴¹⁰ Çetiner, a.g.m., s. 524.

⁴¹¹ Çetiner, a.g.m., s. 524.

uğraması halinde kişilik hakkı ihlâli olacaktır⁴¹². Evlilik birliği ile de eşler arasında duygusal ilişki kurulduğundan aldatma halinde aldatılan tarafın, diğer eş ve üçüncü kişiden duygusal kişiliğinin ihlâline dayanarak TMK'nın 25, TBK'nın 49 ve 58. maddelerine dayanarak manevi tazminat talep edebilmesi mümkündür. Ancak somut olaya göre eşler arasında fiili durum itibariyle duygusal kişiliğin olumsuz etkilenme ihtimali kalmamışsa, örneğin fiili ayrılık ya da devam eden boşanma davası mevcutsa, manevi tazminat davası açılmayacaktır⁴¹³.

Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu 06.07.2018 tarihinde verdiği kararında⁴¹⁴, TMK'nın 185/3 maddesinde düzenlenmiş olan sadakat yükümlülüğünün evlilik sözleşmesinden doğan nispi bir hak olduğunu, ihlâlinin sadece eşler tarafından birbirleri karşısında ileri sürülebileceğini, mutlak hak olmadığından üçüncü kişiler karşısında ileri sürülemeyeceğini belirtmiştir. Aldatılan eşin üçüncü kişiye karşı kişilik hakkına karşı yapılan ihlâllerle ilgili genel hüküm mahiyetindeki TMK 24-25 ve haksız fiil sorumluluğuyla ilgili TBK 49 ve kişilik değerlerine karşı yapılan saldırılarla ilgili TBK 58 maddelerine dayanarak da dava açamayacağını; haksız fiil sorumluluğunun olması için, sair koşullarla birlikte eylemin amir hükümlere aykırılık teşkil etmesi gerektiğini, aldatma halinde üçüncü kişinin eyleminin amir hükümlere aykırılık olmadığını tespit etmiştir. Üçüncü kişinin eylemi haksız fiil şeklinde kabul edilemediğinden müteselsil sorumluluk ve yansıma yoluyla talep edilebilecek zararın da bahis mevzu olmayacağını, üçüncü kişi aldatılan eşe isteyerek ve bilerek zarar vermeyi amaçlamadığından dolayı TBK 49/2 maddesinde düzenlenen ahlaka aykırılık nedeniyle sorumluluk cihetine de gidilemeyeceğini ifade etmiştir.

YİBBGK'nın kararından sonra verilen daire kararları⁴¹⁵ da aynı doğrultudadır.

Kanaatimizce; aldatma olayında üçüncü kişinin, aldatan tarafın normal şartlar altındaki evlilik birliğinin devam ettiği hususunda bilgi sahibi olmasına ve aldatma

---

⁴¹² Çetiner, a.g.m., s. 526.

⁴¹³ Çetiner, a.g.m., s. 527.

⁴¹⁴ YİBBGK'nın 06.07.2018 tarih, 2017/5 Esas, 2018/7 Karar sayılı kararı, www.kararara.com, E.T.: 12.10.2020.

⁴¹⁵ Y.4.HD'nin 17.06.2020 T., 2018/3337 E., 2020/1999 K. sayılı kararı; Y.4.HD'nin 04.03.2020 T., 2018/430 E., 2020/1091 K. sayılı kararı; Y.4.HD'nin 03.03.2020 T., 2019/3417 E., 2020/1045 K. sayılı kararı, www.karararama.yargitay.gov.tr, E.T.: 12.10.2020.

eyleminin aldatılan taraf üzerindeki etkilerini idrak edebilecek durumda olmasına rağmen, eylem ya da eylemlerine devam etmesi halinde, aldatılan tarafça ikame olunacak manevi tazminat davasının muhatabı olması, TMK 24, 25. maddeleri ile TBK 49 ve 58. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde hukuken yerinde olacaktır.

TBK m. 58'e göre manevi zararın tazmini öncelikle belirli bir ücretin ödenmesi şeklinde olması gerekir. Maddi zararın tespiti, çoğu zaman kişinin malvarlığındaki eksilme olduğu için belirlenmesi kolaydır. Ancak manevi zararın ne kadar olduğunun tespit edilmesi bu kadar kolay olmayacağından dolayı hakimin takdir yetkisi büyük rol oynamaktadır⁴¹⁶. Hakim, manevi tazminatın ederini saptarken, kişilik hakkını ihlâlê konu eylemin niteliklerini, eylemin cereyan biçimini, tarafların kusur oranlarını ve eylemden dolayı zarar görenin etkilenme derecesini göz önüne almalıdır. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi bir kararında⁴¹⁷; fotoğrafları çocuk dergisinde ticari amaçla kullanılan bir çocuğun rızası geçerli olmadığından ve çocuğun üzerinde velayet hakkına sahip ebeveynlerinden izin alınması gerektiğinden dolayı çocuk açısından manevi tazminat hükümlerinin gerçekleştiği, ancak derginin içeriği, fotoğrafın kullanım şekli dikkate alındığında davacı anne açısından manevi tazminat hükümleri gerçekleşmediği ifade edilmiştir. Ayrıca Yargıtay'ın savunduğu bir görüşe⁴¹⁸ göre basın yayın kuruluşlarında kamusal ilgiye açık alanda icra edilen yayından etkilenen kişi veya toplumdaki yeri ve konumu nedeniyle eleştiriye açık olması gereken kişi lehine manevi tazminata hükmedilmesi pek olası değildir.

Manevi tazminat tutarı, saldırıya maruz kalan kişinin konumu, yaşanan olay ve durumun niteliğine göre farklılık göstereceğinden dolayı hakim takdir yetkisini kullanırken, tazmin edilecek tutarın belirlenmesini etkileyen sebepleri kararında objektif olarak belirtmelidir⁴¹⁹. Yargıtay'a göre⁴²⁰ manevi tazminat tutarı; saldırıya maruz kalanda sarsılan manevi huzuru tekrar tesis edecek kadar olması gerektiğinden

---

⁴¹⁶ Tandoğan, Mesuliyet Hukuku, s. 342.

⁴¹⁷ Y.4.HD., 10.03.2009 tarih ve E. 2008/6920, K. 2009/3478 sayılı kararı. www.kazanci.com, E.T.: 05.10.2020.

⁴¹⁸ Y.4.HD., 03.07.2013 T., 2013/1020 E., 2013/12789 K. sayılı kararı. www.kazanci.com, E.T.:05.10.2020.

⁴¹⁹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 409.

⁴²⁰ Y.4.HD., 22.05.2013 T., 2013/5580 E., 2013/9332 K. sayılı kararı; Y.3.HD., 19.09.2013 T., 2013/12126 E., 2013/13000 K.sayılı kararı; Y.4.HD., 30.01.2013 T., 2012/1185 E., 2013/1388 K. sayılı kararı. www.kazanci.com, E.T.: 05.10.2020.

dolayı maddi zararın karşılanması amaç edinmemiştir. Bu sebeple tazminatın sınırı amacına göre saptanmalı ve takdir edilecek tutar var olan durumda elde edilmek istenen tatmin duygusuna ulaştırarak kadar olmalıdır. Manevi tazminat tutarı caydırıcı olması gerekmektedir, davacıyı zenginleştirecek, felaketi özendirerek vasıfta ve davalıyı ekonomik olarak bitirecek özellikte olmamalıdır⁴²¹.

Manevi tazminatın bazen sadece nakdi olarak belirlenmesi oluşan manevi zararın onarılması adına yetersiz kalabilir. Bu sebeple hakim bazı durumlarda TBK m. 58/2 gereğince manevi tazminatı nakdi olarak belirlemek yerine veya manevi tazminat tutarının nakdi olarak belirlenmesi yanında ekstra olarak giderim biçimi belirleyebilir. Mesela hakim kişilik hakkını ihlâl eden eylemi kınayan bir karar verip bu kararı yayınlanmasına hükmedebilir. Hakimin bu konuda çok geniş takdir yetkisi bulunmaktadır.

TBK'nın 72.maddesine göre maddi tazminat davaları için geçerli olan zamanaşımı süreleri manevi tazminat davaları için de geçerlidir⁴²². TMK m. 25'e göre manevi tazminat davaları, davalı tarafından da kabul edilmedikçe üçüncü kişilere devredilmesi mümkün değildir⁴²³. Manevi tazminat davaları mirasçıya bırakılamaz⁴²⁴. Ancak mirasçı açılmış bir manevi tazminat davasını devam ettirebilir.

Hukukumuzdaki manevi tazminat davalarına ilişkin TMK 25. ve TBK 58. Maddelerde yer alan hükümlerde zararın telafi edilmesi niteliği ağır basmakla birlikte önleme maksadının da dikkate alındığı ifade edilebilir⁴²⁵.

4.2.3 Kazancın geri verilmesi davaları

4.2.3.1 Sebepsiz zenginleşme davası

Kişilik hakkı ihlâline karşı açılacak davaların hepsi TMK m. 25'te sayılmamıştır. Anılan bu Kanun maddesinde sayılmayan davalardan biri de sebepsiz zenginleşme davasıdır. Sebepsiz zenginleşme davası, TBK hükümlerine göre açılmaktadır⁴²⁶.

---

⁴²¹ Helvacı, a.g.e., s. 130; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 409.

⁴²² Eren, a.g.e., s. 855; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 173.

⁴²³ Tandoğan, Şahsiyet, s. 335.

⁴²⁴ Tandoğan, Şahsiyet, s. 335.

⁴²⁵ Gül, a.g.m., s. 338.

⁴²⁶ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 347.

Doktrinde sebepsiz zenginleşme, haksız fiillerde ve sözleşmelerde olduğu gibi bağımsız borç kaynağı olarak kabul edilmektedir⁴²⁷. Sebepsiz zenginleşme davası TBK m. 77'de düzenlenmiş ve bu düzenlemeye göre haklı bir sebebin varlığı olmadan kendine ait olmayan mal veya emekten zenginleşen kişi, mal veya emek sahibine bu edimi geri vermek zorundadır.

Bu sebepsiz zenginleşme davası ederi para ile ölçülebilen kişilik değerlerinde zararın meydana gelmesiyle açılması söz konusu olur⁴²⁸. Sebepsiz zenginleşme davası açılabilmesi şu şartların gerçekleşmesine bağlıdır:

- Kitle iletişim araçlarıyla kişilik hakkını ihlâl edici bir eylemin olması,
- Eylem nedeniyle failin zenginleşmesi ve eyleme maruz kalanın malvarlığında azalma olması,
- Eylem ile sebepsiz zenginleşme ve mağdurun malvarlığında azalma arasında sebep sonuç ilişkisi olması.
- Sebepsiz zenginleşme davası açılabilmesi için failin kusurlu olmasına gerek yoktur. Bu şart sebepsiz zenginleşen faile haksız fiil hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı hususunda aranır⁴²⁹.

Sebepsiz zenginleşme davasında maddi tazminat davasındakinin aksine kusur şartı aranmamaktadır⁴³⁰. Bu sebeple uğradığı kişilik hakkı ihlâli neticesinde malvarlığında azalma meydana gelen kişi sebepsiz zenginleşme davası açabilecektir⁴³¹. Dava sonucunda, sebepsiz zenginleşenin haksız kazancını, malvarlığında azalma meydana gelen kişiye ödemesi kararlaştırılır. Ödenecek tutarla ilgili zenginleşme ve fakirleşme tutarlarına bakılır. Ödenecek tutar belirlenirken zenginleşme ve fakirleşme tutarlarından en düşük olan hangisiyse o tutar üst sınır olarak kabul edilir⁴³².

Somut herhangi bir olayda hem maddi tazminat hem de sebepsiz zenginleşme şartları oluşmuşsa hangi davanın açılacağı davacının inisiyatifindedir. Davacı istediği davayı açabilir. Failin zenginleşmesi mağdurun fakirleşmesinden az ise burada davacının

---

⁴²⁷ M. Kemal Oğuzman, M. Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 17. Basım, İstanbul, Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., 2019, s. 313.

⁴²⁸ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 347.

⁴²⁹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 348.

⁴³⁰ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 348.

⁴³¹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 348.

⁴³² Oğuzman, Öz, a.g.e., s. 330; Serozan, a.g.e., s. 124.

maddi tazminat davası açması daha doğru olacaktır⁴³³. Diğer durumlarda kusur şartının ispat edilmesi yükümlülüğü olmayacağından sebepsiz zenginleşme davasının açılması daha doğru olacaktır⁴³⁴. Bir diğer açıdan bakıldığında zenginleşme, mağdurun malvarlığındaki azalma nedeniyle olmamışsa gerçek olmayan vekaletsiz iş görme davasının açılması yerinde olacaktır⁴³⁵. Sebepsiz zenginleşme davasında zamanaşımı saldırı gerçekleştikten sonra on yıldır; ancak saldırıya uğrayanın malvarlığındaki azalmayı talep edebileceğini öğrendiğinden sonra iki yıldır.

4.2.3.2 Vekaletsiz iş görme davası

TBK m. 526'dan hareketle vekaletsiz iş görme, başkası hesabına vekaletsiz olarak onun tahmini iradesine ve menfaatine uygun olmayan iş görülmesi demektir. Bu düzenlemeden anlaşılacağı üzere bir başkası hesabına vekaletsiz olarak onun nesnel menfaatine ve tahmini iradesine uygun iş görmek hukuka aykırı olmayacaktır. Bir kişinin hukuksal alanının ihlâl edilmesiyle sağlanan yarar durumunda TBK m. 530 yani gerçek olmayan vekaletsiz iş görme söz konusu olacaktır. Bu davranış da hukuka aykırıdır.

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme, haksız fiil olarak kabul edilir. Vekaletsiz iş görme davası iş sahibi olan kişiye iş gören kişiden vekaletsiz iş görmeden kaynaklı elde edilen kazancın tamamını alma olanağı sağlamaktadır. Bu yönüyle gerçek olmayan vekaletsiz iş görme davası, iş sahibine maddi tazminat ve sebepsiz zenginleşme davalarından daha fazla menfaat sağlamaktadır⁴³⁶. Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme davası açma koşulları; kişilik hakkını ihlâl edici eylemin varlığı, hukuka aykırılığı ortadan sebeplerin olmaması, failin vekaletsiz iş görmeden dolayı kazanç elde etmesi, kazanç ile vekaletsiz iş görme arasında sebep-sonuç ilişkisidir⁴³⁷.

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme durumunda, işi gören yapılan eylemden kazanılan her türlü maddi değeri işin sahibine devretmekle zorunludur⁴³⁸. Bu durum iş görenin bu kazancı elinden çıkardığında da geçerlidir ve bu kazanç iş görenin iş

---

⁴³³ Serozan, a.g.e., s. 316.

⁴³⁴ Serozan, a.g.e., s. 316.

⁴³⁵ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 348.

⁴³⁶ Cevdet Yavuz, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 9. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2014, s. 1331-1332.

⁴³⁷ Helvacı, Koruyucu Davalar, s. 131; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 354.

⁴³⁸ Tandoğan, Vekaletsiz İş Görme, s. 193-194.

sahibine borcudur. Bu iş görme esnasında elde edilen belgeler, planlar ve hatta iş görenin kendi yeteneği ile elde ettiği maddi kazançlar dahil iş sahibine devredilmesi iş gören tarafından devredilmelidir⁴³⁹. Haksız fiile maruz kalan kişinin tazminat talebinde sebepsiz zenginleşmeye dayanılırsa tazminatın üst sınırı haksız fiile maruz kalan kişinin malvarlığındaki fakirleşme ve fiil nedeniyle elde etmekten eksik kaldığı kârdır, ancak gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede davacı tazminat talebi miktarını belirlerken bir sınırlamaya tâbi değildir. Kanımızca gerçek olmayan vekaletsiz iş görme davasından elde edilen tazminat tutarı sebepsiz zenginleşmedekinden ya daha fazladır ya da ona eşittir. Maddi tazminat davasında maddi tazminatın üst sınırı mağdurun maruz kaldığı zarar olduğundan ve eylemi gerçekleştirenin mağdurun kazanamayacağı bir maddi faydayı elde etmesi durumunda maddi zarar oluşmayacağından maddi tazminat davasının açılması yerine gerçek olmayan vekaletsiz iş görme davasının açılması yerinde olacaktır⁴⁴⁰. Sebepsiz zenginleşme ve maddi tazminat davasında failin haksız fiile beraber kendi becerilerini birleştirerek elde ettiği kazancın belli kısmını saklı tutması olanağı vardır. Sebepsiz zenginleşme ve haksız fiil düzenlemelerinin yeterli olmadığı durumlarda, gerçek olmayan vekaletsiz iş görme düzenlemeleriyle bir kişinin maddi menfaat edinme hırsıyla diğer kişilerin hukuki alanlarını ihlâl etmesi engellenmektedir. Failin kendi yetenekleriyle elde ettiği kazancın devredilmesinin de öngörülmesiyle fail adeta cezaya maruz bırakılmaktadır⁴⁴¹.

Sebepsiz zenginleşme ve gerçek olmayan vekaletsiz iş görme mukayese edildiğinde; vekaletsiz iş görmede tazminat tutarı belirlenirken mağdurun fakirleşme miktarına bakılmadığından gerçek olmayan vekaletsiz iş görme davasının açılması davacıya daha çok fayda sağlayacaktır⁴⁴². Sebepsiz zenginleşme, maddi tazminat davası ve gerçek olmayan vekaletsiz iş görme davası beraber mukayese edildiğinde bunlardan sebepsiz zenginleşme ve gerçek olmayan vekaletsiz iş görme davasının yarışacağı kabul görmektedir⁴⁴³. Kural olarak maddi tazminat davası ile vekaletsiz iş görme davası beraber açılabilir. Ancak bunlardan daha düşük miktarda olanın

---

⁴³⁹ Tandoğan, Vekaletsiz İş Görme, s. 193-194.

⁴⁴⁰ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 256.

⁴⁴¹ Serozan, a.g.e., s. 316.

⁴⁴² Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 256; Tandoğan, Vekaletsiz İş Görme, s. 206.

⁴⁴³ Serozan, a.g.e., s. 316; Oğuzman, Öz, a.g.e., s. 348.

sonuçlanması halinde diğer dava konusu talepten elde edilen tazminat mahsup edilecek ve dava kalan talep miktarı üzerinden yürüyecektir. Bu sebeple doktrinde bu iki davadan birinin seçilerek açılması daha yerinde olacağı savunulmaktadır⁴⁴⁴.

Kanımızca gerçek olmayan vekaletsiz iş görme neticesinde elde edilen kazancın iadesini öngören hükümlerin uygulanması, özellikle haksız rekabet ve fikri haklar bağlamında en etkili hukuki koruma yoludur. Son zamanlarda kişilerin ticari değerlerinin ihlâl edilmesiyle de büyük meblağlarda haksız kazanç sağlanması söz konusu olduğundan gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin önemi artmıştır. Özellikle de başka gerçek veya tüzel kişinin adının, resminin veya özel yaşamının kullanılmasıyla büyük meblağlarda maddi kazanç sağlanması muhtemeldir. Hatta tirajını artırmak isteyen bir gazete veya reyting oranlarını artırmak istemek televizyon kanalı bazen maddi veya manevi tazminat tutarını göze alarak kişilik hakkı ihlâl edici eylemde bulunması muhtemeldir. İşte bunu önlemede yaptırım gücü olarak gerçek olmayan vekaletsiz iş görme hükümlerinin varlığı tartışılmazdır. Bu davalarda çoğu zaman tazminat tutarının belirlenmesi kolay olmamaktadır. Failin elde ettiği kazancın kaçta kaçının haksız fiile dayandığının tespitinin tam olarak yapılması imkânsız olduğu durumlarda hakim TBK m. 50/2 hükümlerini uygulayacaktır. Bu hüküm uyarınca hakim tazminat tutarını olayın akışına ve mağdurun önlemlere bakarak belirleyecektir⁴⁴⁵.

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme aynı zamanda bir haksız fiil olduğundan dolayı zamanaşımında da haksız fiil hükümlerine tâbidir. Haksız fiillerde zamanaşımını düzenleyen TBK m. 72'ye göre vekaletsiz iş görme davası mağdurun zararı ve faili öğrendiği tarihten itibaren iki yılın geçmesiyle, mağdur zarar göreni ve zararı öğrenmediği durumlarda eylemin gerçekleştiği tarihten itibaren on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

4.2.4 Düzeltme ve cevap hakkı

Düzeltme ve cevap hakkı daha çok kitle iletişim araçlarında yapılan yayınlarla kişilik hakkının ihlâl edilmesi durumunda mevzu bahis olan bir işlemdir. Kitle iletişim

---

⁴⁴⁴ Arpacı, a.g.e., s. 162.

⁴⁴⁵ Öztan, a.g.e., s. 162; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, a.g.e., s. 256.

araçlarıyla ifade özgürlüğünün suiistimal edilmesini önlemek amacıyla kendilerini ilgilendiren yayınlarda, aynı araçlar vasıtasıyla düşüncelerini açıklamasına, yanlış açıklamaları düzeltmesine ve kendilerini savunmasına imkan veren temel bir haktır⁴⁴⁶.

Düzeltilme cevap hakkının konu edildiği Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “*Yeni Medya Ortamında Cevap Hakkına*” ilişkin tavsiye kararına göre hakkın yapısında kamu, yayıncı ve kişiler bakımında üç yönlü ilişki mevcuttur. Kişiler bakımından bu hak, gerçekte bağdaşmayan veya kişilik hakkına saldırı niteliğindeki yayınların varlığına karşı, bunlardan dolayı oluşan etkiyi denk düzeyde yapılan yayınlarla kaldırma imkanı vererek kitle iletişim araçlarına sahip olmayan kişileri koruma altına almıştır. Bu hakkın tanınmasıyla bu kitle iletişim araçlarının sahip olduğu ifade özgürlüğü ile bu imkana sahip olmayan kişilerin ifade özgürlükleri arasında bir denge sağlama imkanı mevcuttur. Doktrinde⁴⁴⁷ de bu düzeltme cevap hakkının kullanılmasıyla kişiler ve kitle iletişim vasıtaları arasında ifade özgürlüğü anlamında denge sağladığı ve bu hakkın tanınmaması ifade özgürlüğünün ihlâli ile eş değer olduğu düşünülmektedir. Bir diğer yandan bu hakkın kullanılması ile kamu bir olay hakkında iki taraftan da bilgi alabilmekte ve bu sayede kamuya bilgi edinme hakkı sağlanmaktadır. Kamu somut olayda her iki taraftan da bilgi edinmesiyle haber alma özgürlüğü temini ve doğru bilgiye erişim sağlamıştır⁴⁴⁸.

Yayıncı yönüyle bu düzeltme ve cevap hakkı, yayıncının ifade özgürlüğünün kısıtlamakta ve bununla kitle iletişim araçlarıyla kişilik hakkını ihlâl edici eyleme maruz kalan kişilere savunma olanağı tanıyan hak konumundadır⁴⁴⁹. Kişilik hakkının ihlâli niteliğindeki bir yayın ile ilgili açılan dava neticesinde tazminatın hükmedilmesi, saldırının gerçekleşmesiyle kararın verilmesi arasında belirli bir zaman olduğundan ve mahkeme kararlarının bir kitle iletişim aracında yapılan yayın kadar popüler olmadığı ve büyük kitlelere erişimi olmadığından, kişinin zedelene-

---

⁴⁴⁶ Ahmet Çiftçi, “Yazılı Basında Cevap ve Düzeltilme Hakkı”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.42, S.1-4, 1991-1992, ss. 47-80, s. 48.

⁴⁴⁷ Kayıhan İçel, **Kitle İletişim Hukuku**, 11. Basi, İstanbul, Beta Basım Yayınevi, 2015, s. 211; Serdar, a.g.e., s. 336.

⁴⁴⁸ Serdar, a.g.e., s. 337.

⁴⁴⁹ İçel, a.g.e., s. 209.

itibarının tamir edilmesinde etkili olmayacaktır⁴⁵⁰. Düzeltme ve cevap hakkının kullanılması kişilik hakkına saldırı niteliğinde bir yayının etkilerini bertaraf edilmesinde etkili ve hızlı bir koruma sağlayacak bir araçtır. Bu hakkın kullanılabilmesi için yapılan yayının ilgili kişiyle alakalı olması gerekmektedir. Düzeltme ve cevap hakkı tüm tüzel ve gerçek kişilere, ikametgah ve vatandaşlık şartına bakılmadan, eşit biçimde, makul sürede ve herhangi mali sorumluluk altına girmeden sağlanmalı, ama bu hakkın içeriği, bir başka kişinin hukuken korunan değerlerini ihlâl edici nitelikte olmamalıdır⁴⁵¹.

Düzeltme ve cevap hakkı, anayasa ile korunan bir hak olarak yürürlükte olan Anayasamızın 32'nci maddesiyle düzenlenmiştir. Bu düzenlemede de açıklandığı üzere bu hak, ayırım yapılmadan, kitle iletişim araçlarının tümüne karşı kullanımı mümkündür. Mevcut Anayasamızın 32/1'inci maddesi bu hakkın ancak kişinin şeref ve haysiyetlerine dokunulması veya kendisiyle ilgili gerçek dışı haberler yayınlanması durumlarında tanındığı ve düzenlemesinin kanuna bırakıldığı ifade edilmiştir. Bunun hakkın mutlak olmadığı ve kullanım koşulları ortaya konmuştur. Bu düzenlemeye göre, kamuya doğru bilgi ile haberin sunulması gerektiği ve kişinin haysiyet ve şereflerine saygılı olma zorunluluğu, davranışlarında serbest kalması temel olan basın-yayın kurumlarının davranışlarını kısıtlayan unsurlar olarak betimlenirken, diğer açıdan mevzu bahis bu unsurlar bu hakkın kullanımının şartlarını oluşturmaktadır. Bu hakkın kullanılabilmesi için öncelikle ilgili kişi, 32'nci maddede belirtilen iki bağımsız şarttan biri veya ikisinin gerçekleştiği nedeniyle yayıncı kuruluşa başvuruda bulunmalıdır. Mevcut Anayasamızın 32/2 maddesine göre söz konusu haber veya yayının düzeltilmesinin yayımlanmaması halinde, kişilik hakkının ihlâl edildiğini iddia eden kişi hakime başvurmalı ve hakim de en geç yedi gün içinde haber veya yayının kişilik hakkını ihlâl edici nitelikte olup olmadığına karar verecektir. Ayrıca şunu belirtmek gerekir ki bu hakkın hakim kararıyla uygulanması basın özgürlüğünün anayasa ile teminat altına alındığının göstergesidir. İsviçre hukukunda da kitle iletişim araçlarında süreli bir yayın ile kişiliği direkt

---

⁴⁵⁰ İçel, a.g.e., s. 209.

⁴⁵¹ Kemal Şahin, **İnsan Hakları ve Özgürlük Boyutuyla İfade Özgürlüğü**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009, s. 201.

etkilenen bir kişinin cevap hakkı kullanılabilirliği ön görülmüştür⁴⁵². Ancak Türk hukukundakinin aksine İsviçre hukukunda kişiliğin direkt etkilenmesi cevap hakkı kullanımını için yeterlidir ve kişilik hakkı ihlâlinin hukuka aykırı olup olmadığına bakılmaz⁴⁵³.

Bu hakkın kullanılabilmesi için öngörölmüş şartlardan kişinin şeref ve haysiyetine dokunmanın hakaret suçu niteliğinde olup olmadığı aranmaksızın bu hak kullanılabilir⁴⁵⁴. Kişinin şeref ve haysiyetini yaralayıcı yayının gerçek dışı olmaması, nesnel haber özelliği taşıması veya başka kaynaklardan alıntılama olması da bu hakkın kullanım koşullarından birinin oluştuğu gerçeğini değiştirmez⁴⁵⁵. Ancak düzeltme ve cevap hakkının kullanımı için göz önüne alınması gereken kıstaslardan biri mevzu bahis haberin muhatabı olan kişinin toplumsal konumudur. Mevzu bahis habere muhatap olan kişinin sıradan kişilere göre daha ağır eleştirilere katlanmak zorunda olan kamu görevlileri veya politikacılardan biri olması, hakların eşitlenmesinde farklı kriterlerin uygulanacağı anlamına gelmektedir⁴⁵⁶. Kitle iletişim araçlarıyla yapılan yayının kendisi ile alakalı ve gerçek dışı olması şartlarından ikisinin bir arada olduğu durumlarda yayının kişilik hakkı ihlâli niteliğinde olup olmadığına bakılmaksızın ilgili kişinin bu hakkı kullanması söz konusu olacaktır.

Kitle iletişim araçlarında yapılan yayında gerçek dışılığın tespitinde kişinin sübjektif algısıyla mı ya da objektif ölçütlerin mi kullanılacağı konusunda birbirinden ayrı görüşler vardır. Mevcut hukuk düzenimize göre, ilgili yasal düzenlemelerde “*gerçeğe aykırı yayım*” ibaresi ile objektif olarak kanıtlanması mümkün bir gerçeklik kastedilmekle birlikte, ilgili kişinin sübjektif değerlendirme yaparak söz konusu bu yayının gerçeğe aykırı olduğu iddiası kabul edilmemektedir⁴⁵⁷. Diğer açıdan⁴⁵⁸, mevcut kanuni düzenlemelerin, bu hakkın kullanılmasında şekilsel gerçeği kafi bulan ve maddi gerçeği araştırmayı gerekli görmeyen mukayeseli hukuktan esasen ayrılma

---

⁴⁵² Hüseyin Can Aksoy, “Cevap ve Düzeltme Hakkı Çerçevesinde Haberin Gerçeğe Aykırılığı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S.112, 2014, ss. 55-72, s. 69.

⁴⁵³ Aksoy, a.g.m., s. 69.

⁴⁵⁴ İçel, a.g.e., s. 212; Çiftçi, a.g.m., s. 58; Serdar, a.g.e., s. 350.

⁴⁵⁵ İçel, a.g.e., s. 212; Serdar, a.g.e., s. 341.

⁴⁵⁶ Çiftçi, a.g.m., s. 59.

⁴⁵⁷ İçel, a.g.e., s. 213.

⁴⁵⁸ İçel, a.g.e., s. 213.

manasına gelmekte olduğu ifade edilerek, mevcut hukukumuzdaki uygulamaların da bu istikamette yeniden düzenlenmesi gerektiği savunulmaktadır. Bu görüş savuncularına göre⁴⁵⁹, ilgili kiő yayını gerçek dışı görmesi bu hakkın doğması için kafidir. Diğer görüş savuncularına göre⁴⁶⁰, mevcut yasal düzenlemelere göre nesnel gerçeklik arandığından kitle iletişim araçlarında yapılan yayını, muhatabının sübjektif olarak gerçeğe aykırı bulması düzeltme ve cevap hakkının kullanılması için yeterli değildir. bu görüşler arasındaki fark, ilk görüşün kişilik hakkını ön plana çıkarması ve diğer görüşün de buna karşı çıkmasından kaynaklanmaktadır.

4.2.4.1 Yazılı medya araçlarında yapılan yayınlara karşı düzeltme ve cevap hakkı

Yazılı medya araçlarında düzeltme ve cevap hakkının kullanılması Anayasamızın 32'nci maddesi paralelinde 5187 sayılı Basın Kanunu 14'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre düzeltme ve cevap hakkının kiőıyla alakalı olan yayına karşı kullanılabilmesi için kişinin haysiyet ve şerefini zedeleyici veya gerçek dışı haber yapılmış olması şartlarından birinin sağlanması gerekmektedir.

Bu hakka sahip olunabilmesi için gerekli bir şart da yayının süreli olmasıdır. Yazılı yayınlardan süreli olmayanlara karşı bu hakkın kullanılması söz konusu değildir. Kanunu bu öngörüsünün nedeni bir süreli yayının daha çok kişiyeye ulaşabilmesi ile ulaştığı kişiler üzerinde daha çok etkili olmasıdır⁴⁶¹. Süreli yayının belli aralıkla devamlı olarak yayımlanması, düzeltme ve cevap hakkının benzer yayın aracılığıyla kısa süre içinde kullanılmasını ve oluşan negatif etkinin bertaraf edilmesine olanak sağlamaktadır. Basın Kanunu 14'üncü maddesi süreli yayın dışında başka yayınlara karşı bu hakkın kullanılmasını öngörmemiőtir. Süreli yayımla yayını yapılan her çeşit eleştiri, haber veya diğer türlerdeki resim, yazı, karikatür veya fotoğraf bu hakkın kullanılması sonucunu dođurabilmektedir⁴⁶².

Düzeltilme cevap hakkını kullanmaya yetkili kiő mevzu bahis yayına konu edilen ve bu yayın dolayısıyla kişilik hakkı ihlâl edilen kişidir. Mevzu bahis yayın kişinin

---

⁴⁵⁹ İçel, a.g.e., s. 213.

⁴⁶⁰ İçel, a.g.e., s. 213.

⁴⁶¹ Çiftçi, a.g.m.,s. 63; İçel, a.g.e., s. 217.

⁴⁶² İçel, a.g.e., s. 217.

adının açıkça geçmesine gerek yoktur, kişinin herhangi bir mesleki konumu veya özelliği belirtilerek ima edilmesi bile yeterlidir⁴⁶³. Yayından olumsuz etkilenen kişi bu hakkı doğrudan kullanabileceği gibi temsilci vasıtasıyla da kullanması olasıdır⁴⁶⁴. TMK m. 16/1 maddesi gereği ayırt etme yetisine haiz küçük ve kısıtlı şahısların şahsa sıkı sıkıya bağlı hak özelliğindeki bu hakkı tek başlarına kullanabilmesi kabul edilmelidir. Tam ehliyetsizlerin ise kişilik hakkı ihlâli durumunda bu hakkın yasal temsilcileri vasıtasıyla kullanılması kabul edilmesi gerekmektedir⁴⁶⁵. Ayrıca Basın Kanunu m. 14'ün son fıkrasında bu hakkın, hak sahibinin vefatı sonrası zanaatçı süresi dolmaması koşuluyla yasal mirasçılar tarafından kullanılabilmesi düzenlenmiştir. Bu hakkın kullanılabilmesi için başvuran kişide vatandaşlık şartı aranmamaktadır. Zaten düzeltme ve cevap hakkının Anayasamızın 32'nci maddesiyle kişi temel hak ve hürriyeti olarak düzenlenmesi karşısında bu hakkın kullanımına vatandaşlık şartı aranması düşünülemez. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1'inci maddesi gereği bu hakkın yabancılara da tanınması üye devletlerin sorumluluğudur.

Tüzel kişiler de gerçek kişiler gibi bu hakkı kullanabilmektedir. Aksi halde tüzel kişilerin bu hakkı kullanamamaları Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesiyle ve mevcut yürürlükteki Anayasamızla tanınan ifade özgürlüğü ile bağdaşmamaktadır. Bir diğer açıdan medeni hukuk açısından bakıldığında Basın Kanunu 14'üncü maddesinde hep kişi ifadesi kullanılmış ve TMK'ya göre de kişiler gerçek ve tüzel kişi olmak üzere ikiye ayrıldığından tüzel kişilerin de bu hakkı kullanamaması düşünülemez. Tüzel kişilik sahibi olmayan insan topluluklarının bu hakkı kullanması söz konusu olmaz. Ancak bu topluluklara mensup kişilerce bu hakkın bireysel anlamda kullanılmasına mevcut düzenlemelerimizde bir engel yoktur⁴⁶⁶.

4.2.4.2 İşitsel medya araçlarında yapılan yayınlara karşı düzeltme ve cevap hakkı

İşitsel medya olan televizyon ve radyo yayınlarına karşı bu düzeltme ve cevap hakkının kullanılması 6112 sayılı Kanunun 8'inci maddesinde “*Yayın Hizmetleri*

---

⁴⁶³ Çiftçi, a.g.m., s. 62; Serdar, a.g.e., s. 347.

⁴⁶⁴ Çiftçi, a.g.m., s. 64.

⁴⁶⁵ İçel, a.g.e., s. 218.

⁴⁶⁶ Çiftçi, a.g.m., s. 67.

İlkeleri” başlığı altında ve aynı kanununun 18’inci maddesinde düzenlenmiştir. 6112 sayılı kanunun 18’inci maddesine göre tüzel veya gerçek kişiler kendilerinin haklarında haysiyet veya şeref zedeleyici veya gerçek dışı yayın yapılması durumunda, yayının yapıldığı tarihten sonra altmış gün içerisinde üçüncü kişilerin kişilik hakkına saldırı niteliğinde olmama ve suç niteliği taşımama koşullarına uymak kaydıyla bu hakkı kullanabilecektir. Yazılı medya araçlarına karşı düzeltme ve cevap hakkının kullanımına haiz kişilerle ilgili açıklamalar radyo ve televizyon gibi işitsel ve görsel medya araçları için de geçerlidir. Ancak yazılı medya araçlarında bu hakkın kullanılması ile ilgili düzenlemelere ek olarak radyo ve televizyon yayınlarına karşı düzeltme ve cevap hakkının kullanılmasında başvurucuya ilgili medya kurumuna başvurmanın yanında aynı süre içinde Sulh Ceza hakimine başvurma hakkı tanınmış olup bu başvuru hakkı 6112 sayılı kanunun 18/7 maddesinde düzenlenmiştir⁴⁶⁷.

6112 sayılı Kanun gereği radyo veya televizyon yayını neticesinde bu yayına konu olan ve düzeltme ve cevap hakkını kullanmak isteyen tüzel veya gerçek kişi altmış gün içerisinde bir düzeltme ve cevap metni oluşturarak bunu ilgili medya hizmet sağlayıcıya ulaştırır⁴⁶⁸. Medya hizmet sağlayıcıları ise aldıkları bu yazıyı herhangi bir ekleme ve düzeltme işlemine tabi tutmaksızın yedi gün içinde, söz konusu yayının yapıldığı zamanda ve programda yayımlar. Bu hakkın kullanılmasına neden olan yayının kaldırıldığı veya yayına ara verildiği durumlarda ise düzeltme ve cevap yazısı mevzu bahis yayının yapıldığı saatte yedi günlük süre içerisinde yayınlanır. Düzeltme ve cevap yazısı yasalarımızın öngördüğü koşullara aykırı yayınlanması veya yedi günlük süre içerisinde yayınlanmaması halinde Sulh Ceza Hakimliğine başvuru yapılarak yayının yapılması mahkeme kararıyla sağlanır.

4.2.4.3 İnternet ortamında yapılan yayınlara karşı düzeltme ve cevap hakkı

İnternet ortamlarının sınırsız ve geniş iletişime olanak vermesi, zaman ve mekan anlamında herhangi bir sınırının olmaması, diğer kitlesel iletişim vasıtalarının aksine fiziki bir tesise ihtiyacın olmaması, her bir kişiye kendi düşüncelerini aktarma imkanı

---

⁴⁶⁷ 6112 sayılı Yasa 18/7.maddesi: “İlgili kişi ..... cevap ve düzeltme hakkını, ... doğrudan sulh ceza mahkemesinden isteyebilir.” şeklindedir.

⁴⁶⁸ 6112 sayılı Yasa 18/1.maddesi: “Gerçek ve tüzel kişiler ..... yayın tarihinden itibaren altmış gün içinde .... düzeltme ve cevap yazısını ilgili medya hizmet sağlayıcıya gönderir.” şeklindedir.

sağlaması dolayısıyla bu ortamlarda hem yayın yapanların hem de bu yayınları izleyen kitlenin kontrol altında tutulması hemen hemen imkânsızdır⁴⁶⁹. İnternet ortamında yapılan yayınların nicelik olarak sayılamayacak derecede kişiye ulaşabilmesi bu ortamlarda yapılacak kişilik hakkı ihlâllerinin etki derecesini de artırmaktadır. İnternet ortamlarında beklenmedik ve hızlı bir biçimde vuku bulan kişilik hakkı ihlâllerine karşı önlem alınmaya çaba gösterilmesi kimi zaman sonuç vermemektedir. Hatta bir içeriğin kanuni usullerle engel olunmaya çalışılması halinde, içeriğin yasaklanmasının neden olduğu merak, içeriğin tekrar yayına sürülmesi ile önceki halinden daha geniş kitlelere yayılmasına sebep olacaktır⁴⁷⁰. Bir diğer açıdan bakıldığında internet ortamında yapılan yayınların etkilerini artıran bir neden de bu yayına arama motorları vasıtasıyla uzun yıllar sonrasında bile erişme imkanının olmasıdır. İnternet ortamında kişilik hakkı ihlâli niteliğindeki yayının erişiminin yasaklanmadan ihlâl durumunun ortadan kalkması mümkün değildir.

Mevcut hukuk düzenimizde internet ortamında yapılan kişilik hakkı ihlâlinin engellenmesi 5651 sayılı kanunun 9’uncu maddesinde “*İçeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi*” başlığı altında düzenlenmiştir. 5651 sayılı kanunun 9’uncu maddesi gereği internet platformları aracılığıyla yapılan bir yayının içeriğinin kişilik hakkını ihlâl ettiğini savunan gerçek veya tüzel kişi içerik sağlayıcısı, buna ulaşamıyorsa yer sağlayıcısına ulaşarak ilgili içeriğin yayından kaldırılmasını talep edebilecek ya da bu ilk yola başvurmadan ya da bu ilk yol neticesinde sonuç alamazsa direkt olarak Sulh Ceza mahkemesine içeriğin erişiminin engellenmesi talebi iletilebilecektir. Yer veya içerik sağlayıcısı bu talebi yirmi dört saat içerisinde cevaplandırmakla zorunludur. Sulh ceza hakimliğine başvuruda bulunulması durumunda, hakim tarafından yirmi dört saat içerisinde içeriğin erişiminin engellenmesi kararı verilebilmektedir⁴⁷¹. Genellikle bu erişimin engellenmesi kararı

---

⁴⁶⁹ Fatma Esenyel Hanaz, “Kişilik Haklarının İhlalinde Sorumluluk ve Uygulanacak Hukuk”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2018, s. 283.

⁴⁷⁰ Stove, Katharine, Defining a Right of Reply: An Examination of the Law Commission’s Proposals to Use a Right of Reply to Regulate Online Conduct, LLM Research Paper, Faculty Of Law University of Wellington, 2013, s.8. (Çevrimiçi) <https://core.ac.uk/download/pdf/41338642.pdf>, E.T.:06.10.2020.

⁴⁷¹ 5651 sayılı Yasa’nın 9/3 maddesi: “İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakları ihlal edilenlerin talepleri doğrultusunda hâkim .... erişimin engellenmesine karar verebilir.”

sadece bir yayına has verilmektedir. Ancak hakim gerekli gördüğü durumlarda gerekçesini de belirterek tüm internet sitesine erişimi yasaklayabilmektedir. Hakimin verdiği erişimin engellenmesi kararı doğrudan “*Erişim Sağlayıcıları Birliği*” ’ne iletilir. Erişim Sağlayıcıları Birliği ise bu kararı derhal veya en geç yirmi dört saat içinde uygular.

5651 sayılı Kanun nezdinde internet ortamlarında yapılan yayınlar aracılığıyla kişilikleri, kişilik hakkı ihlâlüne karşı koruyan bir diğer düzenleme de madde 9/A’dır. 5651 sayılı Kanunun 9/A maddesi özel hayatın gizliliğine karşı yapılan saldırılara karşı kullanılan bir düzenlemedir. Bu düzenlemeye göre, internet ortamında yapılan bir yayımla özel hayatının saldırıya uğradığını iddia eden kişi doğrudan “*Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu*” na başvuruda bulunarak doğrudan içeriğin erişimin engellenmesi tedbiri talebini iletir. BTK Başkanı ise bu taleple ilgili herhangi bir değerlendirmede bulunmaksızın bu talebi Erişim Sağlayıcıları Birliğine derhal iletir. Birlik ise bu talebi derhal veya en geç yirmi dört saat içerisinde yerine getirir. Görüldüğü üzere, özel hayat gizliliği ihlâli kaynaklı taleplerde, herhangi bir mahkeme kararına ihtiyaç duyulmaksızın erişimin engellenmesi uygulanabilir. Bu erişimin engellenmesi tedbirinin kalıcı hale gelmesi için Kuruma başvuran kişinin başvurudan sonra en geç yirmi dört saat içerisinde Sulh Ceza Hakimliğine başvuruda bulunması ve Sulh Ceza Hakiminin de erişimin engellenmesi kararını alması gerekmektedir. Sulh Ceza Hakimi bu kararı mahkemeye başvurudan sonra kırk sekiz saat içerisinde alır ve kararı Kurum’a gönderir. Aksi takdirde BTK’nun uyguladığı erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden ortadan kalkacaktır.

Aynı Yasa’nın 9/6 maddesi: “Hâkim ..... yapılan başvuruyu en geç yirmi dört saat içinde .... karara bağlar.” şeklindedir.

5. SONUÇ

İnsan hak ve özgürlükleri açısından küresel anlamda yaşanan gelişmeler, kişilik hakkı kavramının gün geçtikçe önem kazanması, tartışılması ve genişlemesi sonucunu doğurmuş; devletleri hem ulusal hem de uluslararası alanda çeşitli sözleşmeler ve düzenlemeler yapma yoluna yönlendirmiştir.

Hukuk düzenleri bakımından kişi ve bunun doğal neticesi olarak kişilik kavramı odak noktası olmuş, bu odak noktasından hareketle yapılan düzenlemeler çerçevesinde çeşitli hukuki yol ve yöntemler geliştirilmiştir.

Kişi, hak sahibi olabilen ve borç edinebilen gerçek ya da tüzel kişidir. Gerçek ya da tüzel kişilerin kişiliklerinin başlaması, sona ermesi ve kişilik kazanma koşulları farklı hukuk düzenlerinde farklı şekillerde olabilmektedir. Bu durum kültürel çeşitlilikten, devlet politikalarından, benimsenen hukuk sistemlerinden kaynaklanabilmektedir.

Günümüzde modern hukuk düzenlerinde tüm insanlar, aralarında ayırım yapılmadan kişi olarak kabul edilmekte; hak ve borca sahip olabilecek varlıklar olarak kabul edilmektedir. Bu husus gerek uluslararası sözleşmeler ve belgelerde gerekse yasal ve anayasal düzenlemelerde vurgulanmaktadır.

Kişilik kavramının kişi kavramıyla aynı olduğu görüşleri bulunsa da çoğunlukla kişilik kavramının, kişi kavramını da içine alan daha şumullü bir kavram olduğu kabul edilmektedir.

Kişinin üzerindeki hak, kişilik hakkıdır. Kişilik, kişiliğin başlangıcından bitimine dek, hukuki olarak korunan, kişinin sahip olduğu değerler bütünüdür. Bu değerler yaşam hakkı, sağlık hakkı ve beden bütünlüğü hakkı gibi maddi haklar; isim hakkı, şeref ve haysiyet hakkı, özel hayata sahip olma hakkı gibi manevi haklar, sır çevresi ve gizlilik alanı ile ilgili ses ve resim hakkı ile iktisadi haklardır. Bu hakkın hukuki niteliği, kişiye sıkı sıkıya bağlı, mutlak, üzerinde tasarrufta bulunulamayan bir şahısvarlığı hakkıdır.

Kişilik hakkına has hukuki neticeler ve nitelikler, hakkın konusunu oluşturan bütün şahsi değerler bakımından geçerlidir. Teknolojik ve bilimsel alandaki gelişmeler ile hukuk alanındaki değişim ve gelişmeler sonucunda kişilik hakkı ihlalleri ve bunun doğal neticesi olarak sağlanan hukuki koruma yolları çeşitlenmektedir. Kişilik hakkı ihlallerinin kaynağı kişinin kendisi, üçüncü kişiler ya da devlet olabilir. Bu yüzden kişi ve kişilik, kişinin hem kendisine hem çevresine hem de devlete karşı korunmalıdır.

Bu bağlamda tezimizde öncelikle kişi ve kişilik kavramları ele alınmış, devamında kişilik hakkı ihlallerinin türleri incelenmiş, son olarak da ihlaller karşısında başvurulabilecek dava ve yollar ele alınmıştır. Bu bağlamda çeşitli doktriner görüşlere, ulusal-uluslararası düzenlemelere ve yargı kararlarına yer verilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızda kişiliği koruyan düzenlemeler olarak hem TMK'daki genel hükümlerden hem de TMK, TBK, TCK, FSEK, 5651 sayılı Kanun, 6112 sayılı Kanun, 5187 sayılı Basın Kanunu gibi özel kanunlardaki hükümlerden bahsedilmiştir.

Kanunlarımızda kişilik hakkının neler olduğu konusunda bir sınırlama çizilmemiş; kişilik hakkının nesnel ve sabit olmaması nedeniyle kişilik hakkı genel olarak ele alınmıştır. Kişilik hakkı, toplumun zamana ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak değişebilen kültürel, ekonomik ve ahlâki varlıkları olarak kabul edilen bir kavram olduğundan kişilik hakkına ve kişilik hakkı ihlallerine yenileri eklenebilmektedir. Bundan dolayı kanun koyucu, sürekli yeni düzenleme yapmak yerine kişilik hakkının genel bir tanımlamasını yaparak kişilik hakkının neler olduğuna karar vermeyi hâkimin takdirine, öğretiyeye ve içtihatlarla bırakmıştır.

Kişilik hakkı ihlallerinin sebebi, hukuki ya da hukuka aykırı işlemler olabilir. Hukuki işlemlere karşı koruma halinde kanaatimizce kişi aslında bir anlamda kendisine karşı korunmaktadır. Kişinin hukuki işlem yapma ehliyeti ve serbestisi bulunduğu hallerde buna rağmen kişilik hakkının üzerinde tasarruf edilemeyecek, vazgeçilemeyecek, mutlak bir hak olmasının neticesi olarak hukuki işlemlere karşı dahi korunması sağlanmaktadır.

Kişilik hakkını, yapılacak olan hukuki işlemle ihlâl edilmesine karşı koruyan düzenlemelerden Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve hürriyetler özlerine dokunmadan sadece Anayasada belirlenen sebeplerle ve kanunla sınırlanabileceğinden bu haklar sözleşmeyle sınırlanamayacak; TMK'nın 23. maddesine göre hak ve fiil ehliyetinden vazgeçilemeyecek, özgürlükler ahlaka aykırı şekilde kısıtlanamayacak; TBK'nın 27. maddesine göre ise kanunun amir hükümlerine, kamu düzenine, ahlâka, kişilik hakkına aykırı ve konusu imkansız nitelikte olan sözleşmeler geçersiz olacaktır.

Bu hükümlerden anladığımız, hak ve fiil ehliyetini etkilemediği, ahlaka, kanuna ve kamu düzenine aykırı olmadığı sürece, kişilik hakkından kısmen vazgeçilebileceği ya da sınırlayıcı sözleşme yapılabileceğidir. Neticeten mevzuatımızca yasaklanan, özgürlükten bütünüyle feragat edilmesi ya da özgürlüğün ahlaka aykırı olarak sınırlanmasıdır.

Hukuki işlemlere karşı kişilik hakkının korunması sebebiyle Hukukumuzda HHY'nin 13.maddesi ile yaşam hakkının ihlali kabul edilen ötenazi yasaklanmış, yine aynı Yönetmeliğin 12.maddesi ile tanı, iyileştirme ve koruma maksadı dışında hayatı tehlikeye sokabilecek, beden bütünlüğünün ihlâlüne yol açabilecek, sağlığı olumsuz etkileyebilecek müdahale yapılması da men edilmiştir.

Bu yüzden kişinin, yaşamının sona ermesine neden olacak herhangi bir sözleşme (ötenazi ile ilgili) ya da sağlığı veya beden bütünlüğünün ihlâlüne neden olabilecek sözleşmeler yapamayacağı kabul edilmektedir. Burada kültürel ve dini inançlar ile devlet politikalarının etkisi nedeniyle devletlerin ulusal kanunlarında farklılıklar olsa da genel anlamda aynı doğrultuda düzenlemeler bulunmaktadır.

Hukuki düzenleme gereği sağlık ve beden bütünlüğüyle ilgili tıbbi müdahalenin sınırını ise tanı, iyileştirme ve koruma maksadı ile müdahalenin hayatı, beden ve ruh bütünlüğünü, dolayısıyla sağlığı tehlikeye atıcı nitelikte olmaması belirlemektedir. Buna aykırı sözleşme yapılamayacaktır. Bununla birlikte kişinin rızasının bulunduğu ve tıbben gerekli durumlarda tıbbi gerekliliklere uygun ve ölçülü olarak yapılan müdahaleler hukuki olup kişilik hakkının ihlâlî teşkil etmeyecektir. Üstün yararın bulunduğu özel durumlarda yine müdahale hukuki olacaktır.

Aynı doğrultuda isim hakkı, şeref ve haysiyet hakkı, özel hayata saygı hakkı gibi manevi haklarla ilgili feragat niteliği taşıyan ya da ahlaka aykırı sözleşmeler geçersiz olacaktır. Bu durum iktisadi değerler açısından da geçerlidir.

Mevzuatımızda kişilik hakkı hukuka aykırı eylemlere karşı da korunmuş, ancak bu mevzuda hukuka uygunluk nedenleri de belirlenmiştir. Rıza, özel ya da kamusal üstün fayda ve kanuni yetki bu nedenlerdir. Fail bu nedenlerden her hangi birinin var olduğu iddiasında ise iddiasını ispat etmek zorundadır. Ayrıca burada hukuka uygunluk nedeninin eylemi kişilik hakkı ihlâli olmaktan çıkarıp çıkarmayacağı iyi değerlendirilmelidir. Sözgelimi kişinin ahlaka aykırı şekilde yapılan sözleşmeye rıza göstermesi o sözleşmenin geçersiz olmasına engel değildir, çünkü burada rıza hukuken geçersiz olduğu için hukuka uygunluk nedeni olarak da kabul edilemeyecektir. Bu yüzden her bir hukuka uygunluk nedeni açısından ilgili nedenin herhangi bir eylemi hukuka uygun hale getirebilmesi için taşıması gereken şartların var olup olmadığı araştırılmalıdır. Söz gelimi rızanın eylemi hukuka uygun hale getirebilmesi kişinin rıza gösterebilme ehliyetine sahip olmasına bağlıdır.

Kişilik hakkının ihlâl edildiğini düşünen kişi ihlâlin niteliğine göre koruyucu davalar ya da tazminat davaları açabileceği gibi düzeltme ve cevap hakkını da kullanabilir.

İhlâllere karşı başvurulabilecek dava ve yollar açısından davacı tarafın tüzel kişi olması halinde manevi tazminat isteyip isteyemeyeceğine dair tartışma olmakla birlikte Yargıtay, tüzel kişilerin de manevi tazminat talebinde bulunabileceğini kabul etmektedir.

Koruyucu davalar ve tazminat davalarını açmak için hak ehliyetine sahip olmak yeterli kabul edilmekle birlikte sınırlı ehliyetsizlerin malvarlıklarıyla ilgili davaları, sınırlı ehliyetlilerin birtakım işlemleri yasal temsilcilerinin onayı ile yapmaları mümkündür. Tam ehliyetsizler açısından ise, onlar adına da olsa yasal temsilci tarafından manevi tazminat davası açılmayacağı, bunun dışındaki davaların yasal temsilci tarafından onlar adına açılabilmesi kabul edilmektedir.

Koruyucu davalar kişiye sıkı sıkıya bağlı olduğundan temlik edilmesi ve mirasçılara bırakılması mümkün değildir. Fakat mağdur dava açtıktan sonra ölmüşse davaya mirasçılarca devam edilebilmesi gerektiği savunulmaktadır.

Manevi tazminatın karşı tarafça kabulü halinde diğer deyişle dava açıldıktan sonra kişinin ölmesi halinde devri mümkündür. Maddi tazminat davası ise hem temlik hem de devir konusu olabilecektir.

Düzeltilme ve cevap hakkı ise mirasçılardan biri ya da hepsi tarafından kullanılabilir. Kişi öldükten sonra maddi veya manevi değerlere saldırı olmuş ise öğretiyeye göre mirasçılar ancak kendi adlarına dava açabilecektir.

Koruyucu davalar saldırının önlenmesi, saldırının durdurulması ve hukuka aykırılığın tespiti davalarıdır. Bunların yanında kararın üçüncü kişilere ilanı ve haksız olarak elde edilen menfaatin vekaletsiz iş görme hükümlerine göre iadesi de talep edilebilecek; sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre dava açılabilir ya da 5651 sayılı Kanun'a göre yayının kaldırılması istenebilir.

Koruyucu davalarda kusur şartı yokken, tazminat davası açabilmek failin kusurlu olması şarttır. Tazminat davalarında maksat maddi kazançtır. Koruyucu davalarda zamanaşımını yoktur.

Herhangi bir kişilik hakkı ihlâli söz konusu olduğunda ilgili dava ve yollardan hangisine başvurulabileceği belirlenmelidir. Öncelikle eylemle ilgili özel yasa varsa genel yasa değil özel yasa uygulanmalıdır. Bunun yanında davaların birlikte açılıp açılmayacağı, hangi koşullarda hangisinin açılacağı hususu tartışma konusu olmuştur. Bunu belirlemek için somut olayın koşullarına göre değerlendirme yapmak gerekecektir.

Yazılı, işitsel, görsel medya araçlarıyla (kitle iletişim araçları) vasıtasıyla yapılan yayınlarla kişilik hakkı ihlâli gerçekleştirilmesi durumunda ilgili eylemin ifade özgürlüğü kapsamında kalıp kalmadığı, ihlal mahiyetinde olup olmadığı iyi değerlendirilmeli, bu değerlendirme doğrultusunda düzeltme ve cevap hakkı kapsamında isabetli kararlar verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akıntürk, T. ve Ateş, D.** (2020). Türk Medeni Hukuku-Aile Hukuku, İstanbul, Beta Yayınları, 22. Baskı.
- Akipek, J. G., Akıntürk, T. ve Ateş, D.** (2020). Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, İstanbul, Beta Yayınları, Yenilenmiş 15. Basım.
- Akkurt, S. S.** (2019). Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Haklarının Korunması, Ankara, Seçkin Yayınları.
- Aksoy, H. C.** (2014). “Cevap ve Düzeltme Hakkı Çerçevesinde Haberin Gerçeğe Aykırılığı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 112, ss. 55-72.
- Antalya, O. G.** (2019). Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, Beta Yayınları, 2. Basım.
- Aras, Ü. Y.** (2010). “İnsan Hakları Temelinde Özel Hayat Hakkının Ulusal ve Uluslararası Alanda Uygulanmaları”, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Arıdemir, A. G.** (2008). Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.
- Arpacı, A.** (2000). Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler), İstanbul, Beta Yayınları, 2. Basım.
- Ayiter, N.** (1968). “Şahsiyet Hakları Açısından Organ Nakli”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt 25, sayı 1-2, ss. 137-144.
- Ceylan, E.** (2006). “Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları”, Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2006.
- Ceylan, E.** (2007), “Tekelleşmenin Rekabet Düzenine Etkisi ve Hukuki Durumu”, Prof.Dr.Aydın Aybay’a Armağan, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Maltepe Üniversitesi Yayınları, Sayı 2, ss.345-370.
- Çakmut, Ö. Y.** (2003). Tıbbi Müdahaleye Rızanın Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi, Legal Yayıncılık.
- Çetiner, B.** (2015). “Aldatılan Eş Manevi Tazminat Talep Edebilir mi?”, Prof.Dr.M.İlhan Uluşan’a Armağan Cilt 1, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt 15, sayı 2, Seçkin Yayıncılık, ss.513-527.
- Çiftçi, A.** (1991-1992). “Yazılı Basında Cevap ve Düzeltme Hakkı”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt 42, sayı 1-4, ss. 47-80.

- Dabakoğlu, A.** (2019). “Kişiliğin Korunması Hükümleri Çerçevesinde Mobbing”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Doğan, C.** (2013) “Gen Analizleri ve Şahsiyet Haklarının Korunması”, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Hukuku Dergisi, Genetik Teşhisler ve Hukuki Sorunlar Özel Sayısı, cilt 2, sayı 4, Legal Yayınları, ss.111-160.
- Doğan, M.** (2003). “İnternetteki Yayınla Kişilik Hakkının İhlaline Karşı Durdurma Davası (Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 8.2.3001 Tarihli E. 755/K. 1157 Sayılı Kararı Çerçevesinde).” Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt VII, sayı 1-2, ss. 387-406.
- Dönmezer, S. Ve Erman, S.** (1997). Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, C. II, İstanbul.
- Dural, M. ve Öğüz, T.** (2019). Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, 20. Basım.
- Dural, M., Öğüz, T. ve Gümüş, M. A.** (2016). Türk Özel Hukuku-Cilt III Aile Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi.
- Egger, A.** (1947). İsviçre Medeni Kanunu Şerh Giriş Ve Kişinin Hukuku, Çev. Volf Çernis Ankara, Adalet Bakanlığı.
- Eker Kazancı, B.** (2007). “Kişilerin İzinsiz Görüntülerinin Alınmasınının TCK m. 134 Çerçevesinde Korunması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt 9, sayı 1, ss. 131-164.
- Ekici Şahin, M.** (2012). Ceza Hukukunda Rıza, İstanbul, On İki Levha Yayınları.
- Eren, F.** (2019). Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Yetkin Yayınları, 24. Baskı.
- Erman, H.** (1998). Hekimin Hukuki Sorumluluğu, Bülent Davran’a Armağan, İstanbul, Beta Yayınları.
- Göktürk, H. A.** (1942). Medeni Hukuk-Şahsın Hukuku, İstanbul, Uzluk Basımevi.
- Gözler, K.** (2014). “Kişilik Haklarını İhlal Eden İnternet Yayınlarının Kaldırılması Usulü ve İfade Hürriyeti: 5651 Sayılı Kanununun 9’uncu Maddesinin İfade Hürriyeti Açısından Değerlendirilmesi”, Rona Aybay’a Armağan, Legal Hukuk Dergisi, cilt 1, özel sayı, ss. 1059-1120.
- Gül, İ.** (2012). “Türk ve ABD Hukukunda Medeni Ceza”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gümüş, M. A.** (1997) “Kişinin Resmi (Görünümü) Üzerindeki Hakkı”, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 1, ss. 363-386.
- Günday, M.** (2017). İdare Hukuku, Ankara, İmaj Yayıncılık, 11. Basım.
- Hanaz, F. E.** (2018). “Kişilik Haklarının İhlalinde Sorumluluk ve Uygulanacak Hukuk”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hatemi, H. Ve Kalkan Oğuztürk, B.** (2014). Kişiler Hukuku, İstanbul, Vedat Kitapçılık.

- Helvacı, S.** (1993). “Kişilik İşlemi Hakları (Münhasıran Şahsa Bağlı Haklar)”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Helvacı, S.** (2001). Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar, İstanbul, Beta Yayınları.
- Helvacı, S.** (2017). Gerçek Kişiler, İstanbul, Legal Yayınları, 7. Basım.
- İçel, K.** (2015). Kitle İletişim Hukuku, İstanbul, Beta Basım Yayınevi, 11. Bası.
- İmre, Z.** (1974). Şahsiyet Hakkının Korunmasına İlişkin Genel Esaslar: Özellikle İsim hakkı ve İsim Hakkının Korunması (A. Recai Seçkin’e Armağan), Ankara, Ankara Üniversitesi.
- İnceoğlu, M. M.** (2008). “Yargıtay Kararları Işığında Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat Talepleri”, Banka ve Ticaret Dergisi, . cilt 4, sayı 4, ss. 77-121.
- Kaneti, S.** (2007). Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru, İstanbul.
- Karasu, S.** (2009). Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Karayalçın, Y.** (1962). “Türk Hukukunda Şeref ve Haysiyetin Korunması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt 19, sayı 1-4, ss. 251-275.
- Kaya, M.** (1968). “Telekomünikasyon Alanında Kişilik Haklarının Korunması”, Ankara Barosu Dergisi, Sayı 2010/4, ss. 279-334.
- Kılıçoğlu, A. M.** (2015). Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Turhan Kitapevi, 19. Baskı.
- Kılıçoğlu, A. M.** (2016). Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Yapılan Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk, Ankara, Turhan Kitabevi, 5. Basım.
- Koca, M. Ve Üzülmüş, İ.** (2018). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kurt, E.** (2016). "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar ve Hukuki Sonuçları", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. M. İlhan Ulusan'a Armağan, cilt 15, sayı 2-2, Ankara, ss. 121-187.
- Kuru, B., Yılmaz, E. ve Arslan, R.** (2014). Medeni Usul Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 25. Baskı.
- Küçükgüngör, E.** (1998). “Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşamın Medya Araçlarıyla İhlali Halinde Hükmedilen Manevi Tazminat Miktarının Değerlendirilmesi”, Ankara Barosu Dergisi, Sayı 2, ss. 67-74.
- Mollamahmutoğlu, H.** (2005). İş Hukuku, Ankara, Turhan Kitabevi.
- Nomer, H. N.** (2020). Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, Beta Yayınları, 17. Baskı.
- Oğuzman, K.** (1990) “İsviçre ve Türkiye’de Medeni Kanun ve Borçlar Kanununda Şahsiyetin Hukuka Aykırı Tecavüze Karşı Korunması ve Özellikle Manevi Tazminat Davası Bakımından Yapılan Değişiklikler”, Prof. Dr. Haluk Tandoğan’ın Hatırasına Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, ss. 7-55.

- Oğuzman, K. Ve Barlas, N.** (2019). Medeni Hukuk, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Oğuzman, K., Seliçi, Ö. ve Oktay Özdemir, S.** (2019). Kişiler Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, 18.Basım.
- Oğuzman, M. K. ve Öz, M. T.** (2019). Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 17. Basım.
- Oral, T.** (2018). “Tüzel Kişilerin Manevi Zararının Tazmini”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Özbek V. ve Diğerleri,** (2017). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 12.Baskı.
- Özgenç, İ.** (2013). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin Yayınevi, 9.Bası.
- Özsunay, E.** (1979). Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu, İstanbul, İstanbul Üniversitesi.
- Öztañ, B.** (2001). Şahsın Hukuku Hakiki Şahıslar, Ankara, Turhan Kitabevi, 10. Baskı.
- Serdar, İ.** (1999) Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Kişiliğın Korunması, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Serozan, R.** (1977). “Kişilik Haklarının Korunmasıyla ilgili Bazı Düşünceler”, İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, cilt 11, sayı 14, ss. 93-112.
- Serozan, R.** (2016). Borçlar Hukuku Genel Bölüm: İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, III. Cilt, , İstanbul, Filiz Kitapevi, 7. Basım.
- Sırabaşı, V.** (2007). İnternet ve Radyo Televizyon Aracılığı ile Kişilik Haklarına Tecavüz, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Simonus, A.** (1955). “Şahsiyet Hakları”, (Çev: Kemal Fikret Arık), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Ankara, cilt 10, sayı. 1, ss. 186-198.
- Şahin, K.** (2009). İnsan Hakları ve Özgürlük Boyutuyla İfade Özgürlüğü, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.
- Şimşek, O.** (2008). Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, İstanbul, Beta Yayınları.
- Tandoğan, H.** (1963). “Şahsiyetin Akit Dışı İhlallere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı ve Basın Yoluyla Olan İhlallere Karşı Özel Hayatın Korunması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt 20, sayı 1-4, ss. 1-36.
- Tandoğan, H.** (2010). Türk Mesuliyet Hukuku, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Taşkın, A.** (1991-1992) “Tüzel Kişilerin Kişilik Haklarının Korunması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt 42, sayı 1-4, ss. 201-243.
- Tekçe, F.N.** “Manevi Tazminat Davalarında Görevli Ve Yetkili Mahkeme”, Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, cilt 22, sayı 3, ss. 2623-2641.

- Tekinay, S.S.** (1992) Medeni Hukukun Genel Esasları Ve Gerçek Kişiler Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi.
- Tekinay, S.S., Akman, S., Burcuoğlu, H. ve Altop, A.** (1993). **Tekinay** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, Filiz Kitabevi, 7.Baskı.
- Tercier P., Pichonnaz P. ve Develioğlu H. M.** (2016). Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, On İki Levha Yayınları.
- Tüfek, Ö. F.** (2007). Basın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlâli ve bu İhlâle Karşı Özel Hukuk Ceza Hukuku ve İ.H.A.S. Koruması, Ankara, Adalet Yayınevi, 2. Baskı.
- Uygur, T.** (1990). Açıklamalı İçtihatlı Borçlar Kanunu Genel Hükümler, Birinci Cilt, Ankara, Yetkin Basın Yayım.
- Velidedeoğlu, H. V.** (1965). Türk Medeni Hukuku Cilt 1 Başlangıç ve Şahsın Hukuku, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Weiss G. ve Wolfer E.** (1951). Sammlung eidgenössischer und kantonaler Entscheidungen zum schweizerischen Zivilgesetzbuch und Obligationrecht umfassend den Zeitraum 1922-1937 (İsviçre Federal Mahkemesi ve Kanton Mahkemelerinin Medeni Hukuk ve Borçlar Hukukuna ilişkin Kararları 1922'den 1937'ye kadar), Zürich.
- Yavuz, C.** (2014). Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İstanbul, Beta Yayınevi, 9. Baskı.
- Yıldız, O. A.** "Kişi Adlarının Marka Olarak Tescili", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Bülent Tahiroğlu'na Armağan, ss.725-747.
- Yıldız, S.** (2007). Suçta Araç Olarak İnternetin Teknik ve Hukuki Yönden İncelenmesi, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yüzer, D.** (2013) 1982 Anayasası'nda Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması, Ankara, Yetkin Yayınları.
- Zevkliler, A.** (1992). Medeni Hukuk Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, Ankara, Savaş Yayınları.
- Zeytin, Z. ve Ergün, Ö.** (2018). Türk Medeni Hukuku, Ankara, Seçkin Yayınları, 4. Basım.

İnternet Kaynakları

<https://www.startupnedir.com/yer-saglayicisi-nedir-hukuken-sorumluluklari-nedir/>, E.T.: 02.10.2020.

<https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80207000.pdf>, E.T.: 06.10.2020.

www.uyap.gov.tr, E.T.:02.10.2020.

www.bianet.org, E.T.:04.10.2020.

www.kazanci.com, E.T: 05.10.2020;

www.corpus.com.tr, E.T.: 05.10.2020.

www.kararara.com, E.T.: 12.10.2020.

www.karararama.yargitay.gov.tr. E.T.: 06.10.2020.

<https://core.ac.uk/download/pdf/41338642.pdf>, E.T.:06.10.2020.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Serdar PINARBAŞI
Doğum Yeri : Kırıkkale
Doğum Tarihi : 30 Mart 1976
E-mail : serdar@sercanhukuk.com

Öğrenim Durumu

- Lisans : Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi - Hukuk Fakültesi
- Lisans : Anadolu Üniversitesi - İktisat Fakültesi
- Ön Lisans : Kırıkkale Üniv. MYO - Makine
- Lise : Kırıkkale Teknik Lisesi – Makine Bölümü

İş Tecrübesi :

- 2018-2021 Sercan Hukuk Bürosu
- 2011-2017 Yener Hukuk Bürosu
- 2001-2011 Aksan Kalıp AŞ.

Kurs ve Sertifikalar :

- İş Hukuku Uluslararası Kongresi Katılım Sertifikası – İstanbul Kültür Üniversitesi (2018)
- İş Hukuku : İstanbul İşletme Enstitüsü (2017)
- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimi (2014)
- ISO 9001:2000 Revizyon : SGS (2002)
- Kalite Yönetim Sistemi : TSE (2002)
- Kuruluş İçi Kalite Tetkiki : TSE (2002)
- Problem Çözme Teknikleri : KOSGEB (2004)
- Sürekli İyileştirme (KAIZEN) : KOSGEB (2004)
- Müşteri Memnuniyeti Ölçüm Modelleri : KOSGEB (2004)
- Kalite Maliyetleri : BEKO (2006)